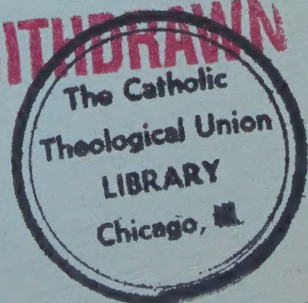

STUDIO ADDICTUS
Province of Holy Cross

WITHDRAWN

39

SCRIPTA PONTIFICII INSTITUTI BIBLICI

VETERIS TESTAMENTI
CHRONOLOGIA

MONUMENTIS BABYLONICO-ASSYRIIS

ILLUSTRATA

AB

ANTONIO DEIMEL S. I.

PROF. ASSYR. IN PONTIF. INST. BIBLICO

CUM APPROBATIONE SUPERIORUM

MAX BRETSCHNEIDER
VIA DEL TRITONE, N. 60
ROMA

1912

STUDIO ADDITIS
Province of Holy Cross

WITHDRAWN

IMPRIMATUR

FR. ALBERTUS LEPIDI O. P. S. P. A. Magister.

IMPRIMATUR

FRANCISCUS FABERJ Vic. Urbis Adessor

PRAEFATIO

Libellus hic *in parte priore* documenta omnia Assyriorum et Babyloniorum chronologiam respicientia continet. Singulis textibus succincta quaedam descriptio et explicatio adduntur. Quae cum omnia ex multis libris et foliis periodicis colligenda et in ordinem redigenda essent, laborem hunc *Exegetis* Veteris Testamenti gratum fore spero; paucis enim bibliotheca ampla et otium sufficiens praesto erunt. *Assyriologi* quidem nihil novi in hoc opusculo invenient; attamen pro iis quoque omnium textuum a chronographis Assyriis et Babyloniis nobis relictorum collectio utilitate non carebit. Commode enim in libello, qui offertur, materiam novam in dies crescentem suis locis adnotare poterunt.

Collectis insuper omnibus factis chronologicis per varios Veteris Testamenti libros sparsis, *in altera parte* huius libri relationes inter chronologiam Babyloniam et biblicam existentes ostenduntur simulque principaliores proponuntur theoriae, quibus recentiores textus sacri obscuritates dilucidare conantur. « Huiusmodi quaestionibus inhaerere » non quidem amplius solius « otiosi hominis esse videtur », attamen progressus magnus in explicanda « tanta annorum dissonantia et numerorum » ex tempore S. Hieronymi factus non est. Vix opus erit praemonere auctoritatem historiographi inspirati per novas difficultates monumentis Assyrio-Babyloniis ortas non magis in discrimen vocari, quam per eas, quae SS. Patribus iam erant notae.

Romae die 7° Maii 1912.

P. ANT. DEIMEL S. I.

INDEX

PARS I. — DE CHRONOLOGIA BABYLONIORUM ET ASSYRIORUM.

CAPUT. — De Chronologia Assyriorum millennio I^o a. Chr. 4

I. — De Canone eponymorum:

§ 1.	— Canon eponymorum A (C ^a), tab. I.	5
§ 2.	— Canon eponymorum B (C ^b), tab. II.	13
§ 3.	— Explicatio canonum eponymorum A et B.	18
§ 4.	— Textus Canonem eponymorum confirmantes, tab. III, IV.	23

II. — De Canone Ptolemaei:

§ 5.	— Canon Ptolemaei, tab. V.	25
§ 6.	— Explicatio Canonis Ptolemaei	27
§ 7.	— Textus Can. Ptol. confirmantes 1) tab. VI	28
	2) Canon Saros, tab. VII.	30

III. — De calendario Babyloniorum:

§ 8.	— Duae difficultates chronologicae	32
§ 9.	— Annus et menses Babyloniorum, tab. IX, X	33
§ 10.	— Tempus absolutum quorundam factorum hist., tab. XI.	39

CAPUT II. — De chronologia Babyloniorum et Assyriorum millennio II° a. Chr. 41

§ 1.	— Catalogi regum Babyloniorum A et B, tab. XII	43
§ 2.	— Explicatio cat. reg. Babyl. A et B, tab. XIII.	45
§ 3.	— Synchronismus inter Dyn. Iam, IIam, IIIam	48
§ 4.	— Tempus Hammurabi, tab. XIV	50
§ 5.	— Elementa quaedam chronologiae Assy.	57
§ 6.	— Nomina patesi et Regum Assyriae, tab. XV	58
§ 7.	— Historia synchronistica, tab. XVI.	60

CAPUT III. — De chronologia Babyloniorum millennio III° a. Chr. 61

§ 1.	— Catalogus antiquissimorum regum Babyloniae, tab. XVII.	62
§ 2.	— Explicatio tab. XVII ^{ae}	64
§ 3.	— Tempus absolutum regum	68
§ 4.	— Catalogus novus antiquissimorum reg. Babyl.	72
§ 5.	— Explicatio huius catalogi.	73

APPENDIX. — Nomina regum Babyloniae et Assyriae in scriptura cuneiformi et transcriptione.

PARS II. — DE CHRONOLOGIA VETERIS TESTAMENTI.

PERIODUS I^a:

§ 1. — A creatione mundi usque ad diluvium.	80
§ 2. — Aetas Patriarcharum et reg. Babyl. antediluv., tab. XVIII	81
§ 3. — Explicatio tab. XVIII ^{ae}	82
§ 4. — Theoria quaedam nova de symbol. numerorum.	83
§ 5. — Duratio diluvii	85

PERIODUS II^a:

§ 1. — A diluvio usque ad mortem Iosephi, tab. XIX	86
§ 2. — Explicatio tab. XIX ^{ae}	90
§ 3. — Theoria Prof. Oppert de numero 653	91
§ 4. — Alia theoria de artificio symbolico in numeris, tab. XX	95

PERIODUS III^a.

§ 1. — Ab exodo ex Aegypto usque ad templum aedificatum, tab. XXI. .	97
§ 2. — Explicatio, tab. XXI ^{ae}	98
§ 3. — Theoria de 4 epochis a creatione usque ad templ. Salomonis . . .	99

PERIODUS IV^a:

§ 1. — Tabula chron. regum Iuda et Israel, tab. XXII	102
§ 2. — Explicatio, tab. XXII ^a	104
§ 3. — Synchronismus inter reges Israel et Babyloniae, tab. XXIII . . .	106
§ 4. — Explicatio tab. XXIII ^{ae}	107
§ 5. — Conclusio	115

INDEX.	119
----------------	-----

PARS I

DE CHRONOLOGIA BABYLONIORUM ET ASSYRIORUM

DE CHRONOLOGIA BABYLONIORUM ET ASSYRIORUM

Chronologia Babyloniorum et Assyriorum secundum gradum certitudinis, qua variae eius partes determinantur, dividi potest in periodos tres, in chronologiam scilicet millennii Iⁱ a. Chr., IIⁱ et IIIⁱ. In millennio primo vel potius inde ab a. 893 a. Chr. singuli *anni* secundum eorum relationem et inter se et ad aeram nostram cum plena certitudine definiti sunt, immo multi inter eos secundum tempus astronomicum circumscribi possunt, illi scilicet, in quibus lex intercalationis nota est. In millennio secundo multa, immo plurima obscura manent; in tertio autem (et ultra?) plus minusve chaos adhuc regnat et singula elementa chronologiam respicientia magna cum patientia colligenda et inter se nectenda sunt. Quia praeterea eorum tempora iis, quae ex millennio primo a. Chr. scimus, examinari et determinari possunt, inquisitio nostra incipienda est cum millennii primi chronologia, quae duabus prioribus periodis firmum solidumque fundamentum praebeat.

STUDIO ADLERIUS
Province of Holy Cross

CAPUT PRIMUM

Chronologia Babyloniorum et Assyriorum millennio primo a. Chr.

Documenta, quibus singuli anni inde ab a. 893 usque ad Christum Dominum determinantur, duo sunt; *canon Eponymorum* (I), qui vocatur et *canon Ptolemaei* (II). Praeterea varia alia afferenda sunt, quibus hi duo textus principales examinantur et corroborantur et suppleantur. In sequentibus semper primo ipse textus proponetur et deinde eius valore chronologico disseretur.

Postquam *anni* singuli secundum eorum tempus et relativum et absolutum sive secundum eorum relationem et inter se et ad aeram christianam definiti sunt, remanet quaestio, num tempus absolutum facti cuiusdam historici huius periodi etiam usque ad *ensem* et *diem* determinare possimus. Ut responsum ad hoc pateat, necessario quaedam de *calendario* (III) Babylonico huius temporis addenda sunt; nam principium anni et mensium, secundum modum intercalandi et durationem mensium etc. multum variare potest.

I. — De canone eponymorum Assyriorum.

§ 1. Canon eponymorum Assyriorum A (C^a).

TAB. I.

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
893		. . . šar		
892		Ninib-šar-...?...		
891		Ṭāb-eṭir[-Ašur?]		
890		[A]šur-la-du (?)		
889		Tukulti-ninib, šar- ru (rex)		
888		Tak-kil-ana-bêl-i[a]		
887		Abu-Malik		
886		Ilu-mil-ki		
885		Ia-ri-i		
884		Ašur-še-zib-a-ni		
883	 šarru	Ašur - naši-ir - apli, šarru		
882	 iddin	Ašur-iddin		
881	 ku	[I-]mut-ti-a-ku		
880	 dammiḫ	Ša-ilu Ma-dam-ḫa		
879	 naši-ir	Da-gan-bêl-nāši-ir		
878	 ia-ušur	Ninib-pi-ia-ušur		
877	 bêl-ušur	Ninib-bêl-ušur		
876	Šangû Ašur-lil-bur	 lil-bur		
875	Ša(v.—)maš-upaḫir	 u-pa-ḫir		
874	Nergal-bêl-ku-mu- u-a	 bil-ku-mu-u-a		
873	Ḳur-di-Ašur	 Ašur		
872	Ašur-li ³	 li ³		

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
871	Ašur-na-at-kil	 kil		
870	Bêl-mu-dammi-iḫ	 iḫ		
869	Dâin-Ninib			
868	Ištar . . ? . .			
867	Šamaš-nu-ri			
866	Man-nu-dan-an-ana- ili (?)			
865	Šamaš-bêl-ušur			
864	Ninib-malik			
863	Ninib-eṭi-ir-an-ni			
862	Ašur-malik			
861	Nergal-is-ka-danni- in			
860	Ṭab-Bêl			
859	Šar-kalab-niši			
858	Šul-ma - nu-ašâridu šarru			
857	Ašur-bêl-ukîn-ni			
856	Ašur-bâni-ai-ušur			
855	Abu - ina-ekalli - lil- bur			
854	Dâin-Ašur			
853	Šamaš-abu-u-a			
852	Šamaš-bêl-ušur	Šamaš		
851	Bêl-bâni ai	Bêl-bâni		
850	Ḫa-di-li bu-šu	Ḫa-di-li-bu-šu		
849	Nergal-âlik-pani	Nergal-âlik-pani		
848	 ma-na	Pur ilu Ra-man		
847		Ninib-mukîn-niši		
846		Ninib-nâdin-šum		
845		Ašur-bâni-ai		
844		Ṭab-Ninib		
843	 šarri	Tak-kil-ana-šarri		
842	 ni	Ramman-rim-a-ni		

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
841	 a	Bêl-abu-u-a		
840	 mur	Šul-mu-bêli-la-mur		
839		Ninib-kib-si-ušur		
838		Ninib-malik		
837		Ḳur-di-Ašur		
836		Šepâ šar		
835		Nergal-mu-dam-iḳ		
834		Ia-ḡa-lu		
833	Ulûla-a[i]	Ulûla-ai		
832	Šar pa-ti-i-bêl	Šar-pa-ti-bêl		
831	Nergal-malik	Nergal		
830	Ḳu-ba-ai	Ḳu . . .		
829	Ilu mukîn-aḡi			
828	Šul-ma-nu-ašâridu, šarru			
827	Dâin-Ašur			
826	Ašur-bâni-ai-ušur	CAN. V.		
825	Ia-ḡa-[(a)-lu]	Ia-ḡa-lu		
824	Bêl-bâni-[ai]	Bêl-bâni-ai		
823	Šam	Šam-ši-Rammân šarru		
822	Ia-ḡa-lu			
821	Bêl-dan-an(dan?)			
820	Ninib upaḡḡir			
819	Šamaš-malik			
818	Nergal-malik			
817	Ašur-bâni-ai-ušur			
816	Šar-pa-ti-i-bêl			
815	Bêl-ba-laṭ			
814	Mu-šik-niš			
813	Ninib-ašâridu			
812	Šamaš ku-mu ū-a			
811	Bêl-Ḳât-ša-bit			

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
810	Rammân-nirâri, šarru			
809	Nergal-malik	CAN. V.		
808	 dan an(dan?)	Bêl-dan-an-(dan?)		
807	 bêl	Šil-Bêl		
806	Aš[ur-] kil	Ašur-tak-kil		
		CAN. II.		
805	Ilu-itti-ia	Ilu		
804	Ner[gal]	Nergal-ere-[eš]		
803	Ašur-Kalab	Ašur-kalab-niši		
802	Ninib-	Ninib-malik		
801	Šepa-	Šepâ-[Ištar]		
800	Marduk[šêm-a-ni]			
799	Mu-tak-kil-[Mar- duk]			
798	Bêl-tarši[iluMa]			
797	Ašur-bêl-[ušur]			
796	Marduk-šadu-u-a			
795	Kîn-abu-u-a			
794	Man-nu-ki mâtu Aš- šur			
793	Mu-šallim-Ninib			
792	 iķi-ša-ni		Bêl-iķi-ša-a-ni	
791	 Šamaš		Šepâ-Šamaš	
790	 mukîn-aḫi		Ninib-mukîn-aḫi	
789			Rammân-mu-šam- mir	
788			Šil-Ištar	
787			Ba-la-tu	
786			Rammân-u-bal-liṭ	
785			Marduk-šar-ušur	
784	 ušur		Nabû-šar-ušur	
783	— nâši-ir		Ninib-nâši-ir	
782	 Ma-li'		ilu Ma-li'	

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
781	Šul-ma-nu - ašāridu šarru	Šul	Šul-ma-nu - ašāridu šarru	
780	Šam-ši-ilu	Šam	Šam-ši-ilu	
779	 rim-a-ni	Marduk	Marduk-rim-a-ni	
778	 lišir	Bêl	Bêl-lišir	
777	 uki-in	Nabû-išid	Nabû-išid-uki-in	
776	 la-mur	Pan-Ašur	 Ašur-la . . .	
775	[Ner]gal-ere-eš	Ner[gal]		
774	Ištar-dûri	Iš		
773	Man-nu-ki-Rammân			
772	Ašur-bêl-ušur			
771	Ašur - dan-an (dân?) šarru			
770	Šam-ši-ilu			
769	Bêl-malik			
768	Apli-ia (Var. ai)			
767	Ḳur-di-Ašur			
766	Mu-šallim-Ninib			
765	Ninib-muḳin-niši			
764	Ši-id-ḳi-ilu			
763	Pur-ilu-sa-gal-e			
762	Ṭab-Bêl			
761	Nabû-mukin-aḫi			
760	La-ḳi-bu			
759	Pan-Ašur-la-mur			
758	Bêl-tak kil			
757	Ninib-iddin			
756	Bêl-šadu-u-a			
755	Ḳi-i-su			
754	Ninib-še-zib-a-ni			
753	Ašur-nirâri, šarru		Ašur-nir[âri]	. . . nirâri šar Aššur
752	Šam-ši-ilu		Šam-ši	. . . ši-ilu
751	Marduk-šallim . . .		Marduk-šal-lim-a —	 šallim-an-ni

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
750	Bêl-dan		Bêl-dan-an(dân ?)	 dan-an(dân?)
749	Šamaš.DU·DU·SUN		Šamaš.DU·DU· [SUN]	Šamaš.DU·DU· [SUN]
748	Rammân-bêl-ukîn	Rammân-bêl-ukîn	Rammân-bêl-ukîn	Rammân(?)-bêl-ukîn
747	Sin-šal-lim-an-ni	Sin-šal-lim-a	Sin-šal-lim-a-ni	Sin-šal-lim-an-ni
746	Nergal-nâši-ir	Nergal-nâši-ir	Nergal-nâši-ir	Nergal-nâši-ir
745	Nabû-bêl-uşur	Nabû bêl-uşur	Nabû-bêl-uşur	 bêl-uşur
744	Bêl-dan an(dân ?)	Bêl-dan-an(dân ?)	Bêl-dan-an-(dân ?)	
743	Tukulti apil-ešarra	Tukulti apil-ešarra, šarru		
742	Nabû-dan in an-in	Nabû dan in-a-ni		
741	Bêl-Ḫarran bêl-uşur	Bêl-Ḫarran-bêl-uşur		
740	Nabû-eṭi-ir-an-ni	Nabû eṭi-ir-a ni		
739	Sin-tak-kil	Sin tak-kil		
738	Rammân-bêl-ukîn	Rammân-bêl uki-in		
737	Bêl-limur-an-ni	Bêl-limur-a-ni		
736	Ninib-malik	Ninib-malik		
735	Ašur-šal-lim-an-ni	Ašur-šal-lim-an-ni		
734	Bêl-dan an(dân ?)	Bêl-dan-an(dân ?)		
733	Ašur-dan-in-an-ni	Ašur-dan-in-a-ni		
732	Nabû-bêl-uşur	Nabû-bêl-uşur		
731	Nergal-u baī liṭ	Nergal-u-bal-liṭ		
730	Bêl-lu-da-ri	Bêl-lu-da-ri		
729	Nap-ḫar-ilu			
728	Dûr-Ašur			
727	Bêl-Ḫarran-bêl-uşur			
726	Marduk-bêl-uşur			
725	Maḫ di-e			
724	Ašur-ḫal-li-			
723	Šul-ma-nu-ašaridu, šarru			
722	Ninib-malik		Ninib	
721	Nabû-târi-iş		Nabû	
720	Ašur-is-ka-udanni-in		Ašur-is-ka	

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
719	Šarru-Gi-NA		Šarru-ukîn, šarru	
718	 bâni		Zer-bâni Țab . . .	
717	Țâb-šâr-Ašur		(sine intervallo)	
716	Țâb-šil-e-šar-ra		Țab-šil . . .	Țab-šil-e-šar-ra
715	[Tak]-kil-ana-Bêl		Tak kil	Tak-kil-ana-Bêl
714	Ištar-dûri		Ištar	Ištar dûri
713	Ašur-ba-ni			Ašur-ba-ni
712	Šarru-limur-an-ni			Šarru-limur-an-ni
711	Ninib-âlik-pani			Ninib-a-lik-pa-ni
710	Šamaš-bêl-ušur	 bêl ušur		Šamaš-bêl-ušur
709	Man-nu-ki-i-Ašur-li'	 ki-Ašur-li'	CANON V.	Ma-nu ki-Ašur li'
708	Šamaš-upaḥ-ḥir	 u-pa-hir	Šamaš	Šamaš-u-pa-ḥir
707	Ša-Ašur-du-bu	 Ašur-du-ub-bu	Ša-Ašur-du-ub bu	Ša-Ašur-du-ub-bu
706	Mu-tak-kil-Ašur	 tak-kil-Ašur	Mu-takkil-Ašur	Mu-tak kil-Ašur
705	Napḥar-Bêl	Sin-aḥi-erba šarru, Napḥa-ra-Bêl	Napḥar-Bêl, Ma- dak-tu-ša šar Aš- sur. Arah Abu- um-XII Sin-aḥi- erba [ina Kussi ittušib]	Napḥar-Bêl aḥi-erba šar Ašsur
704	Nabû-di-ni-epu-uš	Nabû-di-ni-epu-uš	Nabû-di-ni-epu-uš	 di-ni-epu-uš
703	Kan-nun-ai	Kan-nun-ai		 nun
702	Nabû-li'	Nabû-li'	III R 2.	Nabû
701	 na	Ḥa-na	Ḥa-na-nu (n. 18)	
700	 tu		Mi (var. Me) -tu-nu	
699	 šar[an-ni]	Bêl	III R 2.	
698	[Šul]-mu-šar	Šul	Šu-lum . . . (n. 19)	
697	[Nabû]-dûr-ušur	Nabû		
696	[Šulmu]-bêl			
695	[Ašur]-bêl-ušur	Ašur		
694	[Ilu]-itti-ja		III R 2.	
693	Nadin-aḥi		Ilu-itti-ja (n. 20)	
692	Za za ai			
691	Bêl-limur-a-ni			

Ann.	CANON I.	CANON II.	CANON III.	CANON IV.
690	Nabû-mukîn-aḫi			
689	Gi-ḫi-lu			
688	Nâdin-aḫi			
687	Sin-aḫi-erba		Sin-aḫi [erba]	
686	 limur-an-ni		Bêl limur-a-ni	
685	 dan-in-an-ni		Ašur dan-in-a-ni	
684	 zi-ir-ni e		[Man]-nu-zir-ni-e	
683	 ki Rammân		Man-nu-ki-Rammân	
682	 šar-ušur		Nabû-šar-ušur	
681	 aḫ ere-eš [Ašur]-aḫ-iddin ina kussi it-tu šib		Nabû-aḫ-ere-eš	
680	Da-na(-a)-nu		Da-na-nu	
679	Ištu-Rammân-a-ni- nu		Ištu-Rammân-ni-ni	
678	Nergal-šar-ušur		Nergal-šar-ušur	
677	Abu-ra-mu		Abu-ra-mu	
676	Ba am-ba-a		Ba-am (var. -an)-ba	
675	Nabû-aḫi-iddi-na			
674	Šarru-nu-ri			
673	A-tar-ilu			
672	Nabû-bêl-ušur			
671	Ṭebit-ai			
670	Šul-mu-bêl-la-aš-me			
669	Šamaš-kâšid-ai-bi			
668	Mar-la-ar-me (Var. la-rim)			
667	[Gab]-ab-ba-ru			
666	 ai			

§ 2. Canon eponymorum Assyriorum B (C^b).

TAB. II.

Ann.	in eponymatu	nomen eponymi	munus eponymi	adnotatio historica
860	[ina li-me]	Ša Šul-ma-nu-ašaridu	mâr Ašur-nâši-ir-aplu	[ina kussi ittušib ?]
859	[ina l]i-me	Šar-Kalab-niši		a-[na]
858	[►]	Šul-ma-nu-ašaridu	šar mâtu Aššur	
857	[►]	Ašur-bêl-uki-in	amelu tur-ta-nu	. . .
856	[►]	Ašur-ba-na-ai-ušur	amelu rab-Bi.Lub	
855	[►]	Abu-ina-ekalli-lil-bur	amelu nâgir (?) ekalli	
854	[►]	Dâin-ašur	amelu turtanu	
853	[►]	Šamaš-abu-u-a	amelu šaknu alu Na-šib-na	. . .
852	[►]	Šamaš-bêl-ušur	ša alu Kal-ḥa	
851	[►]	Bêl-bâni-ai	amelu nâgir (?) ekalli	
850	[►]	Ḥa-di-i-li-bu-šu	ša alu	
849	[►]	Nergal-âlik-pani		
848	[►]	Bir ilu Ra-ma-na		
			<i>Lacuna.</i>	
842	[►]			 šil
841	[►]		[ša alu A-ḥi nâru] Su-ḥi-na	a-[na mâtu]-e
840	[►]	. . .	[ša mâtu] Ra-šap-pa	a-na mâtu Ma-....-ḥi
839	[►]		[ša alu Aḥi] nâru Su-ḥi-na	a-na mâtu Da-na-bi
838	[►]		[ša mâtu] Šal-lat	a-na mâtu Ta-ba-li
837	[►]		[ša mâtu Kir-]ru-ri	a-na mâtu Me-li-di
836	[►]		[ša alu Ni-]nu-a	a-na mâtu Nam-ri
835	[►]		[amelu] abarakku	a-na mâtu Ku-e
834	[►]		ša alu Kak(?) -zi	a-na mâtu Ku-e a-na mâtu Ku-e ilu rabû ištu alu Di-ri it-tal-ka (= deus ma- gnus ex urbe Der profectus est)
833	[►]		 -na	a-na mâtu Ur-ar-ṭi

Ann.	ineponymatu	nomen eponymi	munus eponymi	adnotatio historica
832	[ina l]i-me		 -hi	a-na mâtu Un-ki
831	[»]		 -ha	a-na mâtu Ul-lu-ba
830	[»]			a-na mâtu Man-na-ai
829	[»]			si-ḥu (seditio)
828	[»]			si-ḥu »
827	[»]			si-ḥu »
826	[»]			si-ḥu »
825	[»]			si-ḥu »
824	[»]			si-ḥu »
823	[»]			.. ?-ri-iš
822	[»]			... a
821	[ina li-me]			... šum-me
820	[»]			... -e
819	[»]			... e
818	[»]			... -?
817	[»]	[Ašur-bâni-ai-ušur]		a-na mâtu Til-li-[e]
816	[»]	[Šar-pa-ti-i-bêl]	[ša alu] Na-ši bi-na	a-na mâtu Za-ra-a-te
815	[»]	[Bêl-ba-laš]	[ša]-nu	a-na alu Di-ri ilu rabû a-na alu Di-ri it-ta-lak (deus magnus ad urbem Der profec- tus est)
814	[»]	[Mu-šik-niš]	[ša mâtu] Kir-ru-ri	a-na mâtu Aḥ sa-na
813	[»]	[Ninib-ašaridu]	[ša alu] Šal-lat (?)	a-na mâtu Kal di
812	[»]	[Šamaš-ku-mu-u-a]	[ša mâtu] Arba-ḥa	a-na Bâbilu
811	[»]	[Bêl-Ḳât-ša-bit]	[ša alu] Ma-za-mu-a	i-na mâti
810	»	[Rammân-nirâri]	[šar mâtu] Aššur	a-na mâtu A-a
809	»	[Nergal-malik]	[amêlu tur]-ta nu	a-na alu Gu-za-na
808	»	[Bêl-dan-an (dân ?)]	[amêlu nâgîr] ekallî	a-na mâtu Man-na-ai
807	»	[Šil-Bêl]	[amêlu Rab]-BI-LUB (?)	a-na mâtu Man-na-ai
806	»	A[šur-tak-kil]	[amêlu] abarakku	a-na mâtu Ar-pad-da
805	»	[lu-[itt]i-i[a]	[amêlu] šakinî mâti	a-na alu Ḥa za-zi
804	»	Nergal[-ere-eš]	[ša mâtu R]a-šap pa	a-na alu Ba- ³ -li
803	»	Ašur-kalab[-niši]	[ša] alu Arba ḥa	a-na eli tam-dim mu-ta- nu (ad mare; pestis)

Ann.	in eponymatu	nomen eponymi	munus eponymi	adnotatio historica
802	ina li-me	Ninib-malik	ša alu A-ḫi nāru Su-ḫi-na	a-na alu Ḫu-bu-uš-ki-a
801	»	Šepā-Ištar	ša alu Na-zib-i-na	a-na Mad-ai
800	»	Marduk-šem-a-ni	ša alu A-me-di	a-na Mad-ai
799	»	Mu-tak-kil-Marduk	ameli rabsaki	a-na alu Lu u-ši-a
798	»	Bêl-tar-ši ilu Ma	ša alu Kal-ḫi	a-na mātu Nam-ri
797	»	Ašur-bêl-ušur	ša mātu Kir-ru-ri	a-na Man-šu-a-te
796	»	Marduk-šadu-u-ni	ša alu Šal-lat	a-na alu Di-e-ri
795	»	Kîn-abu-u-a	ša alu Tuš-ḫa-an	a-na alu Di-e-ri
794	»	Man-nu-ki-i mātu Aššur	ša alu Gu-za-na	a-na Mad-ai
793	»	Mu-šal-lim-Ninib	ša alu Til-li-e	a-na Mad-ai
792	»	Bêl-iḫi-ša-(a)-ni	ša alu Me-ḫi-niš	a-na mātu Ḫu-bu-uš-ki-a
791	»	Šepā-Šamaš	ša alu I-sa-na	a-na mātu I-tu ² -a
790	»	Ninib-ukin-aḫi	ša alu Ni-nu-a	a-na Mad-ai
789	»	Rammân-mu-šam-mir	ša alu Kak(?) -zi	a-na Mad-ai uššê ša bit Nabû ša Ninuaki kar-ru (= fundamentum templi Nebo in Niniveh positum est)
788	»	Šil-Ištar	ša alu . . .	a-na mātu Ki-[is?]-ki Nabû bitu eššu e-ta-rab (= Nebo templum novum intra-vit)
787	»	Nabû-šar-ušur (var. Ba-la-ṭu)	ša alu . . .	
786	»	Rammân-u-bal-liṭ	ša alu [Ri]-mu-si	a-na mātu Ki-is(?) -ki ilu rabû a-na alu Di-ri [it-ta]-lak (= deus magnus ad Der profectus est)
785	»	Marduk-šar-ušur	ša[alu Kur-b]a-an	a-na mātu Ḫu-bu-uš-ki-a
784	»	Nabû-šar-ušur		 (In textu principali hic annus per errorem omissus est)
783	»	Ninib-nâši-ir	š[a alu Ma-z]a-mu-a	a-na mâ u I-tu ²
782	»	ilu Ma-li ²	š[a alu Na-zib]-i-i-na	a-na mātu I-tu ²
781	»	Šul-ma-nu-ašaridu	[šar mātu] Aššur	a-na mātu Ur-ar-ṭi
780	»	Šam-ši(var. si)-ilu	[amêlu tur-t]a-nu	a-na mātu Ur-ar-ṭi
779	»	Marduk-rim-a-ni	[amêlu rab-B]I LUB(?)	a-na mātu Ur-ar-ṭi

Ann.	in eponymatu	nomen eponymi	munus eponymi	adnotatio historica
778	ina li-me	Bêl lišir	[amêlu nâgir e]kalli	a-na mâtu Ur-ar-ți
777	»	Nabû-išid-uki-in	[amêlu] abarakku	a-na mâtu I-tu- ³
776	»	[Pan-A]šur-la-mur	[amêlu šakin] mâti	a-na mâtu Ur-ar-ți
775	»	[Nerg]al-ere-eš	[ša mâtu Ra-š]ap-pa	a-na mâtu E-ri-ni
774	»	Ištar-dûri	[ša alu Na-ši]-bi-na	a-na mâtu Ur-ar-ți mâtu Nam-ri
773	»	Man-nu-ki-Rammân	[ša alu Šal-]lat	a-na alu Di-maš-ka
772	»	Ašur-bêl-ušur	[ša alu Kal-]hi	a-na alu Ha-ta-ri-ka
771	»	Ašur-dan-an(dân?)	šar [mâtu Aššur]ki	a-na alu Ga-na-na-a-ti
770	»	Šam-ši-ilu	amelu [tur-t]a-nu	a-na alu Ma-ra-ad
769	ina li-me	Bêl-malik	ša alu Arba-ḥa	a-na mâtu I-tu- ³
768	»	Apli-ia (Var. ai)	ša alu [Ma-]za-mu-a	i-na mâti
767	»	Ḳur-di-Ašur	ša alu [a-ḥi] nâru Su-ḥi-na	a-na mâtu Gan-na-na- (a-)ti
766	»	Mu-šallim-Ninib	ša [a]lu Til-e	a-na Mad-ai
765	»	Ninib-mukîn-niši	ša mâtu Kir-ru-ri	a-na mâtu Ha-ta-ri-ka mu-ta-nu (pestis)
764	»	Ši-id-ḳi-ilu	ša mâtu Tuš-ḥa-an	i-na mâti
763	»	Pur-ilu-sa-gal-e	[š]a alu Gu-za-na	si-ḥu ina alu Aššur i- na arḥu Simânu šam- šu atalâ ištaka-an
762	»	Ṭab-Bêl	[š]a alu A-me-di	si-ḥu ina alu Aššur
761	»	Nabû-mukîn-aḥi	[š]a alu Ni-nu-a	si-ḥu ina alu Arba-ḥa
760	»	La-ḳi-bu	[š]a alu Kak(?) -zi	si-ḥu ina alu Arba-ḥa
759	»	Pan-Ašur-la-mur	[ša] alu Arba-ilu	si-ḥu ina alu Gu-za-na mu-ta-nu
758	»	(A-na) Bêl-tak-kil	[ša a]lu I-sa-na	a-na alu Gu-za-na šul- mu ina mâti
757	»	Ninib-iddin	[ša a]lu Kur-ba-an	ina mâti
756	»	Bêl-šadu-u-a	[ša alu] Par-nun-na	ina mâti
755	»	Ḳi-i-su (var. I-ḳi-su)	[ša alu] Me-ḥi-ni-iš	[a-na] mâtu (Var. alu) Ha-ta-ri-ka
754	»	Ninib-še-zib-a-ni	[ša alu] Ri-mu-si	a-na mâtu (Var. alu) Ar- pad-da ištu alu Aš- šur ta-a-a-ar-tam
753	»	Ašur-nirâri	[šar mâtu] Aššur	i-na mâti
752	»	Šam-ši-ilu	[amêlu tur]-ta-nu	i-na mâti
751	»	Marduk-šallim-an-ni	[amêlu nâgir] ekalli	i-na mâti

Ann.	in eponymatu	nomen eponymi	munus eponymi	adnotatio historica
750	ina li-me	Bêl-dan-an (dân ?)	[amêlu rab]-BI·LUB	i-na mâti
749	»	Šamaš·DU·DU·SUN	[amêlu] abarakku	a-na mâtu Nam-ri
748	»	Rammân-bêl-ukin	[amêlu] ša mâti	a-na mâtu Nam-ri
747	»	Sin-šallim-an-ni	[ša mâtu] Ra-šap-pa	i-na mâti
746	»	Nergal-naši-ir	[ša a]lu Na-ši-bi-na	si-ḫu ina alu Kal-ḫi
745	[ina li-me]	[Nabû-bêl-ušur]	[ša] alu Arba-ḫa	ina arḫu Airu ûmu XIII Tukulti-apil-ešar-ra ina kussi it-tu-šib ina arḫu Tašritu a-na bi-rit nâri it-ta-lak
744	[»]	[Bêl-dan-an (dân ?)]	ša] alu Kal-ḫi	a-na mâtu Nam-ri
743	[ina li-me]	[Tukulti-apil-ešarra]	šar mâtu Aššur	i-na alu Ar-pad-da di- ik-tu ša mâtu Ur-ar-ṭi dikāt
742	[»]	[Nabû-dan-in-an-ni]	amêlu tur-ta-nu	a-na alu Ar-pad-da
741	[»]	[Bêl-Ḫarran-bêl-ušur]	amêlu nâgir ekalli	a-na alu (ditto) a-na 3 šanâti ka-šid
740	[»]	[Nabû-eṭi-ir-an-ni]	amêlu rab-BI·LUB (?)	a-na alu Ar-pad-da
739	[»]	[Sin-tak-kil]	amêlu abarakku	a-na mâtu Ul-lu-ba alu Bir-tu šab-ta-at
738	[»]	[Rammân-bêl-uki-in]	amêlu šakin mâti	alu Gul-la-ni-i ka-šid
737	[»]	[Bêl-limur-an-ni]	ša mâtu Ra-šap-pa	a-na Mad-ai
736	[»]	[Ninib-malik]	ša alu Na-ši-bi-na	a-na šepâ sadû Na-al
735	[»]	[Ašur-šal-lim an-ni]	ša mâtu Arba-ḫa	a-na mâtu Ur-ar-ṭi
734	[»]	[Bêl-dan-an(dân ?)]	ša alu Kal-ḫa	a-na mâtu Pi-liš-ta
733	[»]	[Ašur-dan-in-an-ni]	ša alu Ma-za-mu-a	a-na mâtu Di-maš-ka
732	[»]	[Nabû-bêl-ušur]	ša alu Si ³ -me-e	a-na mâtu Di-maš-ka
731	[»]	[Nergal-u-bal-liṭ]	ša alu A-ḫi nâru Zu-ḫi-na	a-na alu Ša-pi-ia
730	[»]	[Bêl-lu-da-r]i	ša alu Til(?)·e	i-na mâti
729	[»]	[Nap-ḫar-ilu]	ša mâtu Kir-ru-ri	šarru kâtâ Bêl iṣša-bat
728	[»]	[Dûr-Ašur]	ša alu [Tuš-ḫa]-an	šarru kât Bêl iṣša- bat alu . . .
727	[ina li-me]	Bêl-Harrân-bel-ušur	ša alu Gu-]za-na [Šul-ma-nu]-ašaridu	a-na alu ina ku[ssi it-tu-šib]
726	[»]	[Marduk-bêl-ušur]	ša alu A-me]-di	i-[na mâti]
725	[»]	[Maḫ-di-e]	ša alu] Ni-nu-a	a-na
724	[»]	[Ašur-ḫal-li]	ša alu Kak(?)·zi	a-[na. . . .
723	[»]	[Šul-ma-nu-ašaridu]	šar mâtu Aššur] ^{kl}	a-

§ 3. *Explicatio canonum eponymorum A et B (C^a et C^b).*

« Επώνυμος τῶν ἀρχόντων » Athenis dicebatur ἄρχων, quod ab eo annus in fastis denotabatur (ὅτι ἐξ αὐτοῦ ὁ ἐνιαυτὸς ἐπώνυμος ἦν), sicut Romae a consulibus. Apud Assyrios (non apud Babylonios) eadem erat consuetudo (¹), hinc recentiores tabulam officialium, qui apud illos anno nomen dabant, canonem eponymorum vocant. Duo autem genera canonum ab Assyriologis distinguuntur; primum sola nomina eponymorum exhibet (C^a), alterum tribus vel quattuor generatim constat columnis, quarum prima phrasim: « ina li-me = in anno eponymali », resp. signum repetitionis, secunda eponymorum nomina, tertia eponymorum munus, quarta breves dat adnotationes historicas, (C^b).

1. C^a i. e. canon supra in tabula prima allatus non uno consistit textu, sed variarum tabularum fragmentis compositus est.

Propterea tamen non est minus certum seriem eponymorum ab illo exhibitam esse continuam; nam benigna quadam divinae providentiae ordinatione factum est, ut fragmenta illa non solum inter se nectantur, sed etiam se invicem confirment, sicut facile in tabula supra allata videri potest. Proveniunt autem textus illi omnes ex bibliotheca celeberrima Ašur-banipal, regis Assyriorum (668-626), quam Layard & Rassam in ruinis Ninive reppererunt. Publicati sunt in libro, cui titulus: « The cuneiform Inscriptions of Western Asia. Prepared for publication by Major-General Sir H. C. Rawlinson, assisted by E. Norris »; vol. II pg. 68 n. 1, 2; 69 n. 3, 4; vol. III pg. 1, col. I 7-13. Praeterea pauca exstant fragmenta minima, quae omnia simul cum illis revisis invenies in: « Delitzsch, Assyrische Lesestücke », II pg. 87 ff. (= AL²); cf. quoque eundem auctorem in Zeitschrift für Keilschriftforschung, II pg. 175, Anm. 1; omnibus fatentibus haec editio maxime completa est fide digna.

Differentiae, quae in his variis scribarum Assyriorum editionibus eiusdem canonis observantur, ad duo capita reduci possunt. Interdum nomina eponymorum paululum diverso modo scribuntur scil. modo

(¹) Hic mos iam erat regnante Rammân-nirari I (c. a. 1325), cf. KB I 8; cf. quoque inscriptiones Cappadocesens, quae vocantur.

phonetice, modo ideographice etc. (cf. editionem Del.); hae variationes, ut patet, chronologiam non respiciunt. Praeterea scribae harum tabularum non idem principium in ponendis lineis varia regna ab invicem separantibus secuti sunt, quae differentia explicatione indiget. Singula nomina eponymorum in ipsis tabulis lineola tenui separantur; unica exceptio in canone III° quoad a. 718 invenitur, ubi duo nomina breviter personarum determinativo separata in una linea scribuntur. Ut autem regna singulorum regum primo aspectu ut totum quid se exhiberent, scribae ante nomina regum lineam crassiorem imprimebant; in canone III° propter eandem rationem et ante et post nomen regis linea crassa ponitur. Haec methodus difficultatem nullam pro tempore antiquiore praebuit; nam tunc reges generatim in primo pleno anno regni erant eponymi. Posteriores autem reges hanc consuetudinem reliquerunt, slc. Tukulti-apil-ešarra a. 743, Šulmanu-ašaridu a. 723, Šarrukîn a. 719, et Sin-ahi-erba a. 705, quorum nemo, sicut aliunde constat, primo anno regni sui fuit eponymus. In hac discrepantia varii scribae variam secuti sunt formam scribendi; quidam lineam separantem et ante annum, quo rex secundum consuetudinem antiquam eponymus esse debuisset i. e. ante primum annum regni sui, et ante annum quo revera eponymus fuit, posuerunt; alii nomini eponymi, qui primo anno regis officium tenuit, nomen regis addiderunt. Sed nec haec differentia magnam difficultatem generat, cum inter varia illa fragmenta quoad numerum et successionem eponymorum completa vigeat conformitas. Nemo Assyriologorum unquam hac ex parte objectionem fecit; hinc tuto ab omnibus admitti potest seriem eponymorum ab Assyriis nobis traditam esse continuam, ac si haberemus unam completam et intactam tabulam, quod nec Prof. Oppert negavit, cuius difficultatem infra examinabimus. Quoad totam hanc quaestionem magna cum utilitate legitur: E. SCHRADER, « Keilinschriften und Geschichtsforschung », pg. 299 sqq.

2. C^b (cf. supra tabulam II^{am}) sicut C^a variis textibus compositus est, quorum fundamentalis es II R 52 n. 1. DELITZSCH LS² pg. 92 sqq. partes hunc catalogum constituentes collegit; de hac tamen editione comparandus est: « Proceedings of the Society of Bibl. Archaeology » 1889, pg. 286 sqq. ubi Prof. Bezold nova quaedam magna fragmenta addit; ad edit. Del. iuste applicantur, quae dicuntur l. c. 286 n. 1

et 135. Verba tabulae suprae allatae parentesi [] inclusa cum certitudine ex C^a suppleta sunt.

Hic quidem canon partem solummodo continet eponymorum illorum, qui a C^a afferuntur, sed propterea tamen non minoris est momenti. Nam eius ope tempus absolutum sive tempus quoad aeram christianam pro tota serie eponymorum determinatur. Commemoratur enim in anno Pur-(ilu)-Sa-gal-e (?) eponymi et quidem mense Sivan éclipse solis, quae secundum astronomos a. 763 die 15° Iunii facta est. Determinato autem hoc anno reliqui omnes seriei continuae noti sunt. E Canone quoque Ptolemaei tempus absolutum Canonis eponymorum erui potest (cf. SCHRADER, KGF pg. 336 sq.).

His igitur duabus tabulis eponymorum Assyriorum chronologia ab a. 893-666 a. Chr. cum certitudine determinata est.

3. Propter discrepantiam apertam inter chronologiam biblicam et assyriam existentem Prof. Oppert interpretationem canonis eponymorum supra expositam negans nova quadam theoria difficultatem solvere conatus est. Rationes quibus inductus est et quae eminenti Assyriologo usque ad finem vitae (cf. ZA 19 pg. 173) firmissimae videbantur, ultimum breviter exposuit ZA 12 pg. 97 sqq. Sunt autem hae:

a) Chronologia biblica regum Iuda et Israel in omnibus suis partibus confirmatur, si lacuna in serie eponymorum, quam hypothesis mea postulat, admittitur (l. c. pg. 99).

b) In sacra Scriptura evidenter Phul et Theglathphalasar tamquam duae diversae personae distinguuntur (cf. 4 Reg. 15 ^{19, 29}; 16 ^{7, 10}; 1 Par. 5 ²⁶), quod esset erroneum, si series eponymorum, sicut canones eam exhibent, revera esset continua (l. c. pg. 100).

c) In inscriptione Ašur-nâsir-apli (cf. KBI pg. 60 supra) legitur: ina maḥ-ri-i pali-a ša ša-maš dân kibrâti ša-lul-šu tâbu eli-a išku-un ina kussî šarrû-ti u-ši-bu ḥaṭṭu mur-ti-'at niši ana Kâti-ia u-šat-mi-ḥu = « In initio regni mei éclipse solis mihi fausta facta est et potenter in throno meo consedi ».

Si autem éclipse solis eponymo Pur-ilu-sa-gal-e commemorata facta esset a. 763, éclipse Ašurnasirpal a. 884 evenisset. At hoc anno secundum astronomos sol obscuratus non est. Omnia autem quadrant, si lacuna in canone eponymorum supponitur, et quidem hoc modo:

938 — 781 Ninib-šar.... — Nergal-nasir

781 — 745 lacuna

745 — 666 Nabû-bêl-ušur — Ga-ab-ba-ru

Nam in hac suppositione Pur-ilu-sa-gal-e eponymus fuit a 809. et primus annus Ašurnasirpal regis a 930. Atqui his duobus annis revera obscuraciones solis factae sunt, quae saltem ex parte fuerunt visibiles in Niniveh (l. c. pg. 100 sq.).

Ad haec « argumenta stringentia » l. c. pg. 101 confirmationem quandam addit.

His rationibus ab Oppert adductis reliqui Assyriologi non attribuant valorem ullum, et iuste quidem, ut videtur; nam:

Ad a) Discrepantia inter chronologiam regum Iuda et Israel et canonem eponymorum adeo est intricata et contorta, sicut infra ostenditur, ut suppositione unius mendi aut ex parte sacrae Scripturae aut ex parte chronologiae Assyriae facti corrigi nequeat. Unice ad hanc difficultatem vitandam Oppert capita S. Scripturae huc spectantia transponere, contra Bibliam Jehu et Menahen secundum admittere coactus est, quae peiora sunt, quam cum S. Hieronymo concedere numeros S. Scripturae in multis sibi ipsis contradicentes in decursu temporis esse corruptos.

Ad b) Identitas inter Phul (Πῶρος), regem Assyriorum et Theglathalasar, regem Assur, a nemine amplius negatur (cf. SCHRADER KGF pg. 422-460). Sine ullo autem dubio obscuritas in 1 Par. 5, 26 contenta facilius explicatur, quam arbitrariae illae et violentae mutationes Sacrae Scripturae, quas Oppert propter theoriam suam facere cogitur (cf. SCHRAD. l. c. pg. 345 etc.).

Ad c) Verum quidem est annis 930 et 809 solem defecisse; utrum autem defectus solis a. 930 factus in Ninive videri potuerit, dubium est (cf. SCHRAD. KGF pg. 340). Quidquid tamen hac de re sit, fundamentum, cui assertio innitur, solidum non est, nam translatio textus regis Ašurnasirpal videtur esse falsa. Omnia enim ab interpretatione termini « ša-lul » dependent. « Salullu est sûrement l'éclipse, le defectus » dicit Oppert (cf. ZA 6 pg. 449). Delitzsch (cf. HW 568) šalûlu explicat: « praesidium, protectio, protector »; eodem modo Muss-Arnolt. Haec significatio, quae etymologice quoque apta est, unice ad Ham-

C. II 48 quadrat, ubi Hammurabi se vocat: šalûl (= AN.ŠUR) ma-tim, quae phrasis certissime non potest verti: « ego sum obscuratio solis pro terra » sed: « protector (vel simile quid) terrae ». Textus autem, in quo significatio « defectionis solis » pro šalûlu requiritur; non existit ullus. Hinc locus supra allatus vertitur: « In principio regni mei, quando Šamaš iudex mundi bonam suam protectionem super me posuit (vel: quando bono suo praesidio me texit) » etc. Hac occasione Oppert optime observat: « La grande difficulté des textes assyriens, même de ceux que les programmes sémentielles des Universités allemandes caractérisent comme « des morceaux faciles », réside dans la découverte des interprétations vraies qui résultent de la connaissance de la vie du peuple lui les a fait naître. Il faut retrouver les habitudes religieuses et politiques des nations antiques, se rendre maître de leurs idées et de leurs superstitions, s'identifier avec leur manière d'agir et de penser, avant de pouvoir jeter un regard sur un passé, dont même le souvenir est éteint. . . . Nos textes, même les plus simples en apparence, regorgent d'allusions de ce genre, dont beaucoup resteront toujours cachés pour nous, si tant est que nous nous apercevions de l'existence même de l'allusion etc. » (cf. ZA 6 pg. 453). Hinc šalûlu et eius synonymum šulûlu, quae adeo saepe in titulis regum Babyloniorum et Assyriorum occurrunt, fortasse sensum quendam concretum religiosum habent, quem nos nescimus. Forte cogitari potest de repraesentatione dei Šamaš, ut ita dicam, officiali, quae in templo Sippar, principali loco eius cultus, reperta est (cf. Guide to the Babylonian and Assyrian Antiquities, Brit. Mus., Pl XXII pg. 132). In hac imagine Šamaš est sedens sub canopeo quodam, cuius pars anterior in serpentem exit. Fortasse « šalûlu », quod Šamaš super reges extendebat, aliquo modo cum hoc canopeo cohaeret.

Sicut šalûlu šakânu eli., sic quoque šulûlu šakânu eli. dicitur et quidem non solum de Šamaš, sed etiam de multis aliis diis v. g. de Ištar (cf. SCHRAD. KGF pg. 342; ZA 6 pg. 447 sqq.).

Refutatis argumentis, quae Oppert in favorem sententiae suae profert, breviter difficultates, quibus eius hypothesis laborat, videamus. Non negat Assyriorum scribas seriem eponymorum nobis tamquam continuam tradidisse sed consulto et data opera eos spatium illud 46 annorum omisisse putat; illo tempore regnasse Phul regem, cuius re-

gnum ab Assyriis posterioribus ut legitimum non esset agnitum; Niven urbem destructam et per longum tempus desolatam mansisse; Phul regnante regem Israel Jehu secundum et regem Iuda Menaheu secundum fuisse etc. Horum omnium ne vestigium quidem nec in textibus cuneiformibus nec in sacra Scriptura invenitur; hinc mirum non est, quod theoria haec de lacuna in canone eponymorum existente a nemine amplius refutatione seria digna censetur.

§ 4. *De textibus Canonem eponymorum confirmantibus.*

1) Annales Ašurnaširpal, regis Assyriorum (cf. KB I 50 sqq.), qui perfecte cum Canone eponymorum congruunt, sicut sequens tabula ostendit.

TAB. III.

Ann.	Canon eponymorum	Annales Ašurnaširpal regis
883	Ašur-naši-ir-apli šarru	ina šur-rat šarru-ti-a ina maḥ-ri-i pa-li-a lc. col. I. 43 sq.
882	Ašur-iddin	Ašur-i-dim » » II. 23
881	[I]-mut-ti-a-ku	Imût-a-ku » » II. 49
880	Ša ilu Ma-dam-ka	Ša ilu Ma-damka » » II. 86
879	Dagan-bêl-naši-ir	Dagan-bêl-lišir » » III. 1

2) Annales Salmanassar IIⁱ, regis Assyriorum (cf. Obeliscum Nimrud. KB I 128 sqq.; Inscr. Monolithi, lc. 150 sqq).

TAB. IV.

Ann.	Canon eponymorum	Obeliscus	Monolithus
860	Ṭab-Bêl (<i>C^a</i>) (ša Šul-ma-nu-ašaridu (<i>C^b</i>))	i-na šur-rat šarrû-ti-ia; bellum contra Simesi, Aridu; lc. 22 sqq.	ina šur-rat šarrû-ti-ia ina maḥ-ri-i palî-ia; bellum contra Simesi, Aridu etc.: lc. 14 sqq.
859	Šar-Kalab-niši	i-na ište-en paṭi-ia; bellum contra populos ad mare occid. habitant; ascensio montis Ḥamānu; lc. 26 sqq.	ina araḥ Airu ūmu XIII-kam; bellum idem ac in Obel.; lc. 29 sqq.
858	Šul-ma-nu-ašaridu šarru	ina II paṭi-ia; bellum contra Tilbarsaib, Dabigu etc.: lc. 32 sqq.	ina li-me šatti šumi-ia; idem bellum ac in Obel. lc. II 13 sqq.
857	Ašur-bêl-ukin-ni	ina III palî-ia; bellum contra Tilbarsaib, A-na-Ašur-tir-ašbat etc.: lc. 35 sqq.	ina li-me Ašur-bêl-ka-in; id. bell. ac in Obel.: lc. II 30 sqq.
856	Ašur-bâni-ai-ušur	i-na lim-mu Dâin-Ašur bell. contra Šitamgi, Mikdiara etc.: lc. 45 sqq.	ina li-me Ašur-bâni-ai-ušur id. bell. ac in Obel. lc. II 69 sqq.
855	Abu-ina-ekalli-lil-bur	ina V palî-ia; bellum contra Kašari. lc. 52 sqq.	
854	Dâin-Ašur	ina VI palî-ia; bellum contra urbes ad flumen Baliḫi sitas lc. 54 sqq.	ina li-me Dâin-Ašur; idem bellum ac in Obel.; lc. II 78 sqq.

Adnotatio: a) Salmanassar secundum Obel. et Monol. et C^b ad thronum accessit non a. 859, sed a. 860; hinc ex solo Canone eponymorum C^a numquam cum certitudine tēpus accessionis determinari potest.

b) Perfecta conformitas inter Obel. et Monol. quoad bella, quae singulis annis gesta narrantur; sola expeditio, de qua Obeliscus in quinto anno loquitur, in Monolitho non commemoratur. Ratio fuisse videtur, quod bellum illud magni momenti non fuit; hac occasione scriba Monolithi bellum « ina šur-rat šarrû-ti-ia ina li-me šatti šumi-ia » gestum resumit narrandum (cf. Monol. II 66 sq.).

c) Secundum Obel. a. 856 eponymus fuit Dâin-Ašur; hoc tamen per errorem scribae Assyrii factum esse videtur; nam bellum huius anni est idem ac in correspondenti anno Monolithi, qui quoad nomen eponymi coincidit cum Canone eponymorum.

II. — De Canone Ptolemaei (Κανὼν βασιλειῶν).

§ 5. TABULA V.

Ἀσσυρίων καὶ Μήδων	ἔτη	Συναγωγή		A.X.n.	Forma babyl. nomin. regum
Ναβονασσάρου	ιδ	ιδ	14	747	Nabû-nâsir
Ναδίου	β	ις	16	733	Nâ'id
Χινζίρου καὶ Πάρου	ε	κα	21	731	Ukin-zêr -- Pulu
Ἰουγαίου (var. Ἰλουλαίου)	ε	κς	26	726	Ululai
Μαρδοκεμπάδου	ιβ	λη	38	721	Marduk-apil-iddina
Ἀρκιανοῦ	ε	μγ	43	709	Šar-ukin
Ἀβασιλεύτου πρώτου	β	με	45	704	
Βηλίβου	γ	μη	48	702	Bêl-ibni (ibuš ?)
Ἀπρωναδίου	ς	νδ	54	699	Ašur-nadin-šum
Ῥιγνηβήλου (var. Ῥιγνεβάλου)	α	νε	55	693	Nergal-ušeizib
Μεσεσσιμορδάκου	δ	νθ	59	692	Mušeizib-Marduk
Ἀβασιλεύτου β	κ	ξς	67	688	
Ασσαραδίνου	ιγ	π	80	680	Ašur-aḥ-(iddina)
Σαοσδουχήου (v. Σαοσδουχίνου)	κ	ρ	100	667	Šamaš-šum-ukin
Χυνιλαδάνου (v. Κινηλαδάνου)	κβ	ρκβ	122	647	Kandal(anu)
Ναβοπολασσάρου	κα	ρμγ	143	625	Nabû-aplu-ušur
Ναβοκολασσάρου	μγ	ρμς	186	604	Nabû-kudurri-ušur
Ἰλουαροδάμου	β	ρπα	188	561	Amel-Marduk
Νιρικασσολασσάρου	δ	ρρβ	192	559	Nergal-šar-ušur
Ναβοναδίου	ις	σθ	209	555	Fabû-na'id
Περσῶν βασιλειῶν.					
Κύρου	θ	σιη	218	538	
Καμβύσου	η(sic)	σκς	226	529	
Δαρείου α	λς	σξβ	262	521	
Ξέρξου	κα	σπγ	283	485	
Ἀρταξέρξου α	μα	τκδ	324	464	
Δαρείου β	ιθ	τμγ	343	423	
Ἀρταξέρξου β	μς	τπθ	389	404	
Ὡχου	κα	υι	410	358	
Ἀρώστου (v. Ἀρωγοῦ)	β	υιβ	412	337	
Δαρείου γ	δ	υις	416	335	

	ἔτη	Συναγωγή	ab Alex. M.	a. X. n.
Ἑλλήνων βασιλ.				
Ἀλεξάνδρου μακροῦ	η(<i>sic!</i>)	υκδ = 424 Nabon. =	0	331
Φιλίππου ἀριδαίου	ζ	ζ	7	323
Ἀλεξάνδρου αἵγου	ιβ	ιθ	19	316
Ἑλλήνων βασιλ. ἐν Αἰγύπτῳ				
Πτολεμαίου λάγου	κ	λθ	39	304
» Φιλαδέλφου	λη(<i>sic!</i>)	οζ	77	284
» Ἐυεργέτου	κε	ρβ	102	246
» Φιλοπάτορος	ιζ	ριθ	119	221
» Ἐπιφάνους	κδ	ρμγ	143	204
» Φιλομήτορος	λε	ροη	178	180
» Εὐεργέτου β	κθ	σζ	207	145
» σωτήρος	λς	σμγ	243	116
Διονύσου	κθ	σοβ	272	80
Κλεόπατρας	κβ	σզδ	294	51
Ῥωμαίων βασιλεῖς				
Αὐγούστου	μγ	τλζ	337	29 a. X.
Τιβερτίου	κβ	τνθ	359	14 p. X.
Γαίου	δ	τξγ	363	36 »
Κλαυδίου	ιδ	τοζ	377	40 »
Νέρωνος	ιδ	τqα	391	54 »
Οὐεσπασιανοῦ	ι	να	401	68 »
Τίτου	γ	υδ	404	78 »
Δομετιάνου	ιε	υιθ	419	81 »
Νέρουα	α	υκ	420	96 »
Τραιανοῦ	ιθ	υλθ	439	97 »
Ἀδριάνου	κα	υξ	460	116 »
Ἀντωνίνου	κγ	υπγ	483	137-160
Huc usque supputatio Ptolemaei.				

§ 6. *Explicatio Canonis Ptolemaei.*

Claudius Ptolemaeus, celeberrimus Graecorum mathematicus, astronomus et geographus, in Aegypto natus est et imperatoribus Hadriano et Antonino Pio Alexandriae vixit. Tabulam suam regum Babyloniorum etc. sine ullo dubio secundum fontes Babylonios, composuit; nam chronologia eius perfectissime cum Canone eponymorum, cum annalibus Sargonis, cum chronicis Babyloniis B. cum tabula regum Babyloniorum, cum Canone « Saros » etc. congruit (cf. infra). Conscripsit autem hunc canonem regum eo fine, ut cum certitudine tempus defectuum solis et lunae determinare posset. In applicanda hac tabula duo notanda sunt: primo: Annus Aegyptiorum, secundum quem Ptolemaeus numerat, eandem habet durationem atque annus Babyloniorum, uterque est enim annus lunaris ligatus ad annum solarem; hinc habet dies 365 + intercalationem, de qua vide infra. Initium autem anni apud Aegyptios non omnino cum primo Nisan Babyloniorum coincidebat (cf. ZA 8 pg. 57, Anm. I.). Secundo: Ut computatio esset simplicior, regna singulorum regum non a die accessionis ad thronum, sed a primo die anni sequentis inceptit. Hinc nec ex Canone eponymorum nec ex Canone Ptolemaei quidquam cum certitudine de tempore, quo singuli reges ad thronum accesserint, scimus.

Κανὼν βασιλειῶν publicatus est a: Scaliger, Calvisius, Petavius, Bainbridge et Halma. Textus supra allatus sumptus est ex libro Sethii Calvisii, cui titulus: « Opus chronologicum » ed. III (a. 1630) pg. 102 sq. Tria errata columnae « ἔτη » secundum columnam « Συναγωγή » correctae sunt illis locis, quibus additum est « sic ». Nomina quoque propria regum Assyriorum et Medorum in aliis codicibus melius conservata sunt, sicut formae variantes additae demonstrant. Cum tamen hoc pro quaestione chronologica magni momenti non esset, editionem praetuli, quae mihi praesto erat.

§ 7. De textibus Canonem Ptolemaei confirmantibus.

1. Tabula concordantiam inter Canonem Ptolemaei, canonem regum Babyloniorum et Chronica Babylonia B exhibens (cf. KBII pg. 290).

TAB. VI.

CANON PTOLEMAEI		TAB. REGUM BABYLONIORUM		CHRONICA BABYLONIA B.	
747	Ναβονασσάρχου	?	Nabû nâsir	747	Nabû-nâsir
733	Ναδίου	733	Nabû nâdin zer	733	Na di-nu
		731	Nabû-šum-ukin (1 mensis 12 dies)	731	Šum-ukin (2 m. 12 dies)
731	Χίνζηρος καὶ Πώρου	731	Ukin-zer	731	Ukin-zer
		728	Pûlu	728	Tukul-ti-abal-e-šar-ra
726	Ἰλουλαίου	726	Ulûlai	726	Šul-man-a-ša-rid
721	Μαρδοκεμπάδου	721	Marduk ap!u-iddina	721	Marduk aplu-iddina
709	Ἀρκεάνου	709	Šar-ukin	709	Šar-ukin
704	Ἀβασιλεύτου πρώτου	704	Sin-aḫi-erba (2 a.)		(lacuna)
			Marduk zâkir-šum (1 mens)		
			Marduk-aplu-iddina (9 m.)		
702	Βηλίβου	702	Bêl-ibuš (?)	702	Bêl-ib-ni
699	Ἀπρωναδίου	699	Ašur-nâdin-šum	699	Ašur-nâdin šum
693	Ἐργηβήλου	693	Nergal-uše-zib	693	Nergal-u še-zib
692	Μεσεσσιμορδάκου	692	Mu-še-zib-Marduk	692	Mu še-zib-Marduk
688	Ἀβασιλεύτου β	688	Sin-aḫi-erba	688	Ḫum-ma-ḫal-da-šu Elamita Sin aḫi-erba
680	Ἀσαριδίνου	680	Ašur aḫ (iddina)	680	Ašur-aḫ iddin
667	Σαοσδουχίνου	?	Šamaš šum-ukin	667	Šamaš-šum-ukin
647	Κινηλαδάνου	?	Kandal(anu)		Ašur-bani-pal

Adnotatio. a). De tabula regum Babyloniorum cf. infra, cap. II.

b) Chronica Babylonia *B* in tabula quadam neo-Babylonica invenitur, quae quattuor columnis brevissime historiam Babylonis ab anno 737-667 narrat. Specimen huius documenti sint col. I 1-13: « Anno tertio Nabonassar, regis Babylonis, Tiglath-Pileser in Assyria ad thronum accessit; eodem anno in Akkad (Babyloniam) progressus est et Rapiķu et Ħamranu urbes praedatus est. Deos Šapazza oppidi abduxit (?) ».

Nabonassare regnante Borsippa urbs a Babylone se separavit. Proelium, quo Nabonassar contra Borsippam pugnavit, non commemoratur (i. e. in architypo scribae).

Anno quinto Nabonassaris regis Ummanigaš in Elam ad thronum accessit.

Anno decimo quarto Nabonassar aegrotavit et in palatio suo mortuus est. Nadinu, filius eius, Babylone ad thronum accessit etc. (cf. KB II 1c.).

Columna tertia TAB. VI^{ae} excerptum ex his Chronicis exhibet.

c) Tabula regum Babyloniorum Ašur-aḥ-iddin regi 13 annos, Chronica autem 12 annos regni assignant; 13 enim annos in Babylonia et 12 annos in Assyria regnavit. Quoad hanc quaestionem vide interim WINCKLER, « Untersuchungen zur Altorientalischen Geschichte » pg. 11 et ZA II, 306.

d) De identitate inter Κινηλαδάνου, Kandalanu, Sardanapallum, (secundum Berossum) et Ašurbanipal cf. ZK I, pg. 222 sqq.

2. DE CANONE SAROS.

TAB. VII.

CANON SAROS				CANON PTOLEMAEI	
7 ^{us} ann.	Nabû-na'id	18	549	549	7 ^{us} ann. Ναβοναδίου
8 »	Ku-raš	18	531	531	8 » Κύρου
9 »	Da-ra-vuš	18	513	513	9 » Δαρείου
27 »	Da-ra-vuš	18	495	495	27 » Δαρείου
9 »	Hi ši-ar-šu (Xerxes)	18	477	477	9 » Ξέρξου
6 »	Ar-tak šat-su (I)	18	459	459	6 » Ἀρταξέρξου α
24 »	Ar-tak šat-su	18	441	441	24 » Ἀρταξέρξου α
1 »	Da-ra-vuš	18	423	423	1 » Δαρείου β
19 »	Da-ra-vuš	18	405	405	19 » Δαρείου β
18 »	Ar-tak šat-su (II)	18	387	387	18 » Ἀρταξέρξου β
36 »	Ar-tak šat-su	18	369	369	36 » Ἀρταξέρξου β
8 »	U-ma-su (Ochus)	18	351	351	8 » Ὠχού
3 »	Da-ra-vuš	18	333	333	3 » Δαρείου γ
2 »	An-ti-gu (Antigonos)	18	315		
15 »	Si-(luku = Seleukos)	18	297		
33 »	»	18	279		
51 »	»	18	261		
69 »	»	18	243		
87 »	»	18	225		
105 »	»	18	207		
123 »	»	18	189		
141 »	»	18	171		
159 »	»	18	153		
177 »	»	18	135		
195 »	»	18	117		
213 »	»	18	99		

Adnotatio: Canon « Saros » duobus constat fragmentis, quorum numeri registrationis in Museo Britannico sunt: Sp. II 955 (ab a. 549-423), et Sp. II 48 (ab a. 405-99); textus cuneiformis et transcriptio a P. Strassmaier S. I. publicatus est (cf. ZA VII pg. 200; VIII pg. 106).

In hoc textu evidenter secundum cyclum 18 annorum numeratur (cf. col. III); hunc autem correspondere periodo Chaldaicae sive Saros, secundum quam defectus solis et lunae determinabantur, Oppert primus vidit (cf. ZA 8 pg. 154 Anm. 2).

Constat autem haec periodus 223 ambitibus lunae synodicis (i. e. a prima luna usque ad primam lunam mensis sequentis), quo temporis spatio praeterlapso defectus lunae in eodem fere ordine et magnitudine redeunt; 223 autem ambitus lunares synodici 18 annos iulianos (a. = $365 \frac{1}{4}^d$ 11^d) aequant.

Sensus igitur textus est: a 7° anno regis Nabû-nâ'id usque ad annum 8um regis Cyri 18 anni sive unus saros (a forma Sumerica šar = 3600 et = περίοδος, cyclus) praeterierunt.

Hic canōn non solum confirmat secundam partem Canonis Ptolemaei (quoad primam cf. tab. VI), sed etiam chronologiam usque ad aeram Seleuci deducit. Aliam formam enumerandi reges secundum Canonem « Saros », quae tamen quoad chronologiam nihil novi addit, vide ZA 8 pg. 170; 10 pg. 64 sqq.

III. — De calendario Babyloniorum.

§ 8. *De duabus difficultatibus, quae explicatis catalogis eponymorum et Ptolemaei remanent.*

1. Canone eponymorum et Canone Ptolemaei et reliquis textibus illa duo principalia documenta confirmantibus *singuli anni* inde ab a. 893 a. Chr. usque ad 160 p. Chr. cum certitudine scientifica definiti sunt; nemo amplius hac de re dubitare potest. In determinatione autem facti cuiusdam historici obscuritas quaedam oritur, si de primo anno regis agitur. Nam primus annus novi regis apud Assyrios et Babylonios aut a morte regis antecedentis sive a die accessionis novi regis, aut a 1° Nisan anni sequentis numerabatur. Cum autem canones supra allati propter rationes evidentes regibus solos annos plenos assignent, partem anni accessionis eis detrahentes, partem autem anni mortis addentes, factum est, ut de vero tempore accessionis et mortis singulorum regum ex illis tabulis nihil certi sciamus et hinc, si in textu quodam anni regis a die accessionis eius ad thronum numerantur, quaedam incertitudo manet. Hanc lacunam quoad aliquos saltem reges contractus potissimum a R. P. Strassmaier S. I. publicati explent, quia multa ex illis documentis ultimis resp. primis mensibus et diebus quorundam regum conscripta sunt. Oppert et Weissbach exempla huc spectantia ex textibus P. Str. et HILPRECHT-CLAY (BE vol. IX) collegerunt cf. « Zeitschrift für Assyriologie » VIII pg. 59 sq.; vide quoque lc. VII pg. 202 sq.; VIII pg. 108 sq.; 170 seq.; HILPRECHT, « Anniversary » Vol. pg. 288 sq. (cf. infra Tab. X).

Similis difficultas ex duplici modo determinandi tempus in textibus aerae Seleuci et Arsaci oritur, quam R. P. Strassmaier definitive solvit (cf. ZA VIII pg. 108 sqq.).

2. Si agitur tempus astronomicum, vel tempus aerae christianae alicuius scripti vel facti historici usque ad mensem et diem cum certitudine scientifica determinare, non sufficit notitia anni mensis et diei

Babylonici, quo illud factum sit, sed praeterea videndum est, quo mense et die annus et mensis ille inceperint.

Hinc quaedam de calendario Babylonico dicenda sunt. Quia haec expositio etiam pro sequentibus periodis requiritur, hic omnia, quae de hac materia usque huc nota sunt, brevi conspectu proponantur.

§ 9. De anno et mensibus Babyloniorum.

Sumerii, populus antiquissimus Babyloniae, qui scripturam cuneiformem Babylonis semitis tradiderunt, iam versus principium millennii tertii, i. e. tempore antiquissimo textibus cuneiformibus noto, conceptum anni tamquam maximae temporis mensurae habebant. Hic annus erat *lunaris*, quia dividebatur in menses et erat regulatus aliquo modo secundum cursum solis, quia interdum ad 12 menses decimus tertius intercalabatur.

Ex historia calendarii apud Babylonios haec usque huc sunt nota:

1) *Nomina* 12 mensium pro periodo Urukagina, regis Lagaš vd: H. DE GENOUILLAC, « Tablettes sumériennes archaïques », pg. XX, note 3; lc. tria nomina mensium, quae non sunt identificata, adduntur, quae ex textibus Dr. Nikolski, qui de eodem tempore agunt, 7 nominibus augeri possunt.

Nomina mensium ex tempore Sargonis antiqui vd. THUREAU-DANGIN RA IV pg. 83.

Pro nominibus Elamitarum antiquorum vd. P. SCHEIL, ES X pg. 19 et 80.

Tempore regum Ur in sola urbe Lagaš tria systemata nominum erant in usu; cf. RADAU EBH pg. 306; in eadem periodo in urbe Umma (hodie Djokha) alia nomina adhibebantur, cf. THUREAU-DANGIN, RA VIII pg. 152. Alia cf. P. HUBER O. F. M., HILPR. « Anniv. Vol. » 189 sqq.

In prima dynastia regum Babylonis ordinarie nomina mensium eadem sunt, quae apud Babylonios et Assyrios recentiores; interdum scriptura ideographica utebantur, cf. KING LH III pg. XXXV n. 3. Nomina haec sequens tabula exhibet.

Nomina mensium Assyro-Babyloniorum recentiorum.

TAB. IX.

	IDEOGRAMMATA	FORMA SEMITICA	
I	Itu Bár-azag-gar	Ni-sa-an-nu	circa 21 Martii — 21 Aprilis
II	Itu Gu(d)-si-di	A-a-ru	» » April. — » Maii
III	Itu Síg-ga	Si-ma-nu	» » Maii — » Iunii
IV	Itu Šu-numun-na	Du(?) u-zu	» » Iunii — » Iulii
V	Itu Ne-Ne-gar	A-bu	» » Iulii — » August.
VI	Itu Kin dingir Innan-na	U-lu-lu	» » August. — » Sept.
VII	Itu Dul-azag	Tiš-ri-tu(m)	» » Sept. — » Oct.
VIII	Itu Apin-dū-a	A-ra-aḥ-sa-am-na	» » Oct. — » Nov.
IX	Itu ƙan ƙan-na	Ki-si-li-mu	» » Nov. — » Dec.
X	Itu Ab-ba-è	Ṭe-bi-tum	» » Dec. — » Ian.
XI	Itu Áš ám	Ša-ba-ṭu	» » Ian. — » Febr.
XII	Itu še kin-kud	Ad-da-ru	» » Feb. — » Mart.

Nomina haec mensium communiter ex agricultura et re pecuaria vel ex festis religiosis desumebantur; sic occurrunt v. gr.

Itu šu-numun i. e. mensis sementi.

Itu še-il-la i. e. mensis frumenti crescentis.

Itu še kin kud i. e. mensis laboris (kin) pro frumento metendo.

Itu igi + gar-lid i. e. mensis, quo armenta numerantur.

Itu igi + gar-udu i. e. mensis, quo pecora numerantur.

Itu gâ udu-ūr i. e. mensis, quo... oves tondentur.

Itu ezen še kú ^dNin-gir-su i. e. mensis quo (primum) frumentum manducabatur in honorem dei Ningirsu.

Itu ezen še kú ^dNina.

Itu udu-šú še-a ^dNin-gir-su (^dNina) i. e. m., quo oves saginatae deo N. afferuntur, etc.... etc.

2) Disputatio de primo mense anni tempore archaico nondum finita est; cf. ZA XV, 409; XXII 72; DE GENOUILLAC. TSA pg. XVII sq.; BE III P. I. 47 sqq.

3) Regibus Ur (c. 2400) mensis habebat triginta (¹) dies, quod plurimis textibus administrationis cum certitudine probatur. Supponitur autem, quamvis hoc nullo textu constet, quod hic mensis 30 dierum solummodo in textibus administrationis propter commodiorem usum in computando adhibitus sit et quod mensis civilis erat mensis synodicus i. e. a nova luna usque ad novam lunam durabat. Si die 29° mensis post obitum solis nova luna apparebat, statim novus mensis incipiebatur. Si autem non apparebat, sive quia nondum orta erat, sive quia propter nubes videri non poterat, sequens dies ad mensem antecedentem numerabatur, qui in hoc casu mensis « plenus » i. e. 30 dierum erat. Secundum Dr. Weissbach (HILPR. « Anniv. Vol. » pg. 282) hic mos determinandi initium mensis 7° adhuc saeculo apud Assyrios erat. Huic ex parte saltem nuntius, quem astronomus regius c. a. 640 regi misit, contradicit; sic enim scribit: « Regi Domino meo Ištar-nadin-apli, servus tuus, astronomus (?) Arbelensis. Salus regi Domino meo. Nebo, Marduk, Ištar Arbelensis regi, Domino meo benedicant. Die 29° vigiliam egimus. Lunam non vidimus. Mensis Arah-samnu die 1°; Eponymatus Našir ¹¹Ai ». (cf. HILPR. « Anniv. Vol. » pg. 257).

Supposito autem initium mensis semper directa observatione determinatum esse, manet tamen difficultas, si de tempore absoluto ipsius novae lunae quaeritur. Nam quando nova luna certis locis v. gr. Niniveh, videri potuerit, astronomice nondum constat; hinc si textus numerum dierum mensis exhibens deest, numquam cum certitudine scimus, quinam mensis 29, quinam 30 dies habuerit. (cf. Dr. Weissbach, l. c. pg. 286 sqq.).

(¹) Quomodo autem in hac suppositione textus explicatur: Itu šu-numun ud-33 ba-zal i. e. a mense Šu-numun 33 dies praeterierunt? cf. CT IX 29 Rev.

Annus igitur civilis ⁽²⁾ ordinarius constabat 354 diebus et annus intercalaris 384 diebus; mensis autem civilis 29 vel 30 dies habebat, non tamen ordine fixo, ita ut in singulis mensibus numerus dierum non semper esset idem atque anno praecedenti.

4) Usus *mensis intercalaris* iam ex tempore regum Agade (c. 2700?) notus est. cf. v. gr. Fr. THUREAU-DANGIN TDT I n. 1079: arḫu ba-ḫi-ir arkû (?) = « mois de Bahir intercalaire ».

Tempore regum Ur mensis intercalaris erat « itu diri(g) še-kin-kud », i. e. mensis intercalaris, quo labor frumenti metendi (perficitur). Regulam intercalationis ex accurata cognitione astronomica cursus solis et lunae derivatam esse nullo textu probatur. Probabiliter regula intercalationis haec erat: si mense ordinario messis frumentum nondum erat maturum, secundum mensis messis (še kin-kud) intercalabatur. Hanc methodum ipsum nomen mensis intercalaris innuit (cf. KING, « L. Ham » III, 12 sq.) (cf. hac de quaestione P. KUGLER « Im Bannkreis Babels », pg. 87) Hanc normam intercalandi, quae apud veteres Babylonios erat in usu, probabiliter Babylonii quoque posteriores observabant. Secundum P. Kugler, qui de statuendis regulis intercalationis optime est meritis, primus cyclus intercalationis et quidem octo annorum in textibus, qui regnantibus Cambyse et Dario I^o (528-504 a. Chr.) conscripti sunt, invenitur. Modus autem intercalandi erat hic: (cf. P. KUGLER « Sternkunde und Sterndienst », II Buch, Bd I pg. XII):

528	527	526	525	524	523	522	521
520	519	518	517	516	515	514	513
512	511	510	509	508	507	506	505
—	U		A	—	—	A	—

⁽²⁾ De duratione anni *siderii* sive temporis illius constantis et immutabilis, quo sol ad eandem stellam fixam redit, ex textibus antiquis nihil scimus. Secundum Astronomos Babylonios c. a. 200 a. Chr. viventes annus siderius habebat: 365^d 6^h 15^m 18,8^s; secundum textus recentiores; 365^d 6^h 43,4^s (cf. P. KUGLER, « Babyl. Mondrechnung » pg. 72, 193; « Sternkunde und Sterndienst » Buch. II, Teil, I pg. 8).

Hinc in hoc cyclo anno 2° erat secundus Ululu et anno 4° et 7° secundus Addaru. Anni intercalares ab anno 678-414, qui ex documentis constant, secundum Dr. Weissbach sunt: 678, 643* (1), 611, 606, 603*, 598*, 596*, 579, 572, 569, 564*, 563, 560, 557, 555, 553, 550, 546*, 544, 541, 537*, 536, 533, 530*, 527*, 525, 522, 519*, 517, 514, 511*, 509, 506, 500, 495, 490, 455, 433, 425*, 419, 414. (cf. HILPR. « Anniv. Vol » pg. 284 sq).

In Aera Seleuci, quae 1° Nisan (= 2° Aprilis) (— 310 =) 311 incepit et in aera Arsaci, quae anno 65° aerae Seleuci i. e. 1° Nisan (= 14 Apr.) (— 246 =) 247 incepit, Babylonii cyclum intercalationis 19 annorum habebant. Regulam intercalationis, quam in hoc cyclo observabant, P. Kugler (cf. lc. I Buch, pg. 214), hoc modo breviter exprimit: Si numerus anni aerae Seleuci, Arsaci, christianae numero 19 dividitur, anni, qui habent mensem intercalarem, hos numeros relinquunt:

II ADDARU		II ULULU
Aera Seleuci :	1 , 4 , 7 , 9 , 12 , 15	18
Aera Arsaci :	13 , 16 , 0 , 2 , 5 , 8	11
Aera christiana :	6 , 3 , 0 , 17 , 14 , 11	9

In sequenti tabula, quae annos intercalares aerae Seleuci exhibet, annus, pro quo mensis intercalaris textibus comprobatur, in parenthesi non ponitur; illi, pro quibus mensis intercalaris textu nullo probatur, in parenthesi rotunda ponuntur; qui parenthesi angulari includentur, sunt illi, pro quibus mensis quidem intercalaris probatus est, non autem, utrum fuerit secundus Addaru, an secundus Ululu (cf. lc. I. Buch, pg. 212):

(1) Anni * signati secundum Ululu, reliqui secundum Addaru habent.

Anni intercalares Aerae Seleuci.

TAB. X.

II ADDARU						II ULULU
I	4	7	9	12	15	18
20	23	26	(28)	31	34	(37)
39	(42)	45	(47)	50	(53)	56
58	(61)	64	(66)	(69)	72	75
(77)	80	(83)	[85]	88	91	94
(96)	99	(102)	[104]	(107)	110	113
115	[118]	[121]	123	126	129	132
[134]	137	140	142	145	148	151
153	156	159	161	(164)	(167)	170
172	175	178	180	183	186	189
191	194	197	199	202	205	208
210	213	216	218	221	224	227
229	232	235	237	240	[243]	246
248	251	254	(256)	(259)	[262]	(265)

Secundum P. KUGLER (« Im Bannkreis Babels », pg. 86 sq.) versus medium saeculum octavum, aequinoctium vernum, in quantum illo tempore determinari poterat, tamquam terminus pro initio anni eligebatur. De facto autem annus civilis propter suam naturam supra descriptam nunquam fere ipsis aequinoctiis inchoabat. Immo etiam saeculo sexto (secundum P. KUGLER, « Sternk. » etc., Buch I, pg. 242), accidebat, ut annus civilis inepta intercalatione pleno fere mense ante aequinoctium vernum inciperet. Nullo igitur tempore initium anni apud Babylonios fixus erat dies et usque ad tempus, quo cyclus firmus pro intercalandis mensibus introducebatur, magnis variationibus subiacebat.

5. Ex dictis patet initium anni et mensis usque ad diem cum certitudine non fixa quadam regula, sed solis documentis positivis determinari posse. Hoc principium quoad annum saltem usque ad aeram Seleuci, quoad menses semper valet.

In sequenti tabula principaliora, quae ex documentis privatis de tempore accessionis ad thronum quoad quosdam reges et de tempore absoluto quorundam factorum historicorum scimus, proponuntur. Desumpta autem sunt ex: ZA VII pg. 202 sq.; VIII pg. 108 sqq.: 170 sqq., HILPR. « Anniv. Vol. » « Zeittafel » post pg. 290.

§ 10. — *Facta quaedam historica, quorum tempus absolutum documentis cuneiformibus a R. P. Strassmaier potissimum editis constat* (cf. § 9, 5).

TAB. XI.

Nabû-kudur-uşur regnare coepit.	605, Mai. - Iun.
I ^{us} eius annus	604, 1 ^o Nisan
ultimum datum, quod in documentis de eo	
occurrit	562, 22. Aug.
Amel-Marduk, primum datum, quod in doc.	
de eo occurrit	562, 7. Oct.
ultimum datum.	560, 8. Iuli.
Nergal-şar-uşur, primum datum	560, 14. Iuli.
ultimum datum	556, 11. Maj.
Labaši-Marduk, primum datum	556, 22. Maj.
ultimum datum	556, 17. Iun.
Nabu-na'id, primum datum in Našuşakuná	556, 25. Maj.
in Sippar	4. Iul.
in Babylone	25. Sept.
ultimum datum	539, 25. Sept.
Expugnatio Babylonis per Ugbaru	539, 10. Oct.
Cyrus Babylonem ingreditur.	29. Oct.

Cyrus, primum datum	539, 19. Nov.
ultimum datum	529, 3. Aug.
Kambyses, rex terrarum, primum datum . . .	31. Aug.
ultimum datum in Sahirin	522, 16. Apr.
Barzia (Pseudo-Smerdes) regnare coepit. . . .	522, 2. Apr.
primum datum in Hubadišu.	12. Apr.
ultimum datum	20. Sept.
Mors Barziae; Darius I ad thronum accessit. . .	29. Sept.
Xerxes, regnare coepit	484, post. m. Sept.
Artaxerxes II, 46 ^{us} annus 2. Abu	359, 19. Aug.
Ochus I ^{us} annus 26. Jjjar	358, 4. Iun.
Darius III, 4 ^{us} annus 4. Nisan.	332, 27. Mart.
Alexander M., 7 ^{us} annus 1. Sivan	330, 31. Maj.
Aera Seleuci incipit. (— 310 =)	311, 2. Apr.
Aera Arsaci incipit (— 346 =)	347, 14. Apr.

CAPUT SECUNDUM.

Chronologia Babyloniorum et Assyriorum millennio secundo ante Christum.

Documentum principale, quo chronologia millennii II a. Chr. aliquo modo determinatur, est catalogus regum Babyloniorum A et B.

Catalogus B, continens reges dynastiae primae et secundae, a Mr. PINCHES in « Proceedings of the Society of Bibl. Arch. » 1880, Dec. pg. 21 sq. publicatus est et his verbis ab eo describitur: « The tablet is of unbaked clay, very small in size, but in an almost perfect condition ». Catalogus A quoque a Mr. PINCHES inter « thesauros Musei Britannici » detectus et editus est lc. 1884 pg. 193 sqq. Cum haec inscriptio maximi momenti pro chronologia huius et primae periodi sit, eius descriptionem, quam Mr. Pinches l. c. addit, hic afferam: « The tablet from which the following list of Babylonian kings has been obtained, is of unbaked clay, three inches and a half long; and three inches and a quarter wide. It is inscribed on both sides, but, being of so soft a material, has suffered considerably, and it has been only by the most patient and careful examination that the text has been made out, and in consequence of the strain upon the eyes entailed by the bad state of the text, and the need of feeling ones way at every step, it was only at long intervals that the author was able to study the inscription and complete his copy. This tablet, like most others is formed in a peculiar way, the obverse being flat, and the reverse curved, the result being that a certain point, two inches and a half from the thinnest part, may be definitely fixed upon as being the middle of the tablet, so that the full length of the tablet, when perfect, was five inches.

« The portion of the tablet left is the lower part of the obverse and the upper part of the reverse. Each side has two columns, so

that the first and second have the beginning, and the third and fourth the end wanting. All four columns also are otherwise mutilated.

« The difficulty of deciphering this mutilated text was somewhat increased by the names being abbreviated (compare the second dynasty, p. 195, where the letters within parentheses show what has to be added to complete the names) and by the short way of giving the summation of the years of each dynasty, by means of the sexagesimal system.

« . . . All this however, would have been quite easy if the tablet had been in good condition ».

His praemissis ipse textus horum duorum catalogorum in transcriptione proponatur.

§ 1. *Catalogi regum Babyloniorum A et B.*

TAB. XII.

CATALOGUS A	CATALOGUS B	CAT. ANN.
	Su-mu-a-bi, rex XV	14
	Su-mu-la-ilu XXXV	36
	Za-bu-u, filius eius XIV	14
	Apil-Sin, » XVIII	18
	Sin-mu-bal-liṭ filius eius XXX	20
	Ḫa-am-mu-ra-bi » » LV	43
	Sa-am-su-i-lu-na » » XXXV	38
	E-bi-šum » » XXV	28
	Am-mi-di-ta-na » » XXV	37
	Am-mi-sa-dug-ga » » XXI	17 + ?
	Sa-am-su-di-ta-na » » XXXI	
	XI reges dynastiae Babylonis	
	Šeš-azag ^{ki} Ilu-ma-ilu, rex	
	Ki-an-ni-bi	
	Dam-ki-ili-šu	
	Iš-ki-bal	
	Še-uš-ši	
	Gul-ki-šar	
	Kir-gal-dara-maš, filius eius	
	A-dara-kalam-ma	
	A-kur-ul-an-na	
	Me-lam-kur-kur-ra	
	E-a-ga-[mil]	
VI VIII (= 6 × 60 + 8) XI reges dynastiae Šeš-azag.	X(I) reges dynastiae Šeš-azag ^{ki}	
XVI Gan-daš		
XXII Agu-um-ši, filius eius		
XXII Kaš-til-ia-ši		
VIII ? Uš-ši, filius eius		
.... A-bi-rat-taš		
.... Taš-zi-gur-maš		
<i>lacuna circiter 15 linearum</i>		
[Burna-Buriaš 25 + ?]		
.... (?)		
XXV [Kurigalzu, filius Burna-Buriaš]		

CATALOGUS A	CATALOGUS A
XXVI [Na-zi-Ma-rut-taš filius eius]	XVI (?)
XVII [Ka-daš-man-Tur-gu filius eius]	m. VIII XII (dies ?)
XII (?) Ka-daš[-man-Bêl]	<i>lacuna circiter 14 linearum.</i>
VI Ku-dur-Bêl filius eius (9 + ?)	
XIII Ša-ga-rak-[ti-šu-ri-ia-]aš	 Nabû-šum-išku-u[n ?]
VIII Kaš-til-ia(?) šu	 Nabû-nâ[sir]
a. I, m. VI Bêl-nâdin-šum	II Nabû-nâdin-zer, filius eius
a. I, m. VI Ka-daš-man-ḥar-be	m. I XII dies Nabû-šum-ukin, filius eius.
VI Adad-šum-iddin	21(?) dynastia e(?)
XXX Adad-šum-ušur	III Ukin-zer dynastiae ša ši-i
XV Me-li-ši-pak	II Pu-lu
XIII Marduk-aplu-iddin (?) filius eius	V U-lu-la-ai- dynastiae Ti-nu
I Za-ma-ma-šum-iddin (?)	XII Marduk-aplu-iddin, dyn. terrae mar
III Bêl-nâdin-[šum]	V Šarru-ukin
IX XXXVI (= 9 × 60 + 36) m. IX XXXVI reges dynastiae Kašši.	II Sin-aḫi-erba dyn. Ḥa-bi-gal
XVII Mar[duk	m. I Marduk-za-kir-šum, filius Ardu
VI (?)	m. IX Marduk-aplu-iddin šab ḥa-bi
<i>lacuna circiter 5 linearum</i>	III Bêl-ibni dynastiae e
XXII (?)	VI Ašur-nâdin-šum, dyn. Ḥa-bi-gal
a. I, m. VI Marduk-šu[m]	I Nergal-ušeziḫ
XIII Marduk-zer	IV Mušeziḫ-Marduk, dynastiae e
IX Nabû-šum	VIII Sin-aḫi-erba
II (?) XII m. VI (= 2(?) × 60 + 6 m.) XI re- ges dynastiae Pa-še	 Ašur-aḫ(-iddin)
XVIII Sin-maš-ši (17)	 Šamaš-šum(-ukin)
m. V Ea-mu-kin-(zer) (m. 3)	 Kan-dal(-anu)
III Kaš-šu-u-nâdin-aḫ	<i>Reliqua destructa sunt.</i>
XXI, m. V (23) Tres reges terrae maritimae	
XVII [E]-du-maš-šâkin-šum (15)	
III Ninib-kudur-(ušur) (2)	
m. III Ši-la-nim-šu-ka-mu-[na]	
XX, m. III; tres reges dynastiae Ba-[zi]	
VI ilu?	

§ 2. *Explicatio catalogorum regum Bab. A et B.*

1) Ad priora nomina propria dynastiae tertiae cf. KING, «Chronicles, concerning early Babylonian Kings», vol. I pg. 102, notes 1-4.

Ad priora nomina regum partis secundae dynastiae III. eorumque annos regni cf. HILPRECHT, «the Babylonian expedition etc.» vol. XX part I pg. 52, note 1 et ZA XXV 217. Quoad summam annorum dynastiae IV. et VIII. cf. King, l. c. pg. 78, notes 3 and 4.

2) Ex supra dictis patet textum fundamentalem totius chronologiae huius periodi male esse conservatum; sed accedunt difficultates maiores, et quidem:

a) Ex ipso tempore dynastiae primae exstant textus, qui multis regibus aliam assignant durationem regni atque catalogus B (cf. tabulam supra allatam et King, l. c. pg. 95), ita tamen, ut summa annorum fere eadem remaneat. Cum Catalogus B tempore Neo-Babylonico conscriptus sit, testimonia aliorum textuum, quia narratis sunt contemporanea, praeferenda sunt.

b) Quoad reges dynastiae V. et VI. textus quidam bibliothecae Ašurbanipal paululum differentes numeros habet. Haec tabula quamquam eodem fere tempore conscripta est, atque Catalogus A, et hinc non maioris auctoritatis est illo — et hoc eo minus quia ipse hic textus relate ad numeros difficultatibus non caret — tamen ostendit traditionem quoad annos regni horum regum non fuisse omnino fixam.

c) Maxima difficultas Catalogo regum Babyloniorum ex textu quodam neo-Babylonico oritur (cf. infra § 3), qui synchronismum inter Samsu-iluna eiusque filium Ebišum et Iluma-ilu, primum regem dynastiae II, et probabiliter inter Ea-gamil, ultimum regem dynastiae II. et Kaštiliaš, tertium regem dynastiae III. statuit (cf. infra). Conclusiones, quae ex hac tabula quoad catalogum regum deduci possunt, a Mr. King, l. c. vol. I pg. 136 sqq., a A. POEBEL, ZA XXI pg. 162 sqq. a Fr. Thureau-Dangin l. c. pg. 176 sqq. discussae sunt. King totam dynastiam II. dynastiae I. et III. contemporaneam et propterea ex computatione annorum excludendam esse putat. Hanc interpretatio-

nem novi textus Poebel et Thureau-Dangin (cf. quoque MYHRMAN BE III PI 2 sqq.) iisdem fere rationibus ducti reiciunt; secundum illum dynastia I. a III. spatio temporis 160 annorum, secundum hunc 147 annorum separanda est. Uterque synchronismum inter Kaštiliaš et Ea-gamil tamquam probabilem defendit, quo supposito Thureau-Dangin sic argumentatur: Iluma-ilu contemporaneus est et Samsu-iluna et Abešu, hinc ad minimum usque ad finem anni I. Abešu regnavit. Praeterea secundum alium textum (cf. ZA XX pg. 230). Ammiditana, filius Abêšu, 37. anno regni sui oppidum a Damḫi-ilīšu, secundo successore Iluma-ilu, constructum destruxit. Hinc Damḫi-ilīšu munitionem illam certissime ante annum 36. Ammiditana regis fecit sive eius annus I. certe ante annum 36. huius ponendus est et consequenter ultimus annus Iluma-ilu certe ante annum 8. Abêšu regis. Hinc ultimus annus Iluma-ilu regis certe post annum I. et certe ante annum 8. Abêšu regis vel termino medio utendo ad a. 4. huius regis ponendus est, et consequenter finis dynastiae I. cum anno 7. Šušši, quinto rege dynastiae II. coincidit. Coniectura quadam rationabili mors Ea-gamil, ultimi regis dynastiae II. versus a. 6. Kaštiliaš, regis tertii dynastiae III. poni potest. Hinc dynastia II. per 173 annos (secundum Thureau-Dangin 177., quia ultimis duobus regibus dynastiae I. non cum Cat. B 52 annos, sed 56 annos attribuit) cum dynastia I et per 44 annos cum dynastia III. contemporanea est; reliquis 151 annis dynastia II probabiliter Babylone regnavit. Modo dicta sequenti tabula illustrentur.

Relatio chronologica inter tres priores dynastias regum Babylonis
(cf. ZA, XXI, pag. 186).

TAB. XIII.

Sumu-abī (14)	1-14		
Sumu-la-ilu (36)	14-50		
Zabum (14)	50-64		
Apil-Sin (18)	64-82		
Sin-muballiṭ (20)	82-102		
Ḫammurabi (43)	102-145		
Samsu-iluna (38)	145-183	}	Iluma-ilu (60) 127-187
Ebišum (28)	183-211		
Ammi-ditana (37)	211-248	}	Itti-ili-nibi (55) 187-242
Ammi-saduga (21)	248-269		
Samsu-ditana (31)	260-300		
		Damḫi-ilišu (36)	242-278
		Iškibal (15)	278-293
		Šušši (27)	293-320
		Gulkišar (55)	320-375
		Kirgal-daramaš (50)	375-425
		A-dara kalama (28)	425-453
Gandaš (16)	451-467	Akur-ul-ana (26)	453-479
Agumši I (22)	467-489	Melam-kur-kura (7)	479-486
Kaštiliaš (22)	489-511	Ea-gamil (9)	486-495
Ušši (8)	511-519		
etc. etc.			

§ 3. *Textus synchronismum inter reges quosdam Babylonios dyn. I^{ae}, II^{ae}, et III^{ae} probans.*

N. 96152 (cf. KING, « Chron. » vol. II, pg. 15 sqq.)

Obv. 1^m ilu Ura(ra)-imitti šarru
^milū Bêl-ibni amêl urki 2 [a-na la
 šakân Sag-gil]-e ina kussî u-še-
 šib 3 [a]gâ šarru-u-ti-šu ina kaḫḫadi-
 šu iš-ta-kan 4^m ilu Ura-(ra)-i-mit-ti
 ina ekalli-šu pap-pa-si im-me-ḥiṣ
 5 ina sa-ra-pi-šu im-tu-ut 6^m ilu Bêl-
 ibni ina kussî u-ši-bi ul it-bi 7 a-
 na šarru-u-ti it-taš-kan 8^m Ḥa-am-
 mu-ra-bi šar Bâbili^{ki} ummâni ^{pl}-šu
 id-ki-e-ma 9 a-na eli ^m Rîm-^{ilu} Sin
 šar Uru^{ki} il-lik 10 Uru^{ki} u Lar-
 sam^{ki} ka-at-su ik-šu-ud 11 b[u]-
 š[a]-š[u]-nu a-na Babil^{ki} il-ka-a
 12 [. . . .] ^{ki} is-ḥup[. . . .] ^{ki} u-bil-
 l[a] 13 ^m [Sa-am-su-i-l]u-na šar
 Babil^{ki} mâr ^m Ḥa[-am-mu-ra-bi
 ša]rri 14 [. . . .] b[u]-tu[. . . .] e-
 ma 15 [. . . .] -zu-na-a ^m Rîm-^{ilu} Sin
 ana [. . . .] illik(i[k]) 16 [. . . .]
 ḫât-su ikšud[(ud)] 17 [. . . .] bal-
 tu-ut-su ina ekalli [. . . .] 18 [. . . .]
 illik-ma il-mi[. . . .] 19 [. . . .]
 nišê^{pl}-šu[.]
 Rev. [.]
 1^m [Ilu-ma]-ilu ma[.]
 2 [.] e-e ib-na [. . . .] 3 šal-
 tu a-nu libbi-šu epuš-m[a]

Obv. 1 [Ura-imitti rex] Bêl-ibni
 hortulano 2 regnum suum detulit,
 [ne dynastia extingueretur] 3 et
 diadema regni capiti eius imposuit
 4 Ura-imitti in palatio suo.
 5 - mortuus est 6. Bêl-ibni in
 solio sedebat nec descendebat (ex
 eo) 7 et regnum eius firmatum
 est. 8 Ḥammurabi, rex Babylonis
 coacto exercitu 9 contra Rim-Sin,
 regem Ur, profectus est, 10 Ur et
 Larsa oppida expugnavit manus
 eius et 11 praedam eorum ad Ba-
 bylonem portavit. 12 de-
 struxit asportavit. [Samsu-
 il]una, rex Babylonis, filius Ḥam-
 murabi regis 14 15
 Rim Sin profectus est
 16 manus eius expugnavit
 17 eum vivum in palatio
 18 profectus est et
 oppugnavit 19 po-
 pulum eius 20

Rev.
 1 [Ilu-ma]-ilu 2 fecit
 3 bellum gessit contra
 eum 4 cadavera eorum

4 amêlu pagrê^{pl}-šū-nu tam-tim[. . . .]
 5 iš-ni-ma^m Sa-am-su-ilu-na ana
 [.] 6^m Ilu-ma-ilu itba-am-
 ma abikti ummâni^{pl} [.] 7^m A-
 bi-ši^m mâr^m Sa-am-su-i-lu-na ka-
 šad^m Ilu-ma-ilu i[š. . . .-m]a 8 nâru
 Idiglat a-na si-ki-ri lib-ba-šu ub-
 lam-ma 9 nâru Idiglat is-kir-ma^m Ilu-
 ma-ilu ul [iṣ-bat] 10^m ana tar-[ši]^m
 Šamaš-di-ta-na^{mātu} Hat-tu-u ana
^{mātu} Akkadû^{ki} [illik] 11^m ilu E-a-ga-
 mil šar mât tam-tim a-na^{mātu} E-
 lamtu^{ki} [il-li-ku-m]a 12 arki-šu^m U-
 lam-Bur-aš aḥ^m Kaš-til-ia-aš^{mātu}
 Kaš-šu-u 13 ummâni-šu id-ki-e-ma
 mât tam-tim ikšud(ud) bêlu-ut mâ-
 ti i-pu-uš 14^m A-gu-um mâr^m Kaš-
 til-ia-aš ummâni-šu id-ki-e-ma 15 a-
 na mât tam-tim il-lik 16^{alu} Dûr-
 ilu Enlil ikšū-ud 17 E-malga(?)uru-
 na bît^{ilu} Enlil ša Dûr-Enlil u-šal-
 pit.

mare 5 Samsu-iluna iterum
 profectus est 6 Iluma-ilu
 impetum fecit eumque (?) 7 (de-
 vicit . . .) 7 A-bi-ši, filius Samsu-
 iluna, ut subiceret Iluma-ilu. . . .
 Tigridi molem opponere consti-
 tuit 9 et fecit aggerem in Tigride,
 sed Iluma-ilu non cepit. 10 Contra
 Šamašditana viri terrae Ḥatti pro-
 gressi sunt ad terram Akkad.
 11 Eagamil, rex regionis mariti-
 mae contra terram Elam [profec-
 tus est]. 12 Post eum (scil. eius
 mortem?) Ulam-Buraš, frater Kaš-
 tiliaš, Kassites 13 exercitu coacto
 terram maritimam subiecit in ea-
 que dominavit. 14 Agum, filius
 Kaštiliaš, copiis coactis 15 in re-
 gionem maritimam progressus est
 16 et expugnato Dûr-Enlil oppido
 E-malga(?)uru-na, templum Enlil
 oppidi Dûr-Enlil destruxit.

Adnotatio: De significatione huius textus pro Catalogo regum
 Babyloniorum cf. supra § 2, n. 2 c.

Conclusio: Numeri in sequenti conspectu omissi vel signo inter-
 rogationis instructi positive dubii sunt; reliquis nihil quidem usque
 huc obstat, minime tamen propterea certi sunt.

I ^a Dynastia (Babylonis)	:	300 a.
II ^a Dynastia (Šeš-azag)	:	151 (?)
III ^a Dynastia (Kašši)	:	576 a. 9 menses.
IV ^a Dynastia (Paše)	:	132 (?) » -6 »
V ^a Dynastia (terrae maritimae):	:	21? » 5 (?) »
VI ^a Dynastia (Bazi)	:	20 » 3 »

VII ^a Dynastia (Elam)	:	6 a.
VIII ^a Dynastia (Babylonis)	:	? »
IX ^a Dynastia — Sennacherib	:	51 » 7 menses.

Hinc: a) Series regum discontinua est in dynastia III^a, IV^a, VIII^a.

b) Summa annorum regni in dynastia VIII^a ignota, in dynastia II^a, IV^a et V^a positive incerta est, ita tamen ut in dynastia II^a et V^a differentia non sit magna. In editione principe dynastiae IV^{ae} 72 anni assignantur, KING (cf. « Chron. » vol. I pg. 78 n. 3) numerus 132 magis probabilis videtur.

§ 4. Tentamina quaedam, tempus Hammurabi determinandi.

Sicuti in capite primo expositis duobus illis textibus fundamentalibus alii allati sunt, qui illos corroborarent et supplerent, sic in hac quoque periodo. Praeter documentum in § antecedenti expositum existunt alia, quae quidem Catalogum regum Babyloniorum non confirmant, sed potius statum incertitudinis, qui quoad multas eius partes adhuc regnat, bene illustrant. Exponentur hi textus in sequentibus sex modis, quibus tempus Hammurabi regis aliqua ratione determinari potest.

Historiam huius quaestionis L. W. KING (« Chron. » vol. I, pag. 87) brevissime explicat, exhibendo brevi conspectu plurima tentamina Assyriologorum tempus Hammurabi determinandi usque ad a. 1903 facta. In sequenti tabula quaedam recentiores solutiones addentur.

Tentamina Assyriologorum tempus Hammurabi determinandi.

TAB. XIV.

	tempus Hammurabi
Oppert (1888)	2394-2339
Sayce (1899)	2376-2333
Rogers (1900)	2342-2288
Winckler (1894)	(2313)-2258
» (1892)	2264-2210
Delitzsch (1891)	2287-2232
Maspero (1897)	2287-2232
Lehmann-Haupt (1898)	2248-2194
» » (1903)	2194-2152
Marquart (1899)	2233-2191
Peiser (1891)	2139-2084
Rost (1897)	2120-2065
Niebuhr (1896)	2081-2026
Hommel (1895)	1947-1892
» (1898)	1772-1717
Poebel (1907)	2198-2155
Thureau-Dangin (1907)	2130-2088
King (1907)	circa 1900

Cum identificationi inter Hammurabi, regem Babylonis et Amraphal, regem Sennar (= Šumer) ex parte philologiae non multum obstare videatur (cf. OLZ, 1911, pg. 204), magnum interest videre, quibus rationibus historicis determinatio temporis Hammurabi fundetur.

Sunt autem sequentes:

1) *Primus modus determinandi tempus Hammurabi:*

a) Sennacherib in inscriptione in saxo Baviano insculpta l. 48 sq. scribit: « Ramman et Sala, dei urbis Ekallati, quos Marduk-nâdin-aĥi, rex terrae Akkad, tempore Tiglat-Pileser, regis Assyriae, abduxerat et in Babyloniam portaverat, post 418 annos ex Babylonia eduxi et Ekallati ad locum suum reportavi », cf. KB II 118 l. 48 sqq. Sennacherib autem bis Babylonem expugnavit, a. 702 et a. 689; comparatione autem facta inter KB II pg. 118 l. 46 sqq. et lc. pg. 104 sqq. patet Sennacherib in inscriptione Baviana de expugnatione Babylonis a. 689 1° mensis Casleu facta loqui.

Hinc Marduknadinahi et Tiglat-Pileser (I) vixerunt circa a. 689+418=1107. Clades autem Tiglat-Pileser regis, sicut ex eius inscriptione (cf. KB I 14 sqq.) patet, quinque prioribus annis regni eius facta non est. Hinc eius primus annus fuit versus 1120.

b) Tiglat-Pileser autem (cf. KB I pg. 42 l. 66. sqq.) scribit: « Ašur-dân, rex Assyriae, filius Ninib-apil-E-kur, regis Assyriae, templum illud destruxit sed reaedificavit. 60 annis post fundamentum eius nondum positum erat. *In initio* regni mei Anu et Ramman templum illud reconstruere me iusserunt ». Ergo Ašur-Dân circa a. 1180 regnavit.

c) Secundum *Historiam*, quae vocatur *synchronistica* (cf. KB I pg. 196) Ašur-Dân contemporaneus fuit cum Za-ma-ma-šum-iddin, rege Babyloniae. Secundum autem Catalogum regum Babyloniae Zamama-šumiddin paenultimus fuit rex dynastiae III, et cum ipse unum annum, successor autem eius 3 annos regnaret, finis dynastiae III fuit versus 1176. Sed notandum est hunc numerum esse satis indeterminatum. Nam Ašur-dân pervenit « ad crines canos et ad aetatem maturam » (cf. KING, « Chron. » vol. I pg. 80); quibusnam autem ex his multis annis regni eius Zamamašumiddin contemporaneus fuerit, nescimus.

a) Statuto approximative tempore finis dynastiae III, tempus Hammurabi iam ex ipso Catalogo regum Babyloniae (correcto) facile

determinatur, scil. = $1176 + 576 (\equiv \text{dyn. III}) + 151 (\text{dyn. II}) + 198$ (dyn. I, a fine usque ad accessionem Hammurabi regis) = 2123. Hinc secundum hanc computationem regnavit *Hammurabi* 2101-2058.

Secundus modus:

a) Nabonidus, rex Babylonis, scribit: « Edumaš, templum Anunitum Sipparensis, quod ex 800 annis ex tempore Šagaraktiburiaš regis Babylonis, filii Kudur-Bêl, rex nullus aedificaverat, ego Nabonidus etc... » (cf. KB III, II pg. 106 l. 27 sqq). Nabonidus autem secundum Canonem Ptolemaei a. 555-538 regnavit; hinc Šagaraktiburiaš circa a. 1350 vixit. Tota haec deductio valde indeterminata est, cum numerus 800 annorum probabiliter sit rotundus neque constet, a quo nam anno Nabonidi computatio incipienda sit.

b) Šagaraktiburiaš, filius Kudur-Bêl, probabiliter idem est atque Šagaraktišuriaš, successor Kudur-Bêl regis (cf. Catalogum reg. Babyl. dyn. III), cuius initium regni a fine dynastiae III annis 92 distat. Hinc finis dynastiae III = $1350 - 92 = 1258$.

c) Hinc regnum *Hammurabi* = $1258 + 576 + 151 + 198 = 2183 - 2140$.

Haec computatio ab antecedenti 100 fere annis differt.

Tertius modus:

a) Idem Nabonidus alio loco scribit: « Nomen Hammurabi, regis antiqui, qui 700 annis ante Burnaburiaš Ebara aedificaverat, vidi etc. » (cf. KB III, II pg. 90 ll. 20-26). Tempus igitur Burnaburiaš remanet determinandum.

b) Burnaburiaš probabiliter rex est dynastiae III, cuius nomen secundum coniecturas Hilprecht supra in Catalogo regum restitutum est. Hinc initium regni eius a fine dynastiae III circa 203 annis distat; nam filius maior natus, qui immediate Burnaburiaš successisse videtur, probabiliter regnum non per longum tempus obtinuit. Applicando igitur tempus finis dynastiae III secundum primum modum determi-

natum, Burnaburiaš regnavit $= 1176 + 203 = 1379-1354$, vel, si secundus modus applicatur, $= 1258 + 203 = 1461-1436$. (cf. OLZ, 1908, pg. 14; TOFFTEEN, « Ancient Chron. » I, 278).

c) Ergo Hammurabi $1379 + 700 = 2079$, vel $1461 + 700 = 2161$ templum Ebara construxit.

Nota: Tempus Burna-Buriaš alio quoque modo determinatur; nam secundum epistolas quasdam collectionis Tel-El-Amarna hic rex contemporaneus est Pharaoni Amenophis IV, qui secundum Ed. MEYER, (« Aegypt. Chronologie », pg. 68), versus a. 1380 regnavit, quae tamen determinatio temporis minime est certa, secundum alios enim hic Pharaon versus 1500 vixit.

Quartus modus:

a) Secundum Bab. Exp. I, I n. 83 Obv. 6-8 inde a Gul-ki-šar, rege tarrae maritimae usque ad Nabû-kudur-ri-ušur, regem Babylonis 696 anni praeterierunt. Gul-ki-šar autem, rex terrae maritimae, idem esse videtur atque Gul-ki-šar, rex dynastiae Šeš-azag^{ki} (cf. ZA VIII, pg. 221 sqq).

b) Nabuchodonosor (I) autem secundum historiam synchronisticam contemporaneus fuit Ašur-reš-i-ši, regis Assyriae et patris Tiglat-Pileser I. Cum autem Tiglat-Pileser I versus annum 1120 regnare inciperet, Ašur-reš-i-ši et consequenter Nabuchodonosor I circa 1140-1120 vixerunt.

c) Ergo *Hammurabi* regnavit $1130 + 696 + 200$ (a Gulkišar usque ad Ilumailu) $+ 198$ (a Samsuditana usque ad Hammurabi) $= 2224-2181$.

Quintus modus:

a) Salmanassar I et Asarhaddon de reaedificato templo urbis Aššur, quod vocatur E-har-sag-kur-kur-ra, scribunt: (cf. KING, « Chron » vol. I, pg. 122):

SALMANASSAR I.

Templum Aššur aedificatum ab Ušpia, reaedificatum ab Erišu, 159 post annis iterum reaedificatum est a Šamši-Adad. 580 post annis (regnante Salmanassare (I^o)) destructum.

ASARHADDON:

Templum Aššur aedificatum ab Ušpia, readificatum ab Erišu, filio Ilu-šuma, 126 post annis iterum reaedificatum est a Šamši-Adad, filio Bêl-kabi; 434 post annis destructum est....

Numeri autem Salmanassarⁱ Iⁱ numeris Asarhaddon praeferendi esse videntur, quia illi in quattuor tabulis lapideis bene conservatis continentur et quia Salmanassar sex saeculis ante Asarhaddon vixit et consequenter historiam melius scire poterat. (cf. King lc. 122 sqq.).

b) Tempus autem Salmanassarⁱ Iⁱ approximative determinari potest; nam inter expugnationem Babylonis a Sennacherib (a. 702 et 689) et a Tukulti-Ninib I^o factum spatium temporis 600 annorum interiacet. Tukulti-Ninib autem filius fuit Salmanassarⁱ Iⁱ; hinc Salmanassar versus 1330 vixit. (cf. King lc. pg. 125 sq.).

c) Ilu-šuma, pater Erišum fortasse idem est ac Ilu-šuma, contemporaneus Su(mu)-abi, qui fuit fundator dynastiae I^{ae} regum Babylonis. (cf. King lc. pg. 126 sq.).

d) Ergo regnavit *Hammurabi* = 1330 + 159 — ? = 2069-2026.

Sextus modus:

a) secundum chronologiam Berossi post diluvium in Chaldaea regnaverunt:

I ^a dynastia,	85 reges	= 34080 a.
II ^a »	8 reges Medae	= 224 »
III ^a »	11 reges	= [437] »
IV ^a »	49 reges Chaldaei	= 458 »
V ^a »	9 reges Arabes	= 245 »
VI ^a »	45 reges	= 526 »

Adnotationes: 1) Haec tabula desumpta est ex EUSEBIO, « Chron. » lib. I ed. Schöne, col. 25. Secundum Syncellum (ed. Dindorf, pg. 147) I^a dynastia regnavit 34090 annos, sed ex numeratione secundum sar;

ner et soss addita numerus 34080 annorum obtinetur; in Eusebio lc. loco 34080 legitur 33091.

2) EUSEBIUS » Chron. » lib. I, ed. Schoene, col. 53 scribit: « Hoc pacto Chaldaei suae regionis reges ab Aloro usque ad Alexandrum recensent ». Supposito autem dynastiam VI^{am} cum morte Alexandri (323) finitam esse, tempus dynastiae III^{ae} secundum hypothesin a Gutschmid factam (cf. « RHEIN. Mus., Neue Folge » VIII pg. 252 sq.) suppleri potest. Nam Berossus sicut tempus antediluvianum secundum saros numeravit, sic probabiliter etiam post diluvium; hinc secundum eum a diluvio usque ad mortem Alexandri 36,000 anni sive 10 saros praeterierunt; ergo dynastia III^a = 36,000 — (34080 + 224 + 458 + 245 + 526) = 437.

Alii putant dynastiam VI^{am} Berossi finitam esse cum rege Phul propter verba Eusebii, quibus chronologiam Berossi concludit scil.: « Post hos ait exstitisse Chaldaeorum regem, cui nomen Phulus erat » (EUSEB. « Chron. » lib. I, c. IV). Sed verba « post hos » ad reges Assyrios, non Babylonios referenda esse videntur; nam de illis immediate ante scribit: « Horum (scil. regum Babyloniae) recensione perscripta de Semiramide quoque narrat, quae imperavit Assyriis. Rursumque distincte admodum nomina regum 45 enumerat iisque annos tribuit 526. Post hos etc ».

3) Totum systema numerorum Berossi usque huc sufficienter explicatum non est et multis adhuc laborat obscuritatibus. Comparatio inter eius dynastias et Catalogi regum Babylonis nondum fieri potest, nam nec nomina regum nec eorum numerus in singulis dynastiis cum illis coincidunt (cf. OLZ, 1911, Sp. 19 etc.). Si tamen valor quidam historicus numeris Berossi attribuitur, sic fortasse ex illis ad tempus Hammurabi concludi posset:

b) Dynastia I^a aperte est mythica, historia autem incipit cum II^a, hinc anno 224 + 437 + 458 + 245 + 526 + 322 = 2212°. Si autem supponitur tempus historicum Babylone cum dynastia I^a Catalogi regum Babylonis incepisse, Hammurabi regnavit 2212 — 1112 = 2100 — 2057.

Conclusio: Tempus igitur Hammurabi secundum sex illos modos determinatum, haec tabula exhibeat:

- I = 2161-2058,
II = 2183-2140,
III = c. 2161,
IV = 2224-2181,
V = 2069-2026,
VI = 2100-2057.

Hinc cum omnibus textibus chronologicis usque huc repertis tempus Hammurabi ne usque ad saeculum quidem cum certitudine determinari potest; hoc solum constare videtur eum in periodo a 2200-2000 regnasse. Generatim quoque modi determinandi tempus Hammurabi supra allati statum et gradum incertitudinis in chronologia millennii secundi existentis demonstrant; coniecturis enim et suppositionibus plus minusve vagis et arbitrariis pleni sunt.

§ 5. *Elementa quaedam chronologiae regum Assyriae,
qui in millennio secundo regnaverunt.*

Textus principalis pro chronologia Assyriorum millennii primi a. Chr. est Canon eponymorum. Similis tabula pro millennio secundo reperta nondum est, quamquam Assyrii iam in illa periodo annos secundum eponymos nominaverunt. Inscriptiones usque huc publicatae multa nomina patesi et regum Assyriae dant. Studium autem Assyriologorum in eo consistit, ut ea in ordinem chronologicum redigere conentur quaerendo relationes cognationis inter eos et synchronismos cum regibus Babylonis. In sequentibus duabus tabulis hi labores Assyriologorum brevi conspectu exhibentur.

§ 6. *Nomina Patesi et Regum millennio II° in Assyria regnantium.*

TAB. XV.

1. Ušpia.
2. Kikia.
3. Ura-imitti.
4. Bel-ibni.
5. Ilu-šûma, contemporaneus Su-abu, fundatoris dynastiae I^{ae} Babylonis.
6. Irišum, filius eius.
7. Ikunum.
8. Šar-kenkate-Ašir.
9. Bel-kabi.
10. Šamsi-Adad (?) I, contemporaneus Hammurabi.
11. Išme-Dagan, I.
12. Ašur-nirari I.
13. Išme-Dagan II.
14. Šamši-Adad II.
15. Ašur-bel-niši-šu.
16. Bu-zur-Ašur.
17. Ašur-uballiṭ.
18. Bel-nirari, filius eius.
19. Pudi-ilu, filius eius.
20. Adad-nirari, filius eius.
21. Šulmanu-ašaridu I.
22. Tukulti-Ninib I, filius eius.
23. Bel-ku-dur-ušur.
24. Ninib-apil-é-kur.
25. Ašur-da-a-an I, filius eius.
26. Mutakkil-Nabû, filius eius.
27. Ašur-reš-i-ši, filius eius.
28. Tukulti-apil-ešara I, filius eius.

29. Ašur-bel-kala, filius eius.
30. Šamši-Adad III, filius Tukulti-apil-ešara.
31. Ašur-našir-apli I, filius eius.
32. Šulmanu-ašaridu II, filius eius.
33. Ašur-rabi I.
34. Ašur-reš-i-ši II.
35. Tukulti-apil-ešara II.
36. Ašur-dan(an) II.
37. Adadnirari II.
38. Tukulti-Ninib II, (889-884).
39. Ašur-našir-apli II, (883-860).
40. Šulmanu-ašaridu III, 859-826).
41. Ašur-danin-apli, (826-824).
42. Šamši-Adad IV, (825-811).
43. Adad-nirari III, (810-782).
44. Šulmanu-ašaridu IV (781-772).
45. Ašur-dan(an) III, (771-754)
46. Ašur-nirari II, (753-746).
47. Tukulti-apil-ešara III, (745-727).
48. Šulmanu-ašaridu V, (726-722).
49. Šarru-ukin, 721-705.
50. Sin-aḫi-erba, 705-681.
51. Ašur-aḫi-iddin, 681-668.
52. Ašur-bani-aplu, 668-626.
53. Ašur-itil-ilani, c. 625.
54. Sin-šar-iškun, c. 615.

Destructio Niniveh 606(?)

Adnotatio: Quoad 1-14 cf. KING, « Chron. » vol. I pg. 136; quoad 15-23 cf. KING « Annals of the Kings of Assyria »; quoad 24-46 cf. SCHNABEL, OLZ, 1909 Sp. 528 sqq. Secundum SCHNABEL 24-46 seriem continuam regum Assyriae constituunt.

§ 7. *Historia quae vocatur synchronistica* (cf. KB I pg. 194)

TAB. XVI.

REGES CONTEMPORANEI :

BABYLONII	ASSYRII
Ka-ra-in-da-aš	Ašur-bel-niši-šu
Bur-na-bur-ia-aš	Bu-šur-Ašur
Ka-ra-ḥar-da-aš	Ašur-u-balliṭ
Na-zi-bu-ga-aš	
Ku-ur-gal-zu	Bel-nirāri
Na-zi-marad-daš	Adad-nirari
Adad...	Bel-ku-dur-ušur
Za-ma-ma-šum-iddin	Ašur-dan(an)
Nabû-ku-dur-ušur	Ašur-reš-i-ši
Marduk-nâdin-aḫi	Tukulti-apil-ešara
Marduk-ša-pi-ik-kul-lat	Ašur-bel-ka-la
Adad-aplu-iddin-na	
Šamaš-mu-dammik	Adad-nirari
Nabû-šum-išku-un	
Nabû-aplu-idin-na	Šul-ma-nu-ašaridu
Marduk-nâdin-šum	
Marduk-bel-u-sa-a-te	
Marduk-balaṭ-su-iḫ-bi	Šamši-Adad
Ba-u-aḫi-iddin (?)	
.	Adad-nirari

CAPUT TERTIUM

Chronologia Babyloniorum millennio tertio a. Chr.

Tabula chronologica, quae circa 180 reges millennii tertii a. Chr. enumeravit, ab expeditione Americana in ruinis Nippur reperta pro adeo est mutilata, ut duae tantum dynastiae intactae conservatae sint. Nihil igitur aliud remanet, nisi ut cum magna patientia seriem regum et patesi in quantum fieri potest continuam ex multis inscriptionibus illius remotissimi temporis et historicis et potissimum administrationis reconstruere conemur ⁽¹⁾.

Babylonia autem antiquissimis temporibus in multa parva regna dividebatur, inter quae optime usque huc regnum Lagaš urbis est notum, reliquorum historia maxima adhuc ex parte sub ruinis sepulta est. Ruinas autem Lagaš urbis, quae hodie Tello vocantur, Ernestus de Sarzec ab anno 1877-1900 excavationibus systematicis usque ad fundum virginalem deserti perscrutatus est in eisque plurimas tabulas in variis eius historiae periodis scriptas effodit. Sequens catalogus nomina patesi et regum Lagaš chronologice, in quantum usque huc fieri potest, ordinata continet et quidem in columna sinistra, in columna vero dextra nomina regum contemporaneorum aliarum urbium usque huc nota addita sunt:

(1) Cf. textum novum a R. P. Scheil publicatum (infra, § 4).

§ I. *Catalogus antiquissimorum principum Babyloniae.*

TAB. XVII.

PRINCIPES URBIS LAGAŠ	REGES KIŠ, AGADE etc.
1. Lugal-ša(g)-engur	Me-silim, rex Kiš urbis.
2. Ur dingir Nina	
3. A-kur-gal, filius eius,	
4. E-an-na-tum, filius eius,	
5. En-an-na-tum I, filius Akurgal,	
6. En-te-me-na, filius eius,	
7. En-an-na-tum II, filius eius,	
8. En-e-tar-zi, frater eius,	
9. En-li-tar-zi, frater eius (?)	
10. Lugal-an-da, filius eius,	
11. Uru-ka-gi-na, successor eius,	Lugal-zag-gi-si, rex terrae (Sumer).
	REGES AGADE :
En-gil-sa	Šar-ru-Gi(= kin),
Uru-ka-gi-na, filius eius,	Maništusu,
	Uru-mu-uš,
	Šar-gani-šar-ali(-ri?),
	Naram-Sin, filius eius.
12. Lugal-ušumgal	
13. Ur-Ē.	
14. Bašamama	
15. Ug-me	
16. Ur-ma-ma	
17. Ur dingir Ba-ú	
18. Ur-gar, gener eius (?)	
19. Nam-mah-ni, gener Ur ^d Ba-ú.	
20. Ur dingir Nin-sún	
21. Ka-azag	
22. Lù dingir Ba-ú	
23. Lù Gu-la	
24. Gu-de-a	

PRINCIPES URBIS LAGAŠ	REGES AGADE
25. Ur dingir Nin-Gir-su, filius eius, 26. Ur-Ab-ba, 27. Lù-ka-zal, 28. Ur-kal etc	REGES ŠUMER ET AKKAD: A) <i>Reges Ur urbis:</i> 25. Ur-engur 18 (5 + ?) 26. Dun-gi, filius eius 58 (46 ?) 27. Bur-Sin, filius eius 9 (9) 28. Gimil-Sin, filius eius 7 (9) 29. Ibi-Sin filius eius 25 (2 + ?) 5 reges annos 127 regnaverunt B) <i>Regnum Ur destructum est. Isin regnum eius cepit.</i> 30. Išbi-Ura 32 a. 31. Gimil-ilišu, filius eius 10 » 32. Idin-Dagan, » » 21 » 33. Išme-Dagan, » » 20 » 34. Libit-Ištar, » » 11 » 35. Ur-Ninib 28 » 36. Bur-Sin, filius eius 21 » 37. I[ter-ka-š]a, filius eius 5 » 38. ? , frater eius 7 » 39. Sin (?) m. 6 40. Ellil-ban[i], 24 » 41. Za-me(?) -e(?) 3 » 42. (?) 5 » 43. Ea(?)-- 4 » 44. Sin-magir 11 » 45. Damiḫ-ilišu, filius eius 23 » 16 reges 225 annos 6 menses regnaverunt C) <i>Reges Larsa</i> Rim-Sin, filius Kudur-mabuk (contemporaneus Hammurabi regis)
REGES BABYLONIS 1. Su-mu-a-bi 2. Su-mu-la-ilu 3. Za-bu-u 4. Apil-Sin 5. Sin-mu-bal-liṭ 6. Ḫa-am-mu-ra-bi 7. Samsu-iluna etc. etc.	

§ 2. *Explicatio Tabulae XVII^{ae}.*

Catalogus regum in paragrapho antecedenti datus brevi conspectu fere omnia continet, quae de chronologia millennii tertii a. Chr. ex antiquissimis monumentis cuneiformibus scimus, variis tamen adnotationibus indiget.

1) Antiquissimus « patesi » sive summus pontifex et princeps Lagaš urbis usque huc notus Lugal-ša(g)-engur vocatur. Probatur hoc textu quodam sumerico, secundum quem Me-silim, rex Kiš urbis, contemporaneus erat Lugal-ša(g)-engur, patesi Lagaš (cf. THUREAU-DANGIN, « Die Sumerischen und Akkadischen Königsinschriften », pg. 160 VIII 2). Me-silim autem vixit ante sequentes patesi, quod mox patebit.

2) Lacuna inter Lugal-ša(g)-engur et Ur^{dingir} Nina non videtur esse magna; nam sequentes quoque patesi sub ditione quadam eiusdem Me-silim stetisse videntur. Nam in bello inter Lagaš et Umma, oppidum vicinum, erigitur stele Mesilim regis, quae fines territorii utriusque determinet et pacem sanciat. (cf. SAK 24 f. 1, 6; 4, 18; 36 n. 1, 8; 38, 2, 7).

3) Ur^d Nina fundator dynastiae cuiusdam fuisse videtur; nam ipse quidem nomina patris et avi in inscriptionibus suis dat, non autem ullum titulum v. gr. patesi etc. eis assignat. Tempore quoque Urukagina statua Ur^d Nina in templo erat, quae donis oblatis honorabatur. (cf. SAK 2-10. Nikolski 23).

4) Ab A-kur-gal usque ad En-an-na-tum II series patesi Lagaš continua esse videtur. (cf. SAK 10-42).

5) Pro tempore sequenti multi textus administrativi exstant, ex quibus quattuor nomina patesi Lagaš discimus; series, in qua tabula haec nomina ordinat, probabilis est. (cf. Allotte de la Fuye, HILPRECHT, « Anniversary vol. » pg. 121 sqq.).

6) Urukagina regem Lagaš se fecit et probabiliter iugum regum Kiš excussit. Sed Lugal-zag-gi-si, patesi Umma regnante Urukagina Lagaš aggressus est et delevit. (cf. SAK 56 sqq.).

7) Lugal-zag-gi-si, destructa urbe Lagaš regem terrae (Sumer) se fecit.

Sequuntur 5 reges, quos omnes Thureau-Dangin nunc dynastiae Agade attribuit; tres priores in textibus vocantur šar KIŠ, quem titulum antea explicabant: « rex urbis Kiš », nunc vero « rex kiššati i. e. mundi »; cf. RA VIII 141; IX 33 sqq.; OLZ, 1908; Sp. 313 sqq. Ma-
ništusu contemporaneus est Urukagina, filio Engilsa; utrum hic idem sit atque Urukagina devictus a Lugalzaggisi, cum certitudine non constat. De Šar-ru-GI et Šar-gani-šar-ali (secundum alios: šar-ri) cf. infra, § 3. Lugal-ušumgal, patesi Lagaš, sub ditione est Šar-gani-šar-ali et Naram-Sin regum.

8) n. 13-23 omnia nomina patesi Lagaš usque huc nota continent; quo tamen ordine chronologico enumeranda sint, nescimus. (cf. SAK 58-64).

9) Gudea, patesi Lagaš, independens fuisse videtur; sed probabiliter iam eius successor regibus dynastiae Ur subiectus erat, sicut de sequentibus cum certitudine constat. Propterea quoque eorum nomina omissa sunt, quia non amplius ad determinandam chronologiam serviunt. (cf. SAK 66-148).

10) Nomina n. 25-45 ex HILPRECHT BE vol. XX, pl. XV (cf. pg. 46 sq.) desumpta sunt; lc. pg. 40 haec tabula pretiosa ita describitur: « Unfortunately what is left of this precious tablet is in such a deplorable condition, that for the present its Reverse alone could be published in an autograph copy. The Obverse, largely covered with crystals and other deposits, will have to be treated chemically before it can be deciphered. As it was impossible to clean it sufficiently without endangering the Reverse, which begins to scale off, it seemed wiser to leave the Obverse untouched, until all the questions which may come up in connection with my following discussion of the Reverse have been settled (as far as this is possible) by a repeated examination of every trace of a cuneiform sign preserved.

The phototype reproduction on Pl. XV, which may serve as an illustration of the real condition of the fragment, shows that both sides of the tablet were ruled and arranged in the same way. Effaced or indistinct as most of the characters on the Obverse are at present, we can state positively that it also contained the names of rulers, arranged chronologically and followed by « mu » = year and a number.

From the remains of a perpendicular dividing line, clearly visible near the upper right edge of the Reverse, and from the fact, that the fragment reaches its greatest thickness at the right lower corner of Reverse it follows that the tablet, when complete, was about double as wide and long as the preserved portion. Its inscription consisted of four columns of writing — two on the Obverse, and two on the Reverse — each numbering about forty-five to fifty lines, altogether containing the names of about 180 early Babylonian rulers. As the inscription forms the upper half of Col. IV, beginning with king Ur-engur of Ur, whom I place about 2500-2200 B. C., there must have been known to the Babylonians of the time of Hammurabi about 135 pre-Enguric rulers, in other words about as many as we know at present to have lived between Ur-Engur and the fall of Babylon under Nabonidos (539 B. C.) ».

Tabulam autem versus finem millennii tertii sive regnantibus regibus dynastiae I^{ae} Babylonis scriptam esse putat et quidem propter has rationes: « The age of the inscription can be obtained approximately from palaeographical reasons and the consideration that col. IV cannot have had more than 48 to 50 lines, 25 of which are partly preserved. Since the fragment closes with the first dynasty of Isin (li. 24), the 23 to 25 lines following, if indeed the entire column was inscribed, cannot have contained much more than the dynasty of Larsa and the first dynasty of Babylon. In this connection we call attention to the fact that the last column of the larger fragment of Chronicle S. was, in part at least, uninscribed ».

11) Successionem regum dynastiae Ur et durationem regni eorum textibus contemporaneis examinare possumus. Exstat enim ingens numerus inscriptionum administrationis, quae breviter « tabulae-Tello » vocantur et quae omnes tempore regum Ur conscriptae sunt, sicut patet ex nominibus annorum, quae generatim adduntur. Anni autem temporibus illis non secundum annos regum, sed secundum eventus maioris momenti, qui illo anno acciderunt, nominabantur. Exemplum sint nomina novem annorum regis Bur-Sin: (cf. « Die Sumer. und Akkad. Königsinschr. », Fr. THUREAU-DANGIN pg. 233).

1) Annus, quo Bur-Sin regnare coepit;

2) Annus, quo Bur-Sin Urbillu urbem devastavit;

- 3) Annus, quo thronus excelsus En-lil dei fabricatus est.
- 4) Annus, quo « dominus (?) » reverendissimus coeli « dominus (?) » dei Nannar... factus est;
- 5) Annus, quo « dominus (?) » magni sacrarii (?) Innina deae... factus est;
- 6) Annus, quo Šašru urbs devastata est;
- 7) Annus, quo Huhunuri urbs devastata est;
- 8) Annus, quo « dominus (?) » Eridu urbis... factus est;
- 9) Annus, quo « dominus (?) » dei Nannar Kar-zid-da... factus est.

Nomina annis a regibus dabantur, et quidem formula longiore pro inscriptionibus solemnioribus et abbreviata pro usu quotidiano. Quae nomina, ut patet, in solo territorio regis accipiebantur. Si initio anni nihil magni momenti acciderat, annus interim secundum annum antecedentem vocabatur; sic v. gr. nomina annorum 13-17 Sumula-ilu explicantur:

13) annus, quo Kiš urbs destructa est; (cf. KING, « Let. of Ham. » vol. III pg. 216).

14) annus post illum, quo Kiš destructa est;

15) annus secundus post illum, quo Kiš destructa est;

16) annus tertius post illum, quo Kiš destructa est;

17) annus quartus post illum, quo Kiš destructa est;

Si autem in decursu anni aliquid digni memoria evenit, annus novum nomen accepit; hinc interdum anni non solum formam longiorem et abbreviatam sed etiam nomina diversa habent. Ex contractibus igitur et tabulis administrativis temporis illius nomina annorum colligi et saepe quoque eorum successio chronologica determinari potest, nam multi textus de variis annis sibi invicem succedentibus agunt; alii statuunt, quot anni inter duos annos regis cuiusdam interiaceant. Hic labor quoad reges Ur cum summa cura et diligentia a Fr. Thureau-Dangin factus est (cf. SAK pg. 228 sqq.). Numeri, qui in tabula supra allata in parenthesi positi sunt, nominibus annorum ex tabulis contemporaneis collectis correspondent. Utrum omnia iam nomina nota sint et utrum novem nomina annorum regni Gimil-Sin novem annos differentes significant, cum certitudine nondum constat, quod tamen, cum plurima alia sint adeo incerta, multum dolendum non est.

12) De regibus dynastiae Isin textus contemporaneos non multos habemus; interim tamen eorum nomina et successio, numeri quoque annorum regni plus minusve fide digna considerari possunt; nam textus, qui haec omnia narrat, probabiliter tempore dynastiae primae Babylonis conscriptus est. Utrum et qua ex parte dynastia Isin antecedenti contemporanea sit, nescimus. Ad finem dynastiae Isin ex tribus rebus concludi potest: *a)* ex nomine anni decimi septimi Sin-muballit, regis quinti dynastiae I^{ae} Babylonis: « annus, in quo Isin capta est ». *b)* ex eodem nomine anni, quod Rim-Sin, rex Larsa urbis, per triginta fere annos adhibet. *c)* ex nomine anni septimi regis Hammurabi, successoris Sin-muballit: « annus, in quo Isin... ». Haec tria facta historica respiciens Thureau-Dangin putat dynastiam Isin anno primo vel secundo Hammurabi finivisse (cf. *Revue d'Assyr.* 1911. pg. 63 sq.), ita ut dynastiae primae Babylonis per 103 (104) annos contemporanea esset.

§ 3. *De tempore absoluto regum Babyloniae
tertio millennio regnantium.*

Si supponitur Hammurabi regem versus annum 2100um regnasse et dynastiam Isin in initio regni eius finivisse, 350 anni antecedentes per catalogum regum Isin et Ur determinati sunt, supposito tamen dynastiam Isin nulla ex parte dynastiae Ur contemporaneam fuisse.

A Lugal-ušumgal usque ad Gudea magna cum incertitudine 13 generationes, a Urukagina usque ad Lugal-ušumgal 5 generationes, et a Lugal-ša(g)-engur usque ad Urukagina 12 generationes supponi possunt. Secundum hanc computationem vagam et incertam chronologia regum antiquissimorum Babyloniae haec est:

A Lugal-ša(g)-engur	—	Uru-ka-gi-na	: 3000-2750.
Ab Uru-ka-gi-na	—	Lugal-ušumgal	: 2750-2600.
A Lugal-Ušumgal	—	Gudea	: 2600-2475.
A Gudea	—	Ibi-Sin	: 2475-2355.
Ab Ibi-Sin	—	Damiḫ-ili-šu	: 2355-2100.

Numeri hi secundum statum praesentem scientiae nostrae potius largi, quam nimis parvi dicendi sunt.

Quid dicunt de hac nostra chronologia

a) Babylonii recentes,

b) Assyriologi nostri temporis?

ad a) Nabonidus, rex Babylonis (555-538), postquam in lapide fundamēntali É-dú-maš inscriptionem antiquissimi fundatoris huius aedificii invenit, scripsit: « Tabulam Naram-Sin, filii Šarru-gi-na, quam per 3200 annos nullus rex ante me regnans viderat — Šamaš, magnus dominus Ébara, domus gaudii eius, me eam videre fecit ». (cf. KB III II, pg. 104 sq.).

Hinc secundum Nabonidum Sargon circa a. 3750 vixit, secundum vero chronologiam supra datam circa a. 2650 i. e. 1100 a. postea.

Num nos chronologiam antiquam Babyloniae melius cognoscimus, quam ipsi Babylonii posteriores?

Imprimis propter catalogos regum Babyloniae inde a temporibus antiquissimis usque ad tempus Nabonidi regnantium, qui hodie adhuc quamvis valde mutilati existunt, non amplius dici potest Nabonidi historiographos tempus Sargonis meris coniecturis determinasse. Sed alia est quaestio, utrum Nabonidi professores tabulas illas chronologicas recte interpretati sint, potissimum utrum sciverint, nonnullas dynastias aut ex parte aut totaliter cum aliis contemporaneas fuisse. Ex altera parte fatendum est nostram chronologiam longe adhuc a certitudine distare. In definitiva determinatione temporis Sargonis — si unquam ad talem perveniemus — fortasse medium quid inter chronologiam Nabonidi et nostram resultabit.

Antequam ad opiniones Assyriologorum hac de re transeamus, quaedam de ipso nomine Sargonis dicenda remanent. Secundum Nabonidum pater Naram-Sin regis nominatur: Šarru-GI-NA; secundum quosdam Assyriologos recentes nomen eius erat: Šar-gani-šar-ali (= ri?) Šarru-GI-NA vero fuit rex Agade, qui quibusdam generationibus ante patrem Naram-Sin regis vixit. (cf. hac de re OLZ, 1908 pg. 313; RA 1911, pg. 141). Quaestio haec clara nondum est.

ad b) Medias in res nos ducat textus quidam, citatus ex libro, cui titulus: « The Babylonian Expedition of the University of Pennsylvania, vol. XXIX P. 1 », by Hugo Radau, pg. 12 n. 3: « The tendency of our modern historians to completely ignore the testimony of Babylonia's most celebrated archaeologist, king Nabonid, is not

supported by the tablets of the older Temple Library of Nippur. I cannot, therefore, accept the rather subjective view of most, if not all, our present-day « historians » who think that their own calculations have a much better foundation in fact than those of Nabonid and who consequently claim quite subjectively, that the oldest recovered documents of Babylonia do not antedate the year 3000 BC. cf. here for the present BE. Series D. vol. V, fasc. 2, pp. 8-12 ».

Notemus hic imprimis, quod secundum H. Radau plurimi, si non omnes Assyriologi recentes putant documenta antiquissima cuneiformia non esse scripta ante a. 3000 a. Chr.

Videamus nunc textum ab Assyriologo Americano supra citatum, et quidem, quia est nimis longus, non in extenso sed summarium: « Tabulae quaedam bibliothecae templi Nippur scriptae c. annum 2700 a. Chr. copiae sunt textuum multo antiquiorum; hoc non quidem directe sed indirecte probari potest; nam *a*) in quodam hymno petitur a deo Nin-ib, ut recitet ante deum Bel hymnum quendam antiquum; *b*) Litterae duplices (« duplicates »), quae ex tempore Dynastiae regum Ur, i. e. ex anno c. 2700° exstant, iam « variantes » qui vocantur continent, et « the variants can not be accounted for except on the supposition, that each text had its own literary history, pointing to a time far beyond that of 2700 BC ». — *c*) Hymnus celeberrimus, quem Idin-Dagan rex in templo Nippur primo die anni cantabat, non potest esse compositus in dynastia regum Isin. « Against such a supposition speak ¹⁾ « the variants ²⁾ », the *religious background*, which, as has been pointed out, portrays the time of about 5700 B.C. » *d*) « The commands pronounced by Nin-ib with regard to the fate of the « dolerite » have been strictly adhered to by Gudea, patesi of Lagaš (cf. SAK pg. 72, 7. 10-55). From this it follows that (these commands) must have been known to Gudea, who admittedly lived *before* the time of the kings of the II dynasty of Ur. » *e*) Lastly the unpoetical « editorial annotation » found e. g. in B E. XXIX n. 7, 60-61: « Now (this) was among the fates (determined) by Nin-ib at the time when the « ka-gi-na » stone was found in the country. (And) thus, it was! « reminds us evidently of our » once upon a time » i. e. it intends to describe something which happened in « *times long passed by* ».

These are some of the considerations which, when their significance and meaning are duly appreciated, must irresistibly lead one to the conclusion that the Temple Library of Nippur... contains texts, which must have been in existence long before the second dynasty of Ur or about 2700 B.C., thus being a mute, but nevertheless most emphatic witness to the great age (« to an almost incredible age » lc. pg. VIII) of the Sumerian civilization and religion » (lc. pg. 11 sq.).

Ad quae respondenda sunt haec: Tempus, quo textus BE vol XXIX p. I scripti sunt, potissimum inscriptione prima monstratur, in qua Gimil-Sin, paenultimus rex dynastiae Ur, et eius antecessores Bur-Sin et Dungi commemorantur. Supponamus ⁽¹⁾ hoc argumentum valere pro omnibus textibus illius libri. Gimil-Sin autem secundum textus supra publicatos regnavit c. 2350; et si Hammurabi c. a. 2200 vixisse supponeretur, Gimil-Sin vixisset 2450; non autem 2700. In decursu autem 500 annorum in textu quodam facile « variants », « unpoetical editorial annotations » etc. oriri possunt, quin propterea coacti simus, ad « an almost incredible age » concludere.

Sicut Hugo Radau ex rationibus literariis, sic alii pauci ex palaeographia, ex altitudine stratorum, in quibus monumenta illa antiqua reperta sunt, etc. argumenta sua pro « an almost incredible age » colligere conantur. Plurimi autem Assyriologi sobrie et secundum methodum exactam sententias suas de chronologia antiquissima in textibus claris magna patientia et ingenio examinatis et inter se comparatis fundant et textus cuneiformes usque huc repertos nos non, vel saltem non multum ultra millennium tertium ante Christum ducere censent.

(¹) P. V. Scheil publicavit textum simillimum textibus BE XXIX, cui tempus assignatum est annus 22us Samsu-iluna i. e. successoris Hammurabi. (cf. RA 1911. 161. sq. cf. ZDMG, 1911, 128 n. 4.)

§ 4. *Novus catalogus regum, qui III° millennio in Babylonia regnaverunt* (cf. « Comptes rendus », 1911 pg. 606 sqq.).

Upi^{ki}-a Kalam-zi lugal-ám	30-mu in-ag	In <i>Opis</i> Kalam-zi erat rex; regnavit 30 a.
Kalam-da-lu-lu	12-mu in-ag	Kalam-da-lu-lu » 12 »
Ur-sag	6-mu in-ag	Ur-sag » 6 »
BÁ(ř)-ša ^d Muš	20-mu in-ag	BÁ-ša-Muš » 20 »
I-šu-il	24-mu in-ag	Išuil » 24 »
Gimil ^d Sin dumu I-šu-il-ge	7-mu in-ag	Gimil-Sin, filius Išuil, » 7 »
6-lugal-e-ne mu-bi	99 in-ag-eš	6 reges; anni eorum, quos regnaverunt 99.
Upi ^{ki} -a pal-bi ba-kur nam-lugal-bi Kiš ^{ki} šu-ba-túm		In <i>Opis</i> dynastia haec destructa est; regnum eius Kiš ^{ki} accepit.
Kiš^{ki}-a Azag ^d Ba-ú sal-galu Kaš-tin-na su- hus Kiš ^{ki} mu-un-gi-na lugal-ám 100-mu in-ag		In <i>Kiš^{ki}</i> Azag ^d Ba-ú. . . vinaria (uxor vi- narii?) fundamentum urbis Kiš confir- mavit, regina facta est et regnavit 100 a.
BÁ-ša ^d Enzu dumu Azag ^d Ba-ú-ge	25-mu in-ag	BÁ-ša ^d Enzu, filius Azag ^d Bau regnavit 25 annos
Urd ZA·MA·MA dumu BÁ-ša ^d En-zu-ge	6-mu in-ag	Urd Zamama, filius BÁ-ša ^d Enzu regna- vit 6 annos
Zi-mu-dar	30-mu in-ag	Zimudar regnavit 30 a.
U-zi-pi-dar dumu Zi-mu-dar-ra-ge	6-mu in-ag	Uzipidar, filius Zimudar » 6 »
El(ř)Im-mu-ti	11-mu in-ag	El(ř)muti » 11 »
I-numun ^d Babbar	11-mu in-ag	Inumun ^d Babbar » 11 »
Na-ni-ia-aḥ	3-mu in-ag	Nanijah » 3 »
8 lugal-e-ne mu-bi	9 × 60 + 40 + 6 (sic!)	Octo reges; anni eorum, quos regnave- runt: 586 annos
Kiš ^{ki} pal-bi ba-kur nam-lugal-bi		Dynastia urbis Kiš destructa est; regnum eius
Urug ^{ki} šu-ba-túm		Uruk ^{ki} accepit.
Urug^{ki}-ga Lugal-zag-gi-si lugal-ám	25-mu in-ag	In <i>Erech</i> Lugal-zag-gi-si rex factus est; regnavit 25 a.
1 lugal mu-bi	25 in-ag	1 Rex; anni eius quos regnavit: 25 ann.
Urug ^{ki} -ga pal-bi ba-[kur nam-lugal-bi]		Dynastia Erech des[tructa est, regnum eius]
A-ga-de ^{ki} šu-ba-túm		Agade ^{ki} accepit
A-ga-de^{ki}-a Šar-ru-kin-in dib(ř)-ba-ni nu-giš- sar.		In <i>Akkad</i> , Šarrukin, cuius ars(ř) hortulanus

Ḳa-šu-dū é ^d Za-MA·MA	(dein) Ḳašudū in templo ^d ZA·MA·MA
lugal A-ga-de [mu-u]n-dū-a	Rex Akkad factus est(?)
. in-ag	 regnavit
A-ba-a ilu [. . . mu in-ag]	Abâ-ilu
Ī-li(?) i I-mi-ilu	Ili Imi-ilu
Na-nu-um šarru I-lu-lu-ḱar	Nanum-šarru Iluluḱar
lammu-bi 3-mu in-ag	hi quattuor 3 annos regnaverunt
Du-du 21-mu in-ag	Dudu regnavit 21 a.
Šu-ḱar-k'ib dumu Du-du-ge 15-mu in-ag	Šuḱarkib, filius Dudu » 15 »
12 lugal-e-ne mu-bi 3 × 60 + 17 in-ag-eš	12 reges; anni eorum, quos regnaverunt 197.
A-ga-de pal-bi ba-kur	Dynastia urbis Akkad destructa est
nam-lugal-bi Urug-ki-šú ba[tùm]	regnum eius <i>Erech</i> datum est
Urug ^{ki} ga Ur-nigin lugal-ám 3-mu in-ag	In Erech Ur Nigin rex factus est; regnavit 3 annos.
Ur giš ginar dumu Ur-nigin-ge 6-mu in-ag	Ur Ginar, filius Ur Nigin regnavit 6 a.
Kud-da 6-mu in-ag	Kudda » 6 »
BĀ(?)ša i-li 5-mu in-ag	Ba-ša-ili » 5 »
Ur ^d Babbar 6-mu in-ag	Ur ^d Babbar » 6 »
5 lugal-e-ne mu-bi 26 in-ag	5 reges anni eorum quos regnaverunt, 26.
Urug ^{ki} -ga pal-bi ba-kur	In Erech dynastia destructa est;
nam-lugal-bi umman Gu(?)-ti-um ^{ki}	regnum eius populus Gutium (?)
šū-ba-túm	accepit
Itu síg-a ud 30-kam	In mense Sivan, die 30 ^o

§ 5. *Explicatio catalogi novi regum antiquissimorum Babyloniae* ⁽¹⁾.

Hic novus catalogus regum Babyloniae a R. P. Scheil O. Pr. *publicatus* est in revista, cui titulus: « Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Comptes Rendus », 1911, pg. 606 sqq. *Repertus* est hic textus secundum R. P. Sch. probabiliter in Kiš (hodie Oheimir « à 20 Kilomètres sud-est de Babylone, comme l'ont indiqué les premiers as-

(¹) Liber hic iam finitus erat, quando articulus R. P. Scheil in manus meas pervenit. Propter hoc novum documentum pauca quaedam in Cap. tertio § 1 et 2 mutanda sunt.

syriologues et comme les fouilles récentes clandestines des Arabes viennent le confirmer ». Documentum hoc tempore dynastiae primae regum Babylonis scriptum esse videtur, hinc versus 2100.

Sicut Canon eponymorum et Canon Ptolemaei pro millennio I^o, et Catalogus regum Babylonis A et B pro millennio II°, sic hic textus simul cum simili fragmento a Hilprecht publicato (cf. supra, cap. tertium § 2, 10) pro millennio tertio a. Chr. est fundamentalis. Continet enim quinque dynastias regum Babyloniae sibi invicem succedentes; praeter nomina singulorum regum etiam tempus eis assignat, quod regnaverunt et in fine cuiusque dynastiae summam totalem annorum regum dat. De singulis dynastiis pauca:

I^a Dynastia est regum Opis (UHU^{ki} = upi^{ki}), quae urbs antiquissima nondum cum ruina quadam hodierna identificata est. Quia tamen saepe simul cum Kiš nominatur, probabiliter vicina quoque huic urbi erat. Nomina regum aliunde nota non sunt.

Ab Opis regnum ad urbem Kiš transiit. Fundatrix huius dynastiae mulier quaedam fuit, cuius nomen iam antea erat notum (cf. P. Scheil lc. pg. 613). Traditio quoad hanc primam reginam Babyloniam usque huc notam scriptori nostri documenti certa non erat, nam ei numerum rotundum 100 annorum assignat. Numerus totalis annorum huius dynastiae cum annis singulorum regum non consentit; quae differentia usque huc explicari nequit (cf. R. P. Scheil lc.); notandum tamen est, quod textus hac in parte, potissimum numeri bene sunt conservati.

Rex unicus dynastiae I^{ae} Erech variis aliis textibus notus est (cf. Sumer. Akkad. Königsinschriften, pg. 56; 152 sqq.). Ortus est ex urbe Umma, (hodie Djokha) antiqua rivali urbis Lagaš; destructa urbe Lagaš sibi titulum « lugal Kalama (= rex terrae i. e. Šumer) attribuit.

Primus quoque rex dynastiae sequentis, Šar-ru-ki-in, rex Akkad, aliunde notus est. Quaestio tamen, utrum ipse sit identicus cum Sargani-šar-alim, antecessore regis Naram-Sin (cf. supra § 3 ad a), hoc novo documento nondum definitive solvitur; nomina enim successorum eius in textu conservata non sunt. Lacunam hanc Thureau-Dangin quinque regibus aliunde iam notis explet (cf. RA IX 33 sqq.). Dynastia sequens continet 5 reges, quorum nomina aliunde nota non

sunt; regnant solummodo 25 annos et subiciuntur a populo Gutium, qui ex septentrione Babyloniam invadit.

Si igitur supponitur 1) singulas dynastias illo tempore incepisse, quo antecedens destrueretur,

2) dynastiam populi Gutium dynastiae Ur immediate antecessisse — quorum neutrum certum est — hoc modo chronologia millennii tertii determinari potest:

Dynastia Opis	—	6 reges	—	99	annos regnaverunt;
Dynastia Kiš	—	8 reges	—	192 (?)	»
Dynastia I Erech	—	1 rex	—	25	»
Dynastia Agade	—	12 reges	—	197	»
Dynastia II Erech	—	5 reges	—	26	»
Dynastia Gutium	—	? reges	—	?	»
Dynastia Ur	—	5 reges	—	117	»
Dynastia Isin	—	16 reges	—	225	»
Summa 53 + x reges —					881 + x (Gutium).

Cum autem dynastia Isin probabiliter initio regni Hammurabi finiret et hic rex versus 2100 regnasse videatur, dynastia Opis fortasse saeculo ultimo millennii IVⁱ regnare coepit.

Novus hic catalogus regum antiquissimorum Babyloniae ea quae antea iam erant nota, sat bene confirmare videtur (cf. supra §§ 1 et 2); novae autem notitiae, quas affert, deficientibus aliis textibus sufficienter aestimari nondum possunt (cf. RA IX 33 sqq.).

APPENDIX

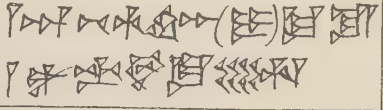
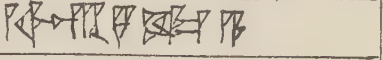
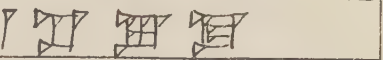
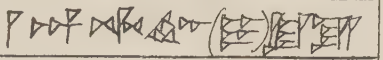
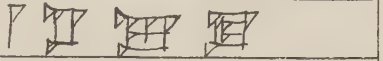
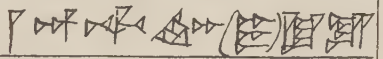
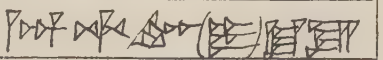
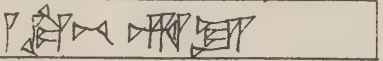
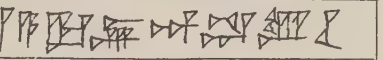
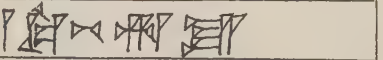
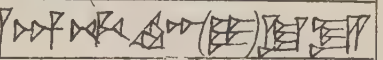
TABULAE

regum

BABYLONIAE ET ASSYRIAE

LITHOGR. G. MARTORIATI

311-281 (310)311	Si-lu-Ku (Seleucus) initium aerae Sel.	
281-261	^u An-ti-'-i-Ku-su (Antiochus I)	
261-245	Antiochus II	
(246)247	initium aerae Arsac.	
245-227	Seleukos II	
227-224	Seleukos III	
224-187	Antiochus III	
187-176	Seleukos IV	
176-164	Antiochus IV	
164-161	Antiochus V	
161-157	Demetrius I	
157-145	Alexander	
145-139	Demetrius II (s. Antiochus)	
139-129	Antiochus VII	
Babylonia Parthis		subiecta.

PARS II

DE CHRONOLOGIA VETERIS TESTAMENTI

DE CHRONOLOGIA VETERIS TESTAMENTI

Chronologia sacrae Scripturae veteris Testamenti usque ad destructionem Ierusalem independens est a determinatione temporis aliorum populorum vicinorum; inde ab hoc eventu sive ab anno decimo nono Nabuchodonosor, regis Babyloniae, populus Israel libertatem politicam amisit et in posterum tempus eodem modo assignabat, sicut populus, cui subiacebat, i. e. sicut Babylonii, Persae et Seleucidae. Hinc comparisonem inter chronologiam biblicam V. Tⁱ et Babyloniam instituturo sola illa pars consideranda est, in qua illa est independens ab hac, i. e. a creatione mundi usque ad destructionem Ierusalem. Hoc autem spatium temporis in quattuor periodos dividi potest scil. 1) a creatione mundi usque ad diluvium; 2) a diluvio usque ad mortem Ioseph, sive ad finem libri Geneseos vel etiam usque ad exodum; 3) ab exodo usque ad Salomonem, sive ad aedificationem templi; 4) a divisione regni Israel et Iuda usque ad destructionem Ierusalem.

I. — Periodus prima

§ 1. *A creatione mundi usque ad diluvium.*

1. Chronologia huius temporis in libro generationis Adam (Gen. V) et quidem hoc schemate continetur: « vixit Adam centum triginta annis, et genuit filium ad imaginem et similitudinem suam vocavitque nomen eius Seth. Et facti sunt dies Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni, genuitque filios et filias. Et factum est omne tempus, quod vixit Adam, anni nongenti triginta et mortuus est ». Summa igitur annorum, quos singuli Patriarchae usque ad generationem filii haereditarii vixerunt, tempus constituit, quod inde a creatione primi hominis usque ad diluvium praeteriit. Sequens tabula brevi conspectu aetatem Patriarcharum, et quando genuerunt et quando obierunt, exhibet et quidem secundum textum hebraicum, quem Vulgata sequitur, et Samaritanum et Graecum.

2. Nomina et tempus, quod secundum Babylonios reges antediluviani regnaverunt, Berossos, sacerdos Babylonius, nobis tradidit, cuius relatio in EUSEBIO, « Chron. » lib. I, cap. I conservata est. Textus cuneiformis de tempore antediluviano agens usque huc repertus non est sed nemo amplius dubitat, quin Berossos in narrandis Babyloniorum traditionibus, sicuti ipsius tempore exsistebant, sit fide dignus nec de bona conservatione numerorum in Eusebio dubitari potest, quia modus computandi annos secundum saros (= 3600) est simplicissimus, potissimum cum numeri addita summa totali facile examinari poterant. His praemissis sequens tabula facile intelligetur.

§ 2. *Tempus inde a creatione usque ad diluvium secundum S. Scripturam et Babylonios.*

TAB. XVIII.

AETAS PATRIARCHARUM ANTEDILUVIANORUM						
	QUANDO GENUERUNT			QUANDO OBIERUNT		
	Hebr.	Sam.	LXX	Hebr.	Sam.	LXX
1. Adam.	130	130	230	930	930	930
2. Seth	105	105	205	912	912	912
3. Enos	90	90	190	905	905	905
4. Cainan	70	70	170	910	910	910
5. Malaleel	65	65	165	895	895	895
6. Jared	162	62	162	962	847	962
7. Henoch	65	65	165	365	365	365
8. Mathusala	187	67	167(187)	969	720	969
9. Lamech	182	53	188(182)	777	653	753
10. Noe, quando venit diluvium .	600	600	600	950	950	950
SUMMA	1656	1307	2242			

REGES BABYLONIORUM ANTEDILUVIANORUM	
	REGNAVERUNT
1. Alorus.	saris X = 36000 annis
2. Alaparos.	» III = 10800 »
3. Amelon	» XIII = 46800 »
4. Ammenon	» XII = 43200 »
5. Megaloros	» XVIII = 64800 »
6. Daonos	» X = 36000 »
7. Evedorachos	» XVIII = 64800 »
8. Amemspinos	» X = 36000 »
9. Otiartes	» VIII = 28800 »
10. Xisuthros	» XVIII = 64800 »
SUMMA	saris 120 = 432000 annis

§ 3. *Explicatio tabulae in § 2 allatae.*

Secundum conspectum in § 2 exhibitum numeros alios habet, textus Hebraicus, alios Samaritanus, alios textus Graecus receptus. Hunc ultimum saltem quoad aetatem Mathusala, quam habebat, quando Lamech filium genuit, corruptum esse constat; nam secundum hunc textum Mathusala 14 annis post diluvium mortuus est. Si tamen in textu graeco recepto pro Mathusala et Lamech numeri Flavii Iosephi (in parenthesi additi), qui fortasse lectionem LXX eius temporis repraesentant, admittuntur, Mathusala secundum textum quoque graecum sicut secundum hebraicum in diluvio periit. Utrum autem numeri textus hebraici systematice sint abbreviati, an textus graeci schematice aucti, a priori difficile est dictu. Communiter numeri textus hebraici aliis praeferuntur; cf. IACOB « Der Pentateuch » pg. 15. Quidquid autem sit hac de quaestione, cum textus sacri, quorum alterutrum in hac materia nobis est integrum sequi, adeo inter se differant, de textu primigenio libri inspirati quoad numeros non constare fatendum est nec dicendum numeros aut textus hebraici aut graeci aut intermedios quosdam admittendos esse. Hinc catholici quiete argumenta eorum, qui generi humano maiorem aetatem attribuunt, examinare et, si sunt solida et vera — quae usque huc allata nondum sunt — admittere possunt.

Cum rationibus contra aetatem generis humani, sicuti Sacra Scriptura eam exhibet, valor omnis denegari non possit, potissimum illis, quae ex parte ethnographiae desumuntur, catholici exegetae considerare incipiunt, quatenus forte pars chronologiae biblicae V. Tⁱ non recte sit intellecta et ubi in casu necessitatis salvis principiis inspirationis numeri augeri possint. Multi putant sacrum auctorem sine difficultate in genealogia Sethitarum membra intermedia omittere potuisse, sicut St. Matthaeus quoque in genealogia Domini nostri varias genealogias neglexerit. Quando igitur sacra Scriptura dicit patriarcham A talem aetatem habuisse, cum filium B genuerit, explicandum esse censent patriarcham A talem aetatem habuisse, cum filium genuerit, a quo ortus sit B.

Haec quidem interpretatio verbi « genuit » difficultatem non habet, obscuritas tamen manet. Nam secundum sensum obvium sacer auctor numeris annorum additis continuam quandam a creatione mundi usque ad diluvium chronologiam nobis tradere voluisse videtur.

Propterea alii solutionem difficultatis in parallelismo numerorum Scripturae cum aetatibus decem regum antediluvianorum, sicut Berossus eas enumerat, quaerunt. De hac opinione in sequenti paragrapho tractabitur.

§ 4. *Nova quaedam theoria de valore historico chronologiae sacrae a creatione Adami usque ad diluvium.*

Theoria nova de numeris in Gen. 5 contentis haec est: « Sacer auctor nullo modo intendebat tempus vere historicum patriarchis illis antediluvianis assignare. Ratio est, quia in numeris illis schema artificiosum et symbolicum apparet et quidem prorsus idem, quod in correspondenti parte chronologiae apud Babylonios et Indos. Si enim anni, quos textus Hebraicus sacrae Scripturae decem illis patriarchis attribuit, in hebdomadas convertuntur, hoc artificium numericum se manifestat: Apud Hebraeos a creatione primi hominis usque ad diluvium tot hebdomades praeterierunt, quot apud Babylonios sossi (= 60) mensium sive lustra (= 5) annorum et apud Indos periodi sacri 5000 annorum, quod sic ostenditur: Sicut ex Gen. 7¹¹ et 8¹⁴ recte deduci potest, auctor sacer Geneseos iam secundum annos lunares ad annum solarem ligatos numerabat. Alia enim ratio, cur diluvium a mense secundo, septimo decimo die mensis usque ad annum sequentem, mensem secundum, septimum et vigesimum diem mensis i. e. 12 menses + 10 dies durasse dicatur, non facile ostenditur. Hinc si cum antiquis annum 365 $\frac{1}{4}$ dies aequamus, 1 annus = 52 $\frac{5}{28}$ hebd., et 1656 anni (i. e. tempus effluxum a creatione mundi usque ad diluvium secundum textum Hebraicum, cf. § 2) = 1656 $\times$ 52 $\frac{5}{28}$ hebd. = 86407,7 hebd. Apud Babylonios autem secundum Berossum a crea-

tione mundi usque ad diluvium 432000 anni sive 86400⁽¹⁾ lustra 5 annorum vel 60 mensium praeterierunt. Hinc, si in numero hebdomadum 7,7 hebd. negliguntur, apud Hebraeos revera tot sunt hebdomades a creatione mundi usque ad diluvium, quot lustra apud Babylonios. Quoad Indos cfr. ZA 16 pg. 73; 24 pg. 318 sqq. Quod numeri textus Hebraei non exacte cum numeris Berossi coincidunt, magna difficultas esse non videtur; nam si supponitur sacrum auctorem revera habuisse intentionem numerum 86400 hebd. exprimendi, non potuit propius ad hunc numerum accedere, quam fecit — excepto si quibusdam Patriarchis fractiones annorum assignasset. Praeterea intercalatio res erat adeo vaga, ut facillime exigua summa hebdomadum potissimum in computatione adeo artificiali negligi potuisset ».

Primus, qui hanc theoriam proposuit, non fuit Oppert, sed Schubert in libro, cui titulus: « Lehrbuch der Sternkunde », München 1832 pg. 120 sq. (cf. P. HONTHEIM S. I. « Stimmen aus Maria Laach » 1903 I pg. 599).

Num haec theoria admitti potest?

Theoria haec admitti nequit propter simplicem rationem, quod nec Hebraei nec Babylonii, a quibus illi hoc artificium symbolicum assumpsissent, unquam annum 365 $\frac{1}{4}$ dierum habebant. Sicut supra ostensum est (cf. Part. I cap. I § 8) annus civilis Babyloniorum 354 dies durabat vel, si erat intercalaris, 384 dies. Unicus locus, ex quo ad calendarium veterum Hebraeorum concludere possumus, est Gen. 7¹¹, 8¹⁴. Etiamsi concederetur, secundum hunc textum Hebraeos antiquissimo iam tempore annum lunarem ad solem ligatum habuisse, — quod certo probari posse non videtur (cf. infra, § 5) — hic annus constabat 12 mensibus + 10 diebus i. e. $354^d + 10^d = 364$ (vel 365). Eos autem quarto quoque anno diem intercalasse, nullo modo probari potest. Ceterum Berossus in aetatibus regum antediluvianorum subtilitates intercalationis non curat.

(¹) Cum numerus momentorum (« Sekunde ») unius diei sit 86400, theoria etiam sic exprimitur: « A creatione mundi usque ad diluvium et secundum Hebraeos et secundum Babylonios unus dies magnus praeteriit, in quo singulis momentis secundum illos una hebdomas, secundum hos unum lustrum 5 annorum correspondent i. e. secundum utrosque periodus sancta » (cf. P. HONTHEIM. I. c.).

Generatim haec aenigmata numerica, quae in sacra Scriptura inveniri posse dicuntur, summa cautela tractanda sunt. Nam facile primo intuitu novitate et simplicitate solutionis difficultatis certe non parvae movemur; si tamen propositio accuratius inspicitur, debiles eius partes apparent. Infra ulteriorem occasionem hac de re loquendi habebimus. (cf. IACOB, « Der Pentateuch », pg. 22 sq.).

At quidquid hac de theoria particulari sit, num a priori principium admitti potest sacrum auctorem loco chronologiae vere historicae artificium symbolicum in numeris adhibere potuisse? Quaestio haec similis est alteri de « citatione implicita » quae vocatur. Nam in utroque casu auctor inspiratus contra sensum obvium verborum veram et stricte dictam historiam nobis tradere noluisse dicitur. Hinc responsum ad hoc quoque dubium ex decreto Commissionis Biblicae de « citatione implicita » deduci et sic fortasse formulari potest: « Negative, excepto in casu, in quo salvis sensu ac iudicio Ecclesiae solidis argumentis probetur Hagiographum intentionem habuisse non numeros vere historicos sed symbolicos scribere ».

§ 5. De duratione diluvii.

1. Secundum Gen. 7¹¹ diluvium incipiebat « anno sexcentesimo vitae Noe, mense secundo, septimo decimo die mensis »; et secundum 8,¹³,¹⁴ « sexcentesimo primo anno... mense secundo, septimo et vigesimo die mensis arefacta est terra ». Hinc diluvium duravit: 12 menses + 10 dies.

Num hoc textu probatur Hebraeos antiquos in suo calendario annum solarem 365 dierum habuisse?

Tota haec quaestio a duratione mensis dependet. Secundum Gen. 7²⁴ « obtinuerunt aquae terram centum quinquaginta diebus ». Secundum autem Gen. 7¹¹ et 8⁴ idem spatium temporis aequat 5 menses secundum text. Hebr., + 10 dies secundum LXX. Hinc mensis erat 30 dierum secundum hebr. et 28 dierum vel 4 hebdomadarum secundum LXX. Numeri LXX capite 8° comprobari posse videntur. Nam secundum Gen. 8,⁵,¹³ duo menses praeterierunt a die,

quo « apparuerunt cacumina montium » usque ad diem, quo « aperiens Noe tectum arcae aspexit viditque, quod exsiccata esset superficies terrae ». Secundum autem versiculos interiacentes, v. 6-12, idem tempus mensuratur hoc modo:

v. 6. Noe dimisit corvum, cum transissent	40 dies
v. 8. Noe emisit columbam « post eum » i. e. ut iuste supponitur, postquam usque ad vesperam redi- tum corvi exspectavit, hinc post	1 diem (vel 7 dies propter אַחֲרָיִם in v. 10?)
v. 10. rursum dimisit columbam exspectatis aliis. . .	7 diebus
v. 11. columba redit vesperi; hinc addendus	1 dies (num hic dies in sequentibus 7 includitur?)
v. 12. tertio emisit columbam exspectatis aliis. . . .	7 diebus
SUMMA 56 diebus	

vel, si suppositio in parenthesi addita est vera. . . 61 »

In priore casu duo menses aequant 56^d sive mensis 28^d (LXX), in altero 30 (¹/₂) (Hebr.).

Contra utramque explicationem oritur difficultas ex eo, quod diluvium 12 menses et 10 dies durasse dicitur. Nam ratio, cur sacer auctor 10 dies addiderit, fuisse videtur, quod diluvio durationem anni solaris attribueret voluit. Sed nec $12 \times 28 + 10$, nec $12 \times 30 (\frac{1}{2}) + 10$ aequant 365.^d Fortasse ad haec responderi potest menses synodicos in anno civili modo 30 modo 29 dies habuisse; hinc si sacer auctor quibusdam mensibus 30 dies attribuit, eo non excludit alios habuisse 29 dies. Cui hoc responsum non satisfecerit, dicat solutionem difficultatis non patere sed notet, quod *exacta* scientia ex uno textu difficili et obscuro nihil cum certitudine concludit.

2. In ipsis numeris, qui durationem diluvii exprimunt, nulla contradictio inveniri potest. Qui hoc negat, indolem huius narrationis biblicae intelligere non videtur.

Sic v. gr. scribit HOLZINGER in suo libro: « Einleitung in den Hexateuch » pag. 16. « Secundum principalem seriem numerorum diluvium unum annum duravit; quomodo altera explicanda sit, cum cer-

titudine dici nequit, fortasse solos 61 dies. Sed certe haec contradictio adest, quod secundum Gen. 7¹² aqua 40 dies, secundum 7²⁴ vero 150 dies crevit ».

Descriptio diluvii in Scriptura sic evolvitur: (cf. Gen. 7 et 8)

I. Ingressus in arcam:

Et dixit Dominus ad Noe: ingredere tu et filii tui etc.; nam post 7 dies pluam super terram 40 diebus et 40 noctibus et delebo omnia.

Fecit ergo Noe ita.

- a. 600° Noe venit diluvium | et ingressus est ipse et filii etc. | et post 7 dies venit diluvium.
- a. 600° m. 2° d. 17° venit aqua ex coelo et abyssu et quidem 40 d. et 40 n. | et illo die ingressus est Noe et filii eius etc. | et deus clausit post eos portam.

II. descriptio diluvii:

- 1) Et factum est diluvium 40 diebus | et aquae elevaverunt arcam in sublime a terra.
- 2) Et vehementer inundaverunt aquae | et ferebatur arca super aquas.
- 3) Et aquae praevaluerunt nimis | et operiti sunt omnes montes excelsi.
- 4) Et 15 cubita crevit aqua | et montes inundati sunt.

Et consumpta est omnis caro: volucres, pecora, animalia campi, reptantia, homines omnes.

Et perit omne quod spirat naribus in terra arida.

Et perierunt homines et pecu et reptantia et volucres

Et remansit Noe solus et qui cum eo in Arca.

- 5) Et obtinuerunt aquae terram 150 diebus.

Quis in his continuis repetitionibus et descriptionibus latis non videt evidentem sacri auctoris intentionem materiam suam grandem amplificare et magis extollere? Quam evidens est gradatio in ipsa narratione diluvii; et in descriptione mortis omnium viventium verba ei deesse videntur. Ultima autem determinatio temporis diluvii aesthetice adeo est pulchra, ut sacer auctor ipse, si hanc distributionem numerorum in fontibus suis non invenit, aptissime eam excogitare potuit; nam aquae 150 dierum illorum sicut tumulus super

sepulchrum omnis carnis volvuntur. Ubi autem contradictio est inter illos 40 et 150 dies?

3. Repetitiones et contradictiones, quae potissimum in numeris adesse dicuntur, minime mihi ad admittendos varios fontes in narratione biblica cogere videntur. Amplificationes enim sunt a sacro auctore ad obtinendum suum scopum apte et consulto quaesitae. Si quis autem propter varietatem in stylo duos fontes supponendos esse putat, ad hanc difficultatem chronologicam respondere debet. Nam in altero fonte duratio diluvii cum sacro numero septem (sicut in narratione Babylonica) et quadraginta, in altero mensibus et anno determinata esse videtur. In textu autem sacro sicut iacet, contradictio non est, sed oriri videtur illi, qui varios fontes in narratione biblica de diluvio admittit.

II. — Periodus secunda.

§ 1. *A diluvio usque ad mortem Iosephi.*

TAB. XIX.

(A)

	Hebr.	LXX	Sam.	
Biennium post diluvium.	2	2	2	Gen. 11 ^{10,26}
Arphaxad	35	135	135	» »
Cainan	...	130	...	» »
Sale	30	130	130	» »
Heber	34	134	134	» »
Phaleg	30	130	130	» »
Reu	32	132	132	» »
Sarug	30	130	130	» »
Nachor	29	179	79	» »
Thare	70	70	70	» »
Abraham — Isaac natum	100	100		» 21 ⁵
Isaac — Iacob natum	60	60		» 25 ²⁶
Iacob — descensum in Aegyptum . . .	130	130		» 47 ⁹
Ioseph, a desc. patris in Aeg. — mortem	71	71		» 41 ^{46-47, 45⁶-50²⁵}
A diluvio — mortem Iosephi.	653	1433		

(B)

	Hebr.	LXX	
A creatione mundi — emigr. Abrah. in Kanaan .		3389	cf. supra, A) et Gen. 12 ⁴ .
Ab emigr. Abr. — exodum		430	Exod. 12 ⁴⁰ .
SUMMA		3819	
A creatione mundi — descensum Iacobi in Aegypt. .	2238		
Israel in Aegypto.		430	
SUMMA		2668	

§ 2. *Explicatio tabulae XIX.^{ae}*

Quod Sem Arphaxad genuisse dicitur, quando fuit 100 annorum et quidem biennio post diluvium (Gen. 11 ¹⁰), nonnullis contradicere videtur Gen. 5 ³¹ et 7 ⁶. Nam secundum hos textus « Noe cum quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham et Iapheth », « et erat sexcentorum annorum, quando diluvii aquae inundaverunt super terram ». Ergo Sem, quando diluvium venit, iam habebat 100 annos, et biennio post, 102 annos. Hinc quidam incisum illud « biennio post diluvium » glossam esse putant.

At a) textus hebr. et LXX incisum hoc unanimiter nobis tradunt.

b) Secundum Gen. 10 ²², Arphaxad habuit duos fratres maiores natu, Aelam scil. et Assur. Cum diluvium finitum esset mense secundo, septimo et vigesimo die, (Gen. 8 ¹⁴) aptum esse videtur dicere Aelam genitum esse ipso anno diluvii i. e. 601° Noae, anno sequenti Assur et dein i. e. « biennio post diluvium » Arphaxad.

c) Cum Noe unam solam uxorem haberet, non potuit anno 500° vitae suae generare Sem, Cham et Iapheth. Hinc quaeritur, quo ordine tres illi fratres nati sint. Secundum enumerationem Gen. 5 ³¹ datam Sem est primogenitus. At secundum Gen. 11 ¹⁰ Sem non potest esse maximus natu. Porro Gen. 10 ²¹ Sem vocatur « אֶחָי יִפֶּתְ הַגָּדוֹל » quae verba aequè bene verti possunt Sem, « frater Iapheth maximi (natu) » ac « Sem, frater maior natu Iapheth ». Item Gen. 9, ²⁴ : בְּנוֹ הַקָּטָן potest verti: (Cham) « filius eius minimus » et « minor natu ». Tandem Gen. 10 generationes filiorum Noe exhibentur in ordine: Iapheth, Cham, Sem. Hinc improbabile non est Sem fuisse secundum, vel etiam tertium filium Noe. Ergo incisum illud « biennio post diluvium » necessarium esse videtur. (cf. IACOB, « Der Pentateuch » pag. 19).

Praeter difficultatem, quae omnibus tribus textibus communis est, LXX habet propriam, nomen scil. unius patriarchae, Cainan addendo, quod multis non parvam creat dubitationem propter Luc. 3 ³⁶.

Tandem in genealogia Sem eadem fere differentia schematica inter textum hebraicum et graecum observari potest, ac in genealogia Seth. Generatim ab omnibus numeri textus hebraici tamquam

probabiliores admittuntur, sed hoc supposito subito maxima difficultas contra eorum historicitatem oritur. Nam Abraham secundum omnes textus sacros circa a. 2200 a. Chr. natus est. Sed circa a. 2500, quod tempus textus hebraicus diluvio assignat, diluvium certissime factum non est. Nam historia huius temporis et duorum vel trium saeculorum anteriorum plurimis textibus cuneiformibus notissima est (cf. ea, quae supra in parte I cap. III dicta sunt). Praeterea Gilgames, qui quoad ea, quae de eo narrantur, bene biblico Nimrod correspondere potest — quia uterque vixit post diluvium, uterque erat magnus venator coram Domino, uterque rex Erech (cf. THUR. DANG., « Sum. und Akkad. Königsinsch. » pg. 222, 2 b) — iam tempore Lugalanda, patesi Lagaš (c. 2700-2600), persona mythica facta erat, quod ex eius imagine in sigillo Lugalanda impressa patet (cf. ALLOTTE DE LA FUÏE, DP I pl. IV sqq.). Propter eandem rationem tempus quoque, quod textus graecus diluvio assignat, scil. circiter a. 3400, sufficere non videtur, quamvis de hoc tempore ex tabulis cuneiformibus directe nihil adhuc sciamus.

Ad solutionem huius difficultatis a catholicis eadem fere explanationes proponuntur, quae pro genealogia Sethitarum (cf. supra Part. II Per. I § 3.). Specialem tractatum nova quaedam theoria meretur, quae in numeris quoque a diluvio usque ad mortem Iosephi sive ad finem libri Geneseos artificium symbolicum defendit.

§ 3. *Theoria Prof. Oppert de numero 653 annorum, qui secundum textum hebr. a diluvio usque ad mortem Iosephi praeterierunt* (cf. « Zeitschrift für Assyriologie » 17 pg. 60 sqq.).

Theoria haec est:

A diluvio usque ad Abrahamum: 292; sed $292 \times 5 = 1460$, per. Sothis,
 Ab Abrah. usque ad mort. Ios.: 361; sed $361 \times 5 = 1805$, per. lunaris;
 SUMMA $653 \times 5 = 3265$, per. Phoen.

Idem autem artificium in prima periodo regum postdiluvianorum a Berosso nobis traditorum invenitur. Nam duo priores reges Eve-

xius et Chomasbelus regnaverunt neris quattuor = 2400, resp. neris quattuor cum sossis quinque = 2700; reliqui 86 reges 34080 annis, hinc omnes 39180^a. Hic autem numerus hoc modo circumscribi potest:

$$12 \times 1460 \text{ (periodus Sothis)} = 17520 = 292 \times 60$$

$$12 \times 1805 \text{ (periodus lunaris)} = 21660 = 361 \times 60$$

$$12 \text{ periodi Sothis} + 12 \text{ periodi lunares} = 39180 = 653 \times 60 = 653 \text{ Sossos.}$$

Eundem numerum symbolicum Oppert in tabula quadam cuneiformi detexit, quae subscribitur: « 426409, cuiusnam numeri quadratum est? 653 numeri quadratum est ». (l. c. pg. 62). In mensuris quoque muri palatii Sargonis (hodie Khorsabad) secundum Oppert iidem numeri cabalistici adhibiti sunt; nam circuitus muri in palmis et digitis sic exprimi potest:

$$20 \times 653 = 13060 \text{ palmi} = 20 \times 653 \times 5 = 65,300 \text{ digiti,}$$

$$40 \times 292 = 11680 \text{ palmi} = 40 \times 292 \times 5 = 58,400 \text{ digiti.}$$

$$\text{Circuitus muri Khorsabad} = 24740 \text{ palmi} = 123700 \text{ digiti.}$$

Num haec omnia adeo certa sunt, sicuti ab illo auctore, qui fuit unus ex fundatoribus scientiae Assyriologicae, proponuntur?

Imprimis quaedam de tribus illis periodis, Sothis scil. et lunaris et Phoenicis dicenda sunt. Quod periodum Sothis attinet, numerus annorum huius cycli, qui etiam canicularis vocatur, revera nobis historice sic traditus est, sicut supra dicitur; explicari autem potest hoc modo: Secundum Aegyptios quarto quoque anno unus dies intercalabatur; hinc post $4 \times 365 = 1460$ annos 365 dies intercalares numerabantur, qua de causa 1460 iuste annus magnus solaris vocabatur. De periodo autem lunari supra allata historice nihil scimus, nec de eius duratione, nec de eius nomine. Probabiliter Oppert hunc cyclum hac ratione sibi finxit: Apud Babylonios posteriores intercalatio secundum cyclum 19 annorum fiebat; 12 enim anni constabant 12 mensibus, 7 autem 13 mensibus. Est autem $19 \times 19 \times 5 (= 60 \text{ menses}) = 1805$. Haec theoria inepta quidem dicenda non est, potissimum cum summa duorum horum cyclorum periodum celeberrimam Phoenicis fere aequet; securius tamen est eius confirmationem documentis historicis factam exspectare.

De duratione tandem periodi Phoenicis nihil certi nobis constat: Phoenix enim secundum Herodotum (Ovidium) vivebat 500 annos, secundum Suidam 654; secundum Manilium 660 a.; secundum alios multo longius tempus. Oppert in suo calculo supra allato numerum a Suida nobis traditum sibi elegit, ita tamen, ut numerum 654 mutaret in 653. Iustificat autem hanc mutationem dicendo 654 annos Suidae esse annos non exacte determinatos; nam apud veteres annum solarem 365 $\frac{1}{4}$ dies durasse; hinc 653 annos solares aequare 653 annos 365 dierum + 163 $\frac{1}{4}$ dies, sive 654 annos. Etiamsi haec admitterentur, non tamen dispareret omne dubium de duratione periodi Phoenicis, cum tanta sit diversitas traditionis.

Artificium autem cabalisticum, quod in annis regum Babyloniae postdiluvianorum detexit, alia laborat difficultate. Nam duo priora illa « monstra », quae 5100 annos regnaverunt, secundum Eusebium pertinent ad 86 illos reges, qui post diluvium vixerunt. Scribit enim: « Praedictis autem haec addit Polyhistor: post diluvium imperasse regioni Chaldaeorum Evexium neris (1 ner = 600) quattuor, inde imperium exceptum a filio eius Chomasbelo neris quattuor cum sossis (1 sossus = 60) quinque. A Chisuthro (qui correspondet Noae Sacrae Scripturae) et a diluvio donec Medi Babylonem occuparunt, summam regum sex supra octoginta supputat Polyhistor, singulosque nominatim e Berossi libro recenset. Ex horum autem omnium aetatibus tres myriades annorum conficit praetereaue annos ter mille et unum supra nonaginta ». EUSEB. « Chron. » lib. I c. IV (ed. Migne). Difficultas autem eo augetur, quod summa annorum regum I^{ae} dynastiae, quam Oppert supponit, non sit certa; ipse enim sequitur Syncellum (ed. Dindorf, pg. 147), secundum autem Eusebium in textu supra allato numeri universi annorum non erant 34080, sed 33091. Quae cum ita sint, omne argumentum insignis Assyriologi hac ex parte ruit.

Textus autem cuneiformis principalis, quem Oppert in favorem sententiae suae affert, hic est:

- 1) [400² = 44 sar 26 soss 40]
- 2) 2 soss 2 $\times$ 2 soss 2 = 4 sar 8 soss 4
- 3) 30^{30/60} $\times$ 30^{27/60} = 15 soss 29
- 4) 1 soss 54 $\times$ 14 soss 24 = 27 sar 21 soss 36

- 5) 6 soss 30 idem = 42 sar 15 soss
 6) [Summa (2) soss minus 2) sar 2 ner 6 soss 49 cuiusnam numeri est quadratum?
 7) [1 ner] 53 numeri est quadratum.

Omnia quae in hoc textu parenthesi angulari includuntur, ab Oppert suppleta sunt et quidem recte, quod mathematicus quidam mihi sic breviter explicavit: « In v. 6 numerus soss necessario est infra 10, secus enim scripsissent: ner; nam 1 soss = 60; 1 ner = 600; 1 sar = 3600. Cum autem v. 6 numerus sit quadratus, radix huius numeri extrahi posse debet, quod unice fieri potest, si duo soss supponuntur. Determinato autem versiculo sexto, vv. I^{us} et VII^{us} per se patent ».

Sensus proximus huius tabulae evidenter est hic: numerus quadratus numeri 653 in quattuor quadrata et unum rectagonum dividitur. Sed qua intentione? Secundum Oppert quadrata illa et rectagonum aream templi vel palatii cuiusdam repraesentant, ita ut fundamenta mysticum numerum 653 exprimant. Quam interpretationem exemplo palatii Sargonis in Khorsabad siti confirmare vult, sicuti supra expositum est.

At imprimis de mensura muri Khorsabad nobis non constat; nam secundum BOTTA (« Monuments de Ninive » V 27) circuitus est: 6790 m.; secundum autem PLACE (« Ninive et l'Assyrie » I 160) 6890 m. Praeterea dubitare licet, utrum hi exploratores tantam extensionem accurate usque ad palmum determinaverint. Maxima autem difficultas ex eo oritur, quod certum non sit, quaenam longitudo palmi tempore Sargonis fuerit. Secundum Fr. THIUREAU-DANGIN « 1 coudée de Khorsabad = 396 mm. ». (Journ. Asiat. 1909 pg. 98), quae mensura, si ad circuitum muri Khorsabad sive a Botta sive a Place mensuratum applicatur, totam computationem Prof. Oppert destruit. Hinc sine ullo dubio haec confirmatio theoriae supra allatae nihil valet; propterea tamen interpretatio illius textus tamquam inepta reicienda non est, quamvis minime sit certa.

Ex toto igitur hoc tractatu haec conclusio finalis manet: 653, qui numerus secundum textum hebraicum tempus a diluvio usque ad mortem Iosephi (sive usque ad finem libri Genesis) praeterlapsum repraesentat, in textu quodam cuneiformi numerus cabalisticus esse

videtur Quae ratio certissime quidem certitudinem et firmam persuasionem, qua Oppert (more solito) hypothesim suam proponit, non iustificat, immo ne ad probabilem quandam opinionem formandam sufficit, efficaciter tamen doctos ad novas indagaciones hac de re faciendas stimulare poterit.

§ 4. *Theoria quaedam de artificio symbolico in numeris, qui tempus a creatione mundi usque ad exodum praeterlapsum exhibent.*

Tempus a creatione mundi usque ad exodum praeterlapsum alio modo a variis editionibus textus hebraici, alio modo a LXX et Sam. nobis traditum est, sicut sequens tabula (XX) monstrat (cf. OLZ 1912, pg. 58):

	Exodus
Ios. Arch. 8 61	2501
» » X 47	2451
Iubilaei	2410
Masora, ed. Kittel	2668
ed. Ginsburg	2448
calend. hodiern. Iud.	2448
LXX	3819
Samar.	2852

Hinc a priori prudentius esse videtur, abstinere ab omni theoria quoad hanc epocham. At videamus, quae proponantur:

Artificium secundum quosdam in his numeris contentum ab E. L. Curtis (cf. HASTINGS, « Dictionary of the Bible » vol. I pg. 397 f) his verbis explicatur: « The length assigned for the period from the Creation to the Flood is more difficult of explanation. Accepting that of the Heb. text, the most probable explanation is seen in connecting the 1656 years with the subsequent data given for the period between the Flood and the Exodus, which together make 2666 or two-thirds of 4000 Years. Four thousand years, according to a Jewish tradition,

were to elapse from the creation of the world to the coming of the Messiah. Two thirds of that period, then, would have passed at the Exodus, or the giving of the law and founding of the Jewish Theocracy at Mount Sinai ».

Ad difficultatem contra hanc theoriam in hac adnotatione respondet:

« More exactly, according to the statement of Gn. 11 ¹⁰ that Arpachshad was born « two years after the Flood », the years of Shem's life before the Flood are 98 years. But the « two years after the Flood » is probably a gloss inserted by some one who, overlooking the round and systematic character of the data of the lives of the patriarchs, desired to make the birth of Arpachshad correspond exactly to the detailed statements of the duration of the Flood (Gn. 7 ⁶, 8 ^{13, 14}) ».

At illud « biennium post diluvium » unanimiter textus hebr., LXX et Sam. referunt (cf. tab. XIX et § 2) et ratio interna addita nihil valet. Nam aetates Patriarcharum non sunt adeo rotundae, ut symmetria hoc inciso disturbetur, sicuti facile in tabulis XVIII et XIX videri potest. Quae cum ita sint, theoria haec admitti nequit, etiamsi numerus 2666 esset certus.

De alia quadam theoria vide infra, Per. III § 3 sq.

III. — Periodus tertia.

§ 1. *Ab exodo ex Aegypto usque ad templum aedificatum.*

TAB. XXI.

		Hebr.	LXX	
Israel in deserto.		40	40	Num. 32 ¹³
Iosue et seniores		x(?)	x(?)	Iud. 3 ⁸
Chusa Rasathaim, rex Babyloniae.	8	8	8	» 3 ¹¹
Othoniel, Iudex		40	40	» 3 ¹⁴
Eglon, rex Moab	18	18	18	» 3 ³⁰
Aod, Iudex		80	80	» 4 ³
Iabin, rex Chanaan.	20	20	20	» 5 ³²
Debbora, Iudex		40	40	» 6 ¹
Madian	7	7	7	» 8 ²⁸
Gedeon, Iudex		40	40	» 9 ²²
Abimelech	3	3	3	» 10 ²
Thola, Iudex		23	23	» 10 ³
Iair, Iudex.		22	22	» 10 ⁸
Ammon et Philistaei	18	18	18	» 12 ⁸
Iephte, Iudex.		6	60(6)	» 12 ⁷
Abesan »		7	7	» 12 ⁹
Ahjalon »		10	10	» 12 ¹¹
Abdon »		8	8	» 12 ¹⁴
Philistaei	40	40	40	» 13 ¹
Samson, Iudex		20	20	» 15 ^{20, 16 31}
Heli »		40	20	1 Reg. 4 ¹⁸
Samuel »		20(?)	20(?)	1 Reg. 7 ^{2(?)}
Saul, Rex		y(?)	y(?)	
David »		40	40	3 Reg. 2 ¹¹
Salomon — aedificationem templi		4	4	3 Reg. 6 ¹
Ab exodo — templum Salomonis		554+x+y	588	(534 ?) + x + y
Anni sub iugo alieno		114	114	
DIFFERENTIA		440+x+y	474+x+y	
Ab exodo — templum Salomonis.		480	440	3 Reg. 6 ¹

§ 2. *Explicatio tabulae XXI^{ae}*

Haec tabula omnia, quae sacra Scriptura de chronologia huius temporis habet, breviter complectitur. 3 Reg. 6 ¹ dat totam summam annorum, qui ab exodo usque ad templum Salomonis praeterlapsi sunt. Numeri textus hebraici et Graeci in 3 Reg. 6 ¹, sicut solent, differunt, quae differentia crescit, si singuli numeri summam constituentes ex libro Iudicum colliguntur, sicut ex synopsi patet. Sunt qui putent sacrum auctorem tempus, quo populus electus alienis subiectus esset, non computasse, sed iudicibus proximis attribuisse. Quae interpretatio sacri textus et contorta videtur et certissime difficultatem non minuit sed auct. Hinc conservatio numerorum inspirati auctoris in hac quoque parte non est bona. Chronologia autem alterius populi, qua numeros sacros huius periodi examinare et corrigere possimus, usque huc nondum exsistit ulla. Frequens usus numeri 40 (resp. $20 = \frac{1}{2} \times 40$; $80 = 2 \times 40$) certe admirationem quandam excitat. Hinc a variis varia systemata cabalistica in numeris huius et antecedentis periodi detecta sunt. Quia tamen sine mutatione textus artificium numericum non apparet, verba multa de his theoriis perdenda non sunt. (cf. Real-encyclopädie für protest. Theologie und Kirche, ed.³, Bd. 21, pg. 644 ff.).

Remanet theoria quaedam examinanda, quae in numeris sacris nullo modo mutatis artificium quoddam numericum inveniri posse affirmat et quidem artificium, quod sacer auctor non abscondidit, sed ipse nobis innuit. Secundum auctorem huius explicationis idem systema artificiale in tribus periodis usque huc expositis continetur, critica autem huius sententiae usque nunc reservata est, quia duratio huius periodi terminum constituit, a quo progreditur.

§ 3. *Theoria de quattuor epochis a creatione mundi
usque ad templum Salomonis.*

Theoria haec proposita est a B. IACOB in libro, cui titulus: « Der Pentateuch » (1905) et breviter exponitur hac tabula (lc. pg. 26):

I Creatio et paradisi plantatio:		anno	1 ^o mundi
II Translatio Henoch:		»	987 »
III Aedificatio turris Babylonis:	$2 \times 987 =$	»	1974 »
IV Constructio tabernaculi foederis:	$1974 + 480 =$	»	2454 »
V Aedificatio templi Salomonis:	$2454 + 480 =$	»	2934 »

Secundum hoc schema translatio Henoch in medio est inter I et III, sicut IV inter III et V; praeterea constructio tabernaculi foederis 480 annos distat ab aedificatione turris Babylonis, sicut a templo Salomonis. Quinque autem facta, quae textus sacer hac chronologia artificiali prae aliis extollit, intimum inter se habent nexum, sicut facile patet.

Quomodo haec theoria probatur?

Imprimis auctor hic (lc. pg. 22 sq.) septem nobis proponit criteria, quae in eruendo vero sensu numerorum Bibliae observanda sunt, quorum duo priora principalia sunt, scil.:

1) Mutatio textus licita non est.

2) Ipsa Biblia explicationem veram numerorum innuere debet.

Principia haec sine dubio optima sunt, sed videamus, utrum ipse D. Iacob ea observaverit. Incipiamus examen nostrum ab ultima epocha.

Secundum 3 Reg. 6 ¹ « factum est ergo quadringentesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Aegypti, in anno quarto, mense Zio (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, aedificari coepit domus Domino ».

« Hinc, cum supponi possit tabernaculum foederis primo anno exodi confectum esse recte dicitur a constructione tabernaculi foederis usque ad aedificationem templi Salomonis 480 annos praeteriisse ».

At ubi Scriptura hanc epocham innuit? Nonne disertis verbis periodum ab exodo usque ad templum Salomonis determinat?

Ab aedificatione turris Babylonis usque ad constructionem tabernaculi foederis 480 annos praeterlapsos esse, D. Iacob sic probat:

Secundum Exod. 12 40 « habitatio filiorum Israel, qua manserunt in Aegypto, fuit quadringentorum triginta annorum ». Hos 430 annos sacer auctor « debuit » numerare ab exitu Abrami ab Haran, nam ab hoc eventu usque ad introitum Iacobi in Aegyptum 215 anni praeterierunt i. e. $\frac{430}{2}$ (lc. pg. 24 sq.).

Si autem 50 annos ulteriores regredimur, usque ad tempus Phaleg perveniemus, quo « divisa est terra » (Gen. 10 25).

Nam secundum Gen. 11 18 sqq.:

Phaleg 30 annorum erat, quando genuit, Reu.

» 209 a. vixit post generationem Reu.

Reu 32 a. erat, quando genuit Sarug.

Sarug 30 a. erat, quando genuit Nachor.

Nachor 29 a. erat, quando genuit Thare.

Thare 70 a. erat, quando genuit Abram, Nachor et Aran.

Secundum Gen. 12 4, Abram 75 annorum erat, cum egrederetur de Haran.

Ergo Phaleg mortuus est anno 480 Abrami; nam 32 (Reu) + 30 (Sarug) + 29 (Nachor) + 70 (Thare) + 48 (Abram) = 209.

Secundum supra dicta ab exitu Abram ex Haran usque ad exodum Israel ex Aegypto 430 anni praeterlapsi sunt; cum autem Aram tempore exitus ab Haran 75 annorum esset, perveniemus usque ad annum 216 vitae Phaleg, si ab exitu ex Haran 50 annis regredimur.

Potest autem supponi turrim Babylonis anno 216° Phaleg extructam et a Deo destructam esse; nam a) talis suppositio optime ad Gen. 11 31 quadrat. Sic enim clare ratio apparet, cur Thare cum filiis Ur Chaldaeorum reliquerit, nam destructa turri Babylonis « dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum ». (Gen. 11 9). Abram igitur a. 25° vitae suae Ur et a. 75° Haran reliquit.

b) Annus 216us Phaleg recte supponitur annus aedificationis turris Babylonis, nam, sicut infra demonstrabitur, hac suppositione translatio Henoch in medio stat inter creationem mundi et aedifica-

tionem turris Babylonis, sicut constructio tabernaculi foederis inter aedificationem turris Babylonis et templi Salomonis.

Quid ad argumenta?

Imprimis notandum est auctorem in interpretatione Exod. 12 ⁴⁰ sequi lectionem LXX (et Gal. 3 ¹⁷), non vero textum hebraicum, sicut praetendit.

Nam etiamsi ab exitu Abrami ex Haran usque ad introitum Iacobi in Aegyptum 215 anni praeterierunt, ratio tamen propterea non adest, cur dicatur populum Israel 215 annos vixisse in Aegypto. Nam secundum textum hebraicum 430 annos mansit in Aegypto; Kanaan autem nullibi in Genesi vocatur « Aegyptus », etiamsi Philistaei secundum Gen. 10 ⁴ erant filii Mesraim (Aegypti) (cf. lc. pg. 25).

Porro, si concederetur annum turris Babylonis ingeniosa hypothesi a D. Iacob divinatum esse, cur sacer auctor hoc factum non clarius determinavit, si in eius systemate chronologico tanti erat momenti?

Translatio Henoch secundum textum hebraicum revera facta est anno 987 (cf. tab. XVIII); secundum vero eandem tabulam et tab. XIX annus 216us Phaleg erat 1973us mundi, non 1974us. At secundum D. Iacob in hoc omnes chronologi ante eum erraverunt graviter. Hic error in determinando anno generationis Arphaxad commissus esse dicitur. Secundum Gen. 11 ¹⁰ « Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad (בן־מאת שנה), biennio post diluvium ».

Secundum D. I. phrasis « filius centum annorum » aequè bene de centesimo anno finito ac de incipienti dici *potest* (cf. Gen. 17 ¹² et Lev. 12 ³; Num. 3 ¹⁵), et *debet* hic de centesimo anno finito intelligi, quia sic aliae generationes Sem facile explicantur. Nam diluvium finitum erat anno 1657° mense secundo, die vigesimo septimo; eodem anno Sem genuit Elam, anno sequenti (1658) Assur, et anno 1659° Arphaxad; Sem ipse autem natus est anno 1558°, propterea et in initio et in fine anni 1658 « filius centum annorum » dici potuit.

Quidquid hac de argumentatione sit, transeat; at ex Gen. 11 ¹¹ insolubilis difficultas contra hanc opinionem oriri videtur. Nam a quonam termino quingenti anni, quos Sem post generationem Arphaxad vixit, computandi sunt?

Si a fine anni 101ⁱ Sem 601 annos vixit, quod dici nequit; si autem a principio anni 101ⁱ ubi in textu sacro ratio apparet, cur hic

sicut in omnibus reliquis casibus Gen. 5 non a filio nato sed concepto numerandum sit? Hinc non omnes eius antecessores sed ipse D. Iacob erravit.

IV. — Periodus quarta.

TEMPUS REGUM ISRAEL ET IUDA.

Inspiratus auctor librorum Regum et Parallipomenon numeros annorum regni singulorum regum certissime tamquam historicos nobis tradere intendit. Quantas autem et quot contradictiones in his numeris textus sacer, sicuti traditio eum nobis conservavit, contineat, sequens tabula ostendit:

§ 1. *Explicatio tabulae XXII^{ae}.*

Difficultates in numeris historiae sacrae regum Israel et Iuda ad duas classes reduci possunt:

1. *discrepantiae inter textum hebraicum et LXX:*

a) 1 Reg. 13 ¹ textus hebraicus habet: « Saul filius unius anni, cum regnare coepisset, duobus autem annis regnavit super Israel ». LXX hunc versum omittit (13 ²¹).

b) Secundum textum graecum receptum Asa regnavit 40 a., secundum textum hebraicum 41 (2 Par 16 ¹³).

c) Ochozias erat 42 annorum, cum regnare coepisset, secundum LXX 20 (22), (2 Par. 22 ²).

d) Iehu occidit Athaliam anno septimo Ioas (Hebr.), anno octavo Ioas (LXX) (2 Par. 23 ¹).

e) Achaz 25 annorum erat, cum regnare coepisset (LXX), 20 annorum (Hebr.) (2 Par. 28 ¹).

f) Regnum Ela et Zambri (2 anni, 7 dies) in LXX non commemorantur (3 Reg. 16 ^{8, 15}).

2. *Discrepantiae inter varios locos textus sacri:*

a) Saul regnavit 2 annis secundum (Hebr.) 1 Reg. 13 ¹, 40 annis autem secundum Act. 13 ²¹.

b) Secundum 4 Reg. 24 ⁸ Ioachin 18 annorum erat, cum regnare coepisset, secundum 2 Par. 26 ⁹ octo annorum.

c) Secundum 4 Reg. 1 ¹⁷ Ioram, rex Israel, anno secundo Ioram, filii Iosaphat regis Iudae, regnare coepit, secundum 4 Reg. 3 ¹ anno decimo octavo Iosaphat regis Iudae.

d) Secundum 4 Reg. 8 ²⁶ Ochozias erat 22 annorum, cum regnare coepisset, secundum 2 Par. 22 ² (hebr.) erat 42 annorum (cf. supra c).

e) Ochozias regnare coepit anno duodecimo Ioram filii Achab, regis Israel (4 Reg. 8 ²⁵), resp. anno undecimo (4 Reg. 9 ²⁹).

f) Inde ab Iosaphat, rege Iuda, et ab Ela, rege Israel, regna secundum annos regni et secundum synchronismum cum rege alterius regni determinata non amplius coincidunt, et quidem discrepantia est talis, ut mutatione unius vel alterius numeri tolli non possit.

g) A morte Salomonis usque ad expugnationem Samariae secundum chronologiam regum Israel elapsi sunt anni 242, secundum regum Iuda 260.

h) A morte Salomonis usque ad occisionem Ioram et Ochoziae (4 Reg. 9 ²⁴ sqq.) secundum chronologiam regum Iuda 95, secundum regum Israel 98 anni praeterierunt.

i) A nece Ioram et Ochoziae usque ad expugnationem Samariae secundum reg. Iud. 165, sec. reg. Isr. 144 anni elapsi sunt.

k) Secundum 4 Reg. 16 ², 2 Par. 28 ¹, 29 ¹ Achaz septennis genuit Ezechiam.

Ex hac synopsi patet imprimis diversitates numerorum secundum textum hebraicum et graecum receptum non esse adeo multas et magnas, sicut in periodis antecedentibus, e contra multos locos eiusdem textus sacri vehementer inter se discrepare. Plurimae autem harum contradictionum ex eo oriuntur, quod initium regni singulorum regum generatim duplici modo determinatur, morte scil. regis antecedentis et anno regis regni alterius. De solutione huius difficultatis vide infra, § 5.

REGES IUDÆ	sec. ann. regni	sec. Syn-chron.	REGES ISRAEL	sec. ann. regni	sec. Syn-chron.	I R. 13 ¹ 2 R. 5 ⁴ 3 R. 11 ⁴² 2 Par. 9 ³⁰	Act. 13 ²¹
Roboam (41 a. natus); regnavit 17 Abia regnare coepit 18 ^o Ieroboam; regnavit 3 Asa regnare coepit 20 ^o Ieroboam; regnavit 41 (LXX 40).	0-17 17-20 20-61 (60)	0-17 18-20 20-61	Ieroboam I regnavit 22 a. . . . Nadab regnare coepit 2 ^o Asa; re- gnavit 2 a. Baasa regnare coepit 3 ^o Asa; regnavit 24 a. Ela regnare coepit 26 ^o Asa; regnavit 2 a. Zambri regnare coepit 27 ^o Asa; re- gnavit 7 dies. Thebni et Amri regnare coepit 27 ^o Asa; regnavit 6 a. Amri solus regnare coepit 31 ^o Asa; regnavit 6 a. Achab regnare coepit 38 ^o Asa; re- gnavit 22 a. Ochozias regnare coepit 17 ^o Iosa- phat, regnavit 2 a. Ioram regnare coepit 18 ^o Iosaphat, (2 ^o Ioram); regnavit 2 a.	0-22 22-24 24-48 48-50 50 50-56 56-62 62-84 84-86 86-98	0-22 22-24 23-47 46-48 47 47-53 51-57 58-80 78-80 79(?)91	14 ²⁰ sq. 15 ¹ sq. 15 ⁹ sq. 15 ²⁵ 15 ^{28 33} 16 ⁸ 16 ^{10 15} 16 ²¹ 16 ⁴² sq. 16 ²⁹ 22 ⁴¹ sq. 22 ⁵² 4 R. 3 ^{1 17} 8 ¹⁶ sq.	12 ¹³ 13 ¹ sq. 16 ¹³
Iosaphat (35 a. natus), regnare coe- pit 4 ^o Achab; regnavit 25 a. . . .	61-86	66-91					20 ³¹
Ioram (32 a. natus) regnare coepit 5 ^o Ioram; regnavit 8 a. Ochozias (22 ² 42 ² a. natus) regnavit	86-94	91(?)99					21 ^{5 20}

Iehu; regnavit 40 a.	101-141	105-145	Ioachaz regnare coepit 23° Ioas; regnavit 17 a.	126-143	124-141	13 ¹	24
Amasias (25 a. natus) regnare coepit 2° Ioas; regnavit 29 a.	141-170	145-174	Ieroboam II regnare coepit 15° Amasiae; regnavit 41 a.	159-200	156-197	14 ¹ sq.	25 ¹
Azarias (16 a. natus) regnare coepit 27° Ieroboam; regnavit 52 a.	170-222	186-238	Zacharias regnare coepit 38° Azariae; regnavit 6 mens.	200-200 ¹ / ₂	208-208 ¹ / ₂	15 ⁸	25 ²⁵
			Sellum regnare coepit 39° Azariae; regnavit 1 mens.	200 ¹ / ₂ -201	209	15 ¹³	26 ¹³
			Manahem regnare coepit 39° Azariae; regnavit 10 a.	201-211	209-219	15 ¹⁷	
			Phaceia regnare coepit 50° Azariae; regnavit 2 a.	211-213	220-222	15 ²³	
			Phacee regnare coepit 52° Azariae; regnavit 20 a.	213-233	222-242	15 ²⁷	
Ioatham (25 a. natus) regnare coepit 2° Phacee; regnavit 16 a.	222-238	215-231				15 ³² sq.	27 ¹⁸
Achaz (20 a. natus) regnare coepit 17° Phacee; regnavit 16 a.	238-254	230-246	Osee regnare coepit 20° Ioatham (?)-12° Achaz; regnavit 9 a.	233-242	250-259	16 ²	28 ¹
Ezechias (25 a. natus) regnare coepit 3° Osee; regnavit 29 a.	254-283	236-265	Samaria expugnatur: a. 9° Osee, a. 6° Ezech.	242	260	18 ¹²	29 ¹
Manasse (12 a. natus) regnavit 55 a.	283-338					17 ⁶ 18 ¹⁰	33 ¹
Amon (22 a. natus) » 2 »	338-340					21 ¹ 19	33 ²¹
Iosias (8 a. natus) » 31 »	340-371					22 ¹	34 ¹
Ioachaz (23 a. natus) » 3 m.	371					23 ³¹	36 ²
Ioachim (25 a. natus) » 11 a.	371-382					23 ³⁶	36 ⁵
Ioachim (18? 8 a. natus) » 3 ¹ / ₂ m.	382					23 ⁸	36 ⁹
Sedecias (21 a. natus) » 11 a.	382-393					24 ¹⁸	36 ¹¹
Ierusalem expugnatur 19° a. Nabuchod.	393					25 ⁸	36
Exilium Babyloniae 70 a.						Ier. 25 ⁹	36 ²² sq.
» a 19° Nabuch. —						4 R. 25 ⁸	Esdr. 1 ¹⁻⁴
1 ^{um} a. Cyri.							

§ 3. *De difficultatibus contra chronologiam biblicam regum Israel et Iuda, quae synchronismis cum regibus Assyriis oriuntur.*

In paragrapho antecedenti obscuritates chronologiae regum Israel et Iuda expositae sunt, quae in ipso sacro textu continentur. Nunc chronologia sacra cum parte correspondenti chronologiae Assyro-Babylonicae comparanda est. Puncta contactus inter reges Assyrios et reges populi electi sequens conspectus breviter exhibet:

Synchronismi inter Reges Assyrios et reges Israel-Iuda.

TAB. XXIII.

Reges Assyro-Babylonii	regnava.	Reges Israel	regnava.	Reges Iuda	regnava.
<i>Salmanassar II</i>	858-824	Ahab.	903-881		
Proel. ad Karkar, cui Achab interest.	854				
Iehu Salm. II ^o tributum solvit.	842	Iehu	867-839		
<i>Tiglath-Pileser III</i>	745-728				
Azarias (?) ei hostilis	742-740			Azarias	810-758
Manahem Tigl.-Pil. tributum solvit.	738	Manahem	764-754		
Bellum contra Phace et Achaz	734	Phace.	752-732	Achaz	742-726
Osee, successor Phace	734	Osee	732-722		
<i>Sargon</i>	722-706			Ezechias	726-697
Samaria expugnatur	722	Samaria expug.	720		
<i>Sennacherib</i>	705-682				
Bellum contra Ezechiam	701			bell. c. Ezechiam	714
<i>Merodach-Baladan</i>	721-709			legati Merodach-Baladan.	711 (?)
<i>Asarhaddon</i>	681-669			Manasse	697-642
Manasse ei tributum dat	?				
<i>Ašurbanipal</i>	668-626				
Manasse ei tributum dat	?				
<i>Nabuchodonosor</i>	604-561			Sedecias	597-586
Destructio Ierusalem	586			Ierusalem destruitur	586

§ 4. *Explicatio tabulae XXIII.^{ae}*

1. Secundum Canonem eponymorum Salmanassar II (Sul-ma-nu-ašaridu) regnavit 858-824. Secundum eius annales (cf. KB I 132 sqq.) anno sexto regni (incipiendo ab anno accessionis), secundum inscriptionem Monolithi (cf. lc. pg. 170 sqq.) anno Dâin-Ašur eponymi, hinc secundum utrumque fontem a. 854° Adad-i-id-ri, rex Damasci cum duodecim regibus, inter quos « A-ḥa-ab-bu ^{mât} Sir-i-la-ai » quoque enumeratur, foedus contra regem Assyriae inierunt, sed ab hoc devicti sunt « ištu ẖar-ḳa-ra a-di Gil-za-u » i. e. inter ẖarḳar et Gilzân urbes.

Identificationi « A-ḥa-ab-bu ^{mât} Sir-i-la-ai » cum Achab, rege Israelis ex parte Bibliae nihil obstat; nam Achab secundum 1 Reg. 20 revera cum Ben-adad, rege Syriae, foedus iniit; postea vero (cf. 1 Reg. 22) Achab simul cum Iosaphat, rege Iuda, contra Syros pugnavit. inc. facile supponitur foedus clade quadam communi solutum esse. Sir-i-la-ai pro « Israel » hic solum occurrit. De relatione inter Hadad, Hadadezer et Ben-hadad cf. « Zeitsch. für Keilschriftforschung » II, 365-384; Expository Times 1911, 68 sq. Ad tempus absolutum regni Achab determinandum ab expugnatione Samariae tamquam « termino a quo » exire possumus, i. e. ab anno 722; ad hunc numerum secundum tab. XXII, addendi sunt anni: 242 — 61 = 181. Hinc Achab secundum Scripturam regnavit 903-881. Quomodo igitur a. 854 contra Salmanassar pugnare potuit?

2. Secundum fragmentum quoddam annalium Salmanassar II hic rex Assyriae a. decimo octavo regni sui i. e. secundum can. epon. a. 842° devicto Hazaële, rege Damasci, tributum Tyrionum, Sidoniorum et « Ia-u-a apil Ḥu-um-ri-i » accepit (cf. KB I pg. 140, nota).

Secundum 2 Reg. 10³² sqq. « Iehu, rex Israel, contemporaneus erat Hazaëlis. regis Syriae. Quod Ia-u-a vocetur filius Ḥu-um-ri-i i. e. Amri, difficultatem non reddit; nam Bît-Humri apud Assyrios nomen erat ordinarium pro regno Israel. Hinc ex parte Scripturae nihil obstat, quominus Ia-u-a apil Ḥu-um-ri-i cum Iehu, rege Israëlis, identificetur. Regnavit autem Iehu secundum Scripturam (cf. supra

quoad regnum Achab) 867-839; hinc ex parte quoque chronologiae nulla exstat difficultas.

3. In tabula quadam cuneiformi, quae fragmentum annalium Tiglath Pileser IIIⁱ, regis Assyriae continet, sermo est deia-a-u^{mât} Ia-u-da-aişu(?) -ri-ai-u^{mât} Ia-u-di.... Az-ri-a.... Az-ri-ia-a-u (cf. KB II 24 sqq.).

Hic Azriiau, terrae Iaudi, foedus contra Assyrios cum 19 regionibus terrae Hamath inierat; sed Tiglatpileser ante nonum annum regni sui urbes foederatas sibi subiecit. Secundum textum supra citatum ipse Azriiau a rege Assyrio devictus esse non videtur. Schrader in libro suo « Die Keilschriften und das Alte Testament », (a. 1872) ed. I pg. 114 sqq. « Az-ri-ia-a-u^{mât} Ia-u-di » cum Azaria, rege Iuda, identificavit.

Hoc autem negat Winckler in libro « Alttestamentliche Forschungen » I (a. 1893) pg. 1-23, secundum quem Azriiau erat princeps regionis cuiusdam Hamath, quae in alia inscriptione recenter detecta, vocatur: **אֲדָ**, quod legit « Ia'udi ». Rationes Dr Winkler contra opinionem Schrader breviter expositas invenies in HASTINGS, « Dictionary of the Bible », vol. IV, sub « Uzziah (Azariah) ». Sunt autem hae:

α) Terra Iuda geographice a Hamath nimis distat; hinc 19 regiones illae in bello contra Assyrios fiduciam suam in regem longinquum Iudae ponere non poterant.

At secundum Scripturam Azarias rex erat potens: **אֲדָ** autem, secundum Winckler inter Orontem flumen et terram Unki situm, regnum magni momenti fuisse non videtur. Hinc cur Tiglath-Pileser subiectis omnibus foederatis non punivit Azriiau, terrae **אֲדָ**, qui erat caput foederis contra Assyrios?

β) Secundum fragmentum annalium Tiglath-Pileser IIIⁱ supra citatum bellum illud contra regiones Hamath fuit anno 738; si autem Azarias, rex Iudae, supponeretur esse idem ac « Az-ri-ia-a-u^{mât} Ia-u-di », pro lepra Azariae, (cf. 2 Reg. 15⁵) interregno et regno Ioathan (II Reg. 15, ⁵ sqq.) et bello Rasin, regis Syriae et Phacee, regis Israel contra Ahaz, regem Iudae (2 Reg. 16⁵ sqq.) tres anni remanerent.

At ex fragmento illo non cum certitudine eruitur, utrum bellum illud Tiglath-Pileser contra Hamath fuerit anno 738; fuit quidem ante

annum nonum huius regis, cum autem alii anni in fragmentaria illa inscriptione non nominentur, non constat, utrum bellum illud eodem anno factum sit, quo Menahen, rex Israël, regi Assyriae tributum solvit. Secundum opinionem Schrader, quae rationibus non caret (cf. KAT¹ pg. 120) bellum contra Hamath erat a. 742-740.

c) 'אד' bene legi potest « Ia'udî ».

At facile quoque legi potest « Iâdi »; ^{mât} Ia-u-da-ai autem esse nomen Assyriacum pro terra Iuda, cum certitudine constat (cf. R. P. STRASSMAIER, « A. V. » n. 3532).

Cum igitur res non pateat, nihil remanet, nisi ut textus cuneiformes clariores et melius conservatos expectemus. Hinc saltem interim una difficultas contra chronologiam biblicam disparet; nam si expugnatio Ierusalem anno 586° facta tamquam terminus a quo sumitur, Azarias regnavit 810-758 et propterea 742-738 foedus cum regionibus Hamath contra regem Assyriae inire non potuit.

4. Fragmentum annalium Tiglath-Pileser, quod de « Az-ri-ia-a-u » loquitur, varios quoque principes Syriae et Palaestinae commemorat, qui regi Assyriae anno octavo eius regni i. e. 738 tributum solverunt: inter hos nominantur: Ra-şun-nu (= Resen) ^{mât} Damaskai Me-ni-ḥi(-im)-me ^{al}. Sa-me-ri-na-ai (cf. KB II 30).

Secundum autem II Reg. 15 ¹⁹ sq. « veniebat Phul, rex Assyriorum in terram et dabat Manahem Phul mille talenta argenti, ut esset ei in auxilium et firmaret regnum eius ... reversusque est rex Assyriorum et non est moratus in terra ». Perfecta igitur exsistit harmonia inter narrationem biblicam et cuneiformem excepto nomine regis Assyriae, qui secundum annales Assyrios « Tiglathpileser », secundum vero Scripturam « Phul » nominatur.

At Phul esse solummodo aliud nomen regis Tiglathpileser, quod probabiliter apud Babylonios haberet, nunc inter omnes Assyriologos cum certitudine constat (cf. supra, pg. 16; et Schrader KAT¹ pg. 132 sq.; anno 1872). Difficultas autem, quae hac identificatione contra 1 Par. 5 ²⁶ oritur, quia chronologiam non respicit, alio loco solvenda est.

Manahem secundum Scripturam regnavit 764-754; nam 722 + (242 — 200) = 764 (cf. Tab. XXII); hinc anno 738° regi Assyriae tributum dare non potuit.

5. Secundum canonem eponymorum (C^b) Tiglathpileser anno 734° profectus est a-na^{mât} Pi-liš-ta i. e. in Philistaeam. Probabiliter hac occasione Tiglathpileser tributum accepit, de quo in sua inscriptione loquitur (cf. KB II pg. 20) scil. a principibus: [Ma]-ta-an-bi-^{al} Ar-ma-da-ai (= Arwad) Sa-ni-bu^{al} Bith Am-ma-na-ai (= Ammon) Sa-la-ma-nu^{mât} Ma-²-ba-ai (= Moab) [Mi]-ti-in-ti^{mât} As-ka-lu-na-ai (= Askalon) Ia-u-ḥa-zi^{mât} Ia-u-da-ai Ḳa-uš-ma-la-ka^{mât} U-du-ma-ai (= Edom) [Ha]-a-nunu (= Hanno)^{al} Ḥa-za-at-ai (= Gaza).

Annis 732 et 731 secundum can. epon. (C^b) Tiglathpileser progressus est a-na^{mât} Di-maš-ka i. e. contra Damascum.

Probabiliter huc referendum est, quod in inscriptione KB II pagina 30 B citata narratur scil.:^{mât} Bît-Ḥu-um-ri-a puḥur nišî-šu [makkur-šu-nu a-na]^{mât} Aššur u-ra-a Pa-ka-ḥa šarra-šu-nu [a]-du [uk]-ma A-u-si-² [a-na šarrûti (ti) a]-na eli-šu-nu aš-kun io [bilat hurâši ?.....]-ti-šu-nu am-ḥur-šu-nu-ma ... i. e. Bît-Amri (= Israel).... totum eius populum et possessionem eorum in Assyriam abduxi; Phacee (= Pekah) interfeci et Osee regem super eos posui et io talenta?... accepi... Haec ad annos 732/731 melius quadrare videntur, quam ad annum 734 potissimum propter ea, quae de Hannone, principe Gaza, narrantur.

Pars annalium Tiglathpileser, quae de expugnatione Damasci et occisione Rasin, regis Syriae agebat, conservata nobis non est (cf. KB II pg. 31 adnotat.).

Scriptura res eodem fere modo narrat: 2. Reg. 15²⁹ sq.: « In diebus Phacee regis Israel venit Theglathphalasar, rex Assur, et cepit Aion, et Abel Domum, Iaacha et Iano et Cedes et Asor et Galaad et Galilaeam et universam terram Nephthali et transtulit eos in Assyrios. Coniuravit autem et tetendit insidias Osee, filius Ela contra Phacee, filium Romeliae et percussit eum et interfecit, regnavitque pro eo... » 1c. 16^{5, 7} sqq.: « Tunc ascendit Rasin, rex Syriae et Phacee, filius Romeliae rex Israel in Ierusalem ad proeliandum... Misit autem Achaz nuntios ad Theglathphalasar, regem Assyriorum, dicens: Servus tuus et filius tuus ego sum; ascende et salvum me fac de manu regis Syriae et de manu regis Israel, qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset argentum et aurum, quod inveniri potuit in domo Domini, et in thesauris regis, misit regi Assyriorum

munera. Qui et acquievit voluntati eius; ascendit enim rex Assyriorum in Damascum et vastavit eam et transtulit habitatores eius Cyrenen, Rasin autem interfecit. Perrexitque rex Achaz in occursum Thiglathphalasar regi Assyriorum in Damascum ».

In comparando hoc textu sacro cum cuneiformi hae discrepantiae inveniuntur: *a*) Rex Iuda, qui Thiglathphalasar, regi Assyriorum, tributum dedit, in inscriptione Assyria vocatur: « Ia-u-ḥa-zi ^{mât} Ia-u-da-ai » in Scriptura autem יִזְכְּרִי, quod nomen facile supponitur abbreviatum ex יִזְכְּרִי vel יְהוֹזָכָר. *b*) Occisionem Pa-ka-ḥa et creationem regni A-u-si-', rex Assyriorum sibi ascribit, scriptura autem utrumque attribuit הוֹשֵׁעַ; sed utraque narratio facile inter se conciliantur; nam in utraque pars principalis, i. e. destructio regni Phacee, regi Assyriae assignatur et Osee facile foederatus regi Assyriae consideratur.

His suppositis magna oritur difficultas contra chronologiam sacram. Nam secundum Bibliam regnaverunt: Phacee: 752-732. Osee 732-722; Achaz 742-726. (cf. supra, n. 1); hinc a morte Manahem vel potius a tempore quo Assyriis tributum solvit usque ad mortem Phacee et accessionem Osee 2 anni transierunt, secundum autem monumenta Assyria 5 vel 6 scil. 738-732.

6. Secundum suos annales (l. 10-17) Sargon i-na re[š šarru-ti-ia i-na maḥ-ri-e palī-ia] i. e. anno primo regni sui Samariam expugnavit et habitatores eius captivos abduxit. Secundum vero Chron. Babyl. B (cf. KB II pg. 276) Sargon regnare coepit a. 722; nam lc. legitur: šattu 5 ul-man-a-ša-rid Šina ^{arḫu} Ṭebet šimāti 5 šanāti Šul-man-a-ša-rid šarru-ut ^{mât} Akkadî u ^{mât} Aššur epu-uš ^{arḫu} Ṭebet ūmu-12-kam Šarru-ukîn ina ^{mât} Aššur ina kussî ittaša-ab i. e. anno quinto (qui est secundum can. epon. (C^a) annus 722) Salmanassar mense Ṭebet mortuus est; 5 annos Salmanassar in Akkad et Assyria regnavit. Die vigesimo secundo mensis Ṭebet Sargon in Assyria rex factus est ».

Secundum Scripturam Samaria a Salmanassar rege capta est; nam 2 Reg. 17³ sqq. legitur: « Contra hunc (i. e. Osee) ascendit Salmanassar rex Assyriorum; et factus est ei Osee servus reddebaturque illi tributa. Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios ad Sua, regem Aegphti, ne praestaret tributa regi Assyriorum, sicut singulis annis solitus erat, obsedit eum et vinctum misit in carcerem. Pervagatusque est omnem terram

et ascendens Samariam, obsedit eam tribus annis. Anno autem nono Osee cepit rex Assyriorum Samariam et transtulit Israel in Assyrios etc. »

Hinc cum sacra Scriptura dicendum est Salmanassarem regem (de quo ex fontibus Assyriis nihil fere scimus) vel potius unum ex eius praefectis militum obsessionem Samariae incepisse et anno 722 ad finem perduxisse. Cum autem anno 722 Salmanassare mortuo Sargon ad thronum accessisset, Iudaei, qui probabiliter mutationem hanc nondum cognoverunt, expugnationem Samariae recte Salmanassari regi attribuerunt.

Si expugnatio Ierusalem anno 586 facta tamquam « terminus a quo » assumitur, Samaria secundum Scripturam anno 720° capta est; nam (cf. Tab. XXII) $586 + 393 - 253 =$ anno 726 Ezechias, rex Iuda, regnare coepit « et anno sexto Ezechiae..... capta est Samaria » (2 Reg. 18¹⁰). Hinc summa annorum regum Iuda, qui ab expugnatione Samariae usque ad destructionem Ierusalem regnaverunt, fere perfecte cum chronologia Assyro-Babylonia coincidit.

7. Sennacherib secundum can. epon. (C^a) 705-682 regnavit. Anno tertio regni i. e. 702 (vel 701) bellum contra Palaestinam gessit (cf. KB. II. pg. 90 sqq.). « Progrediente bello meo Bit-Dagon, Ioppe, Bana'âbarka, Azor, urbes (regis) Šidka, qui pedibus meis subito non se subiecerat, oppugnavi, expugnavi, abduxi praedam eorum. Magistratus, nobiles et populus urbis Akkaron, qui Padi, regi ab Assyriis constituto, vincula ferrea iniecerant eumque ad Ezekiam (= Ḥa-za-ki-ia-u^{uāt} Ia-u-da-a-a), terrae Iuda iniuste miserant: propter scelus, quod commiserant, timebat cor eorum etc. etc. (Dein) ad Akkaron urbem profectus sum et magistratus, nobiles, qui peccatum commiserant, occidi et in patibulis circa urbem cadavera eorum pependi.

Cives urbis, qui crimen et scelus fecerant, captivos abduxi..... Padî, regem eorum, ex urbe Ierusalem exire et in throno regni super eos sedere feci et tributum domini mei ei imposui. Et Ezekiae regis Iudaeorum, qui iugo meo non se subiecerat, 46 urbes potentes, castella (?), et oppida parva, quae numerum non habent, cum ariete percutiente, cum vineis (ad murum) appropinquantibus, peditibus gravis armaturae irruentibus, cum ruinis (muri), cum vectibus et falcibus oppugnavi et expugnavi. 200155 homines, parvum et magnum,

virum et feminam, equos, mulos, asinos, camelos, boves et oves sine numero ex eis abduxit et praedam numeravit. Eum ipsum sicut avem caveae in Ierusalem, urbe regni eius, inclusi. munimenta contra eum exstruxit et exeuntes ex porta urbis eius. . . . Urbes eius direptas a terra eius separavi et Mitinti, regi urbis Asdod, Padi, regi urbis Akkaron et Sil-Bêl, regi Gaza dedi sicque minui terram eius. Eum ipsum terror splendoris domini mei prostravit et Ur-bî (Arabes?) et milites eius auxiliares, quos ad defendendam Ierusalem, urbem regni sui, intrare fecerat (?), finem (pugnandi) fecerant (??). Simul cum 30 talentis auri, 800 talentis argenti. . . . et filias eius, servas palatii, cantores et cantatrices ad Niniveh, urbem domini mei, post me deportavi et (ille) ad dandum tributum et servitutem praestandam misit legatum suum ».

Hic textus generatim tamquam descriptio assyria rerum, quae 4 Reg. 18¹³ — 19³⁶ narrantur, consideratur. Ut clades magna ante portas Ierusalem facta tegetetur, historiographus Sennacherib regis, ordinem rerum mutavit, ponendo solutionem tributi, ante oppugnationem ad Lachis urbem missi, ad finem narrationis.

R. P. Dhorme O. Pr. cum Winckler duplex distinguit bellum Sennacherib contra Iudam. Secundum eum textus supra allatus refertur ad annum 701 et perfecte cum 4 Reg. 18¹³⁻¹⁶ incl. coincidit solummodo in v. 14° vocabulum principale scil. « in Lachis » tamquam glossa omittendum est. Anno 690 Sennacherib bellum contra Arabes gessit, quo finito in Lachis urbem se contulit. Illo tempore misit legatos ad Ezechiam regem. Quae 4 Reg. 18¹⁷⁻¹⁹⁸ et 19⁹⁻³⁵ narrantur, non ad duplicem legationem referuntur, sed sunt solummodo « une double tradition » eiusdem legationis. Cum Ezechias se subicere nollet, Sennacherib cum exercitu suo primo contra regem Aethiopiae, qui illo tempore thronum Aegypti occupavit, progressus est, sed pestis exercitum destruxit, non quidem prope Ierusalem sed in confinibus Aegypti vel, sicut narrat Herodotus, ad caput Pelusinum Nili. (Rev. Bibl. 1910, pag. 501-520).

At nonne melius esset, obscuritates ipsius textus cuneiformis prius solvere conari, quam textum sacrum hoc violento modo interpretari? Sennacherib — secundum suum historiographum — Ezechiam regem « sicut avem » caveae in Ierusalem inclusit et munimenta

contra eum extruxit. Urbs autem oppugnata non expugnatur; sed Ezechias, timore perterritus, tributum grave solvit, quod Sennacherib post se ad Niniveh deportavit. Mirum iam est in hac narratione, quod rex Assyriae adeo mitem erga Ezechiam se exhibet, at ultima sententia textus assyriaci prorsus non intelligitur.

Nam cur Ezechias « ad dandum tributum et servitutem praestandam misit legatum suum », si ipse Sennacherib cum exercitu suo Ierusalem oppugnavit? Hinc prudentius est cum plurimis Assyriologis narrationem assyriam secundum narrationem biblicam complere et interpretari. Novum cylindrum Sennacherib in CT XXVI publicatum hanc interpretationem confirmare videtur; ostendit enim, quam facile historiographi regii facta omittere potuerint.

Quo supposito manet tamen gravissima difficultas chronologica; nam secundum 4 Reg. 18, ¹³ « anno quartodecimo regis Ezechiae ascendit Sennacherib, rex assyriorum, ad universas civitates Iuda unitas etc. ». Annus autem quartodecimus Ezechiae est 8us post Samariam expugnatam, hinc a. 714. Sennacherib autem secundum fontes certos Assyrios a. 705° thronum ascendit.

8. Secundum 4 Reg. 20 ¹² « in tempore illo misit Merodach-Baladan filius Baladan, rex Babyloniorum, litteras et munera ad Ezechiam; audierat enim, quod aegrotasset Ezechias ». Ad tempus huius morbi Ezechiae ex 4 Reg. 20 ⁶ concludi potest, ubi scribitur: « Et addam diebus tuis quindecim annos, sed et de manu regis Assyriorum liberabo te et civitatem hanc ». Cum autem Ezechias secundum Scripturam 726-697 regnaret, Merodach-Baladan probabiliter anno 212 vel 711 legatos suos in Ierusalem misit.

Secundum Canonem Ptolemaei Μαροδόκεμπαδος 721-709 rex fuit Babylonis; forma autem babylonica huius nominis secundum inscriptionem Tiglat-Pileser et Sargonis erat: Marduk-apil-iddi-na apil Ia-ki-ni (cf. K. B. II 14; 68, l. 122 sq.). Hinc unica difficultas manet, quod Merodach-Baladan in Scriptura vocetur « filius Baladan », in textibus vero cuneiformibus « filius Iakim » quae tamen diversitas nominum non est maior, quam inter Phul et Tiglathpileser. Aliam solutionem vide Schrader KAT, ad II Reg. 20.

9. Secundum inscriptiones cuneiformes « Me-na-si-e šar ^{al} Ia-u-di » (cf. K. B. II pg. 148, V 13), Asarhaddon regi et « Mi-in-si-e šar

^{mât} Ia-u-di » (cf. K.B. II pg. 238 infra) Ašurbanipal regi tributum solvit, quod, cum Manasse secundum Bibliam 697-642 regnaret, difficultatem chronologicam non habet; nam Asarhaddon regnavit 681-669, et Ašurbanipal 668-626.

10. Secundum 4 Reg. 25⁸ « mense quinto, septima die mensis, ipse est annus nonus decimus regis Babylonis (scil. Nabuchodonosor) venit Nabuzardan, princeps exercitus, servus regis Babylonis in Ierusalem et succendit domum Domini et domum regis et domos Ierusalem... combussit igni ».

Textus cuneiformes de destructione Ierusalem non loquuntur, saltem usque huc nihil hac de re repertum est. Annus nonus decimus regis Nabuchodonosor, (sive Nabû-ku-dur-ri u-šu-ur apud Babylonios) est secundum Canonem Ptolemaei a. 586us, vel 587us, si anni regni eius a die accessionis computantur.

§ 5. *Conclusio ex §§ 1-4.*

Ex §§ 1 et 2 patet inter textum hebraicum et graecum receptum non esse adeo multas et magnas discrepantias quoad numeros regni regum Israel et Iuda, sicut in antecedentibus periodis, e contra multos locos eiusdem textus sacri inter se discrepare.

§§ 3 et 4 monstrant differentias inter chronologiam biblicam regum Israel et Iuda et Assyro-Babylonicam existentes.

Hinc, quod semper erat notum, comparatione hac recenter facta magis adhuc patet numeros, quos textus sacri, sicuti nunc sunt, regibus Israel et Iuda attribuant, non posse esse veros. De hac re consensus est inter omnes et catholicos et acatholicos.

Quaeritur inter christianos, quomodo haec cum absoluta inerrantia Scripturae inspiratae conciliari possint.

Opinio Prof. Oppert, de Assyriologia optime meriti, supra iam (pg. 15 sq.) exposita est simulque rationes, propter quas admitti nequeat.

Quidam putant primum annum regis modo cum morte regis antecedentis, modo a primo die anni sequentis incepisse. Hunc morem apud reges hebraeos sicut apud Assyrios et Babylonios fuisse, facile

supponitur; sed tali modo differentiae duorum vel trium ad summum annorum explicarentur, non vero maiores v. g. 40 annorum.

Alii admittunt interregna, quorum mentio non fit ulla in ipso textu; vel dicunt reges interdum ultimis annis vitae filium socium regni sibi assumpsisse. Sed huius societatis regni ne vestigium quidem invenitur in textu sacro.

Porro alii coniecturis plus minusve audacibus numeros corrigere sicque discrepantias tollere conantur. Sed textus tam violento modo et propter meras rationes internas correctus non maiorem claritatem et certitudinem praebet, quam in suo statu praesenti. His tamen non negatur mutatione numerorum Scripturae secundum illos synchronismos cum factis quibusdam historicis Assyriorum (cf. Tab. XXII) chronologiam paululum accuratorem potissimum pro regibus Israel obtineri posse.

Alii in hac quoque periodo a Salomone usque ad exilium eundem numerum artificialem $480 = 12$ generationes 40 annorum inveniri posse putant, atque in periodo iudicum. At hoc artificium in numeris « die-rum regum » magis improbabile est, quam pro periodo ab exodo usque ad templum Salomonis (cf. hac de re: Realencycl. für prot. Theologie, XXI, pg. 647 sq.).

Alii tandem theoriam suam de citationibus implicitis ad chronologiam hanc applicant dicentes inspiratum auctorem in fontibus suis numeros iam inter se pugnantes invenisse et cum nullum medium nec naturale nec supernaturale illos corrigendi ei praesto fuisset, eum proprio iudicio de historicitate numerorum suspensio lectoribus decisionem hac de re reliquisse. Ratio eorum principalis est principium, quod corruptio in textu supponenda non est, si textus hebraicus et versiones, potissimum graeca inter se congruunt.

Hoc principium generatim quidem verum est, in eius tamen applicatione concreta rationes quaestionis specialis examinandae sunt. De tempore, quo singuli libri veteris Testamenti ex Hebraico in graecum a LXX versi sint, nihil fere scimus. Si quis igitur affirmat versionem graecam librorum regum duobus vel tribus saeculis post primam publicationem horum textuum sacrorum factam esse, a nemine scientificè re-dargui potest. In duobus autem vel tribus saeculis in numeris, qui nullo contextu conservantur, facile confusionem oriri posse quis est

qui neget? Sicut enim obscuritates textus Hebraici — quae potissimum in locis illis occurrunt, in quibus aut nullus aut obscurus est contextus — clare demonstrant, Iudaei non semper textum sacrum cum tanta rigiditate et fidelitate custodiebant, sicut postea. Cum igitur in tali statu ignorantiae versemur, a priori non est magis arbitrarium dicere numeros vere historicos scriptoris inspirati postea corruptos esse, quam numeros iam in fontibus sacri auctoris falsos fuisse.

Ad haec duae aliae rationes accedunt, quae mihi theoriam de citationibus implicitis in hoc casu inacceptabilem reddere videntur.

Primo quidem discrepantia inter varios numeros librorum regum adeo est aperta, ut inspiratum auctorem latere non potuerit. Cur igitur omnino hanc chronologiam falsam in librum suum inspiratum assumpsit? Cum hac ratione altera cohaeret.

Si theoria de citatione implicita quoad numeros admitteretur, cur non quoad alias res in libris illis narratas? Nam sacer auctor has aequè bene atque numeros sub formula complectitur: « Nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda (vel Israel) ». Si quis autem hanc quoque conclusionem quoad totos libros regum acceptaret, haberet opinionem toti traditioni Ecclesiae et veteris et novi Testamenti contrariam, quam Ecclesia certe nunquam tolerabit, et quam « scientia » necessariam non reddit.

Hinc totam chronologiam veteris Testamenti sic breviter complecti possumus: In duabus prioribus periodis, i. e. a creatione mundi usque ad Abrahamum natum probabiliter generationes intermediae ab inspirato auctore omissae sunt, resp. non plures inveniebantur in fontibus; quae quidem sententia obscuritate non caret; quia tamen nullum principium hermeneuticum traditione sancitum laedit, omnium aliarum probabilior usque huc esse videtur. Quoad chronologiam sacram inde ab Abrahamo usque ad destructionem Ierusalem imprimis notandum est eam generatim novis monumentis et inscriptionibus recenter repertis bene esse confirmatam. Quae enim Sacra Scriptura de tempore Abrahami, mansionis populi electi in Aegypto, Mosis, regum dicit, non solummodo non pugnant cum iis,

quae ex monumentis Babyloniorum et Egyptiorum scimus, sed e contra usque huc iam sat multa vestigia in historia horum populorum reperta sunt, quae aliquo modo chronologiam biblicam corroborant. Dissonantias quoad numeros, quae et in ipsis libris Regum et inter Bibliam et textus cuneiformes inveniuntur, explicamus sententia traditionali, quam St. Hieronymus more solito clare et rotunde his verbis exprimit: « Relege omnes et veteris et novi Testamenti libros et tantam annorum reperies dissonantiam et numerorum inter Iudam et Israel, id est, inter regnum utrumque confusum, ut huiusmodi haerere quaestionibus: non tam studiosi quam otiosi hominis esse videatur » (M. L. 22 ⁶⁷⁶).

INDEX

- A-ba-a, 73.
 Abdon, 97.
 Abesan, 97.
 Abešu, cf. Ebišum.
 Abia, 104.
 Abimelech, 97.
 Abirattaš, 43, App. Tab. III.
 Abraham, 89, 100.
 Achab, 104, 106 sq.
 Achaz, 102, 105, 106, 110 sq.
 Adad-nirari I (rex Assy.), 58, 60, App. Tab. V.
 Adad-nirari II, 58, 60, App. Tab. V.
 Adad-nirari III, 8, 14, 59, 60, App. Tab. V.
 Adad-šum-ušur, 44, App. Tab. IV.
 Adad-šum-iddin, 44, App. Tab. IV.
 Adam, 80 sqq.
 Adarakalama, 43, 47, App. Tab. III.
 Agade (= Akkad), 65, 72.
 Agum-ši, 43, 47, 49, App. Tab. III.
 Ahjalón, 97.
 A-kur-gal, 62, 64, App. Tab. I.
 Akurulana, 43, 47, App. Tab. III.
 Alaporus, 81.
 Alexander, 26, 40, 56, App. Tab. VI.
 Al-la, App. Tab. II.
 Alorus, 56, 81.
 Amasias, 105.
 Amel-Marduk, 25, 39, App. Tab. VI.
 Amelon, 81.
 Amemspinós, 81.
 Ammenon, 81.
 Ammiditana, 43, 46 sq., App. Tab. III.
 Ammisaduga, 43, 47, App. Tab. III.
 Ammon, 97.
 Amon, 105.
 Amraphal, 51.
 Amri, 104.
 Annus civilis, 33 sqq.
 Annus siderius, 36.
 Antigonus, 30, App. Tab. VI.
 Antiochus, App. Tab. VII.
 Antoninus, 26.
 Aod, 97.
 Apil-Sin, 43, 47, 63, App. Tab. II.
 Arphaxad, 89, 90, 96.
 Arsacus (Aera), 32, 37, 40, App. Tab. VII.
 Artaxerxes, 25, 30, 40, App. Tab. VI.
 Asa, 102, 104.
 Assarhaddon cf. Ašur-aḫi-iddin.
 Ašur-aḫi-iddin (= Assahaddon) 11, 25, 28, 29, 44, 54, 59, 106, App. Tab. IV, V.
 Ašur-banipal 18, 28, 59, 106, App. Tab. VI.
 Ašur-bel-kala, 59, 60, App. Tab. V.
 Ašur-bel-niši-šu, 58, 60, App. Tab. V.
 Ašur-dân, 9, 16, 52, 58, App. Tab. V.
 Ašur-dan(an) II, 59, App. Tab. V.
 Ašur-dan(an) III, 59, App. Tab. V.
 Ašur-danin-apli, 59, App. Tab. V.
 Ašur-iti-l-ilani, 59, App. Tab. VI.
 Ašur-nadin-šum, 25, 28, 44, App. Tab. IV.
 Ašur-našir-apli I, 59, App. Tab. V.
 Ašur-našir-apli II, 5, 20, 23, 59, App. Tab. V.
 Ašur-nirari I, 58, App. Tab. V.
 Ašur-nirari II 9, 17, App. Tab. V.
 Ašur-rabi, 59, App. Tab. V.
 Ašur-reš-i-ši, 54, 58, 60, App. Tab. V.
 Ašur-reš-i-ši II, 59; App. Tab. V.
 Ašur-uballiṭ, 58, 60, App. Tab. V.

- Athalia, 105.
 Augustus, 26.
 Azag^d Bau, 72.
 Azarias, 105, 106, 108.
 Baasa, 104.
 Babylon (dyn.) 49 sq.
 Babylon (turris), 99 sq.
 Barzia (= Pseudo-Smerdes), 40.
 BA-ša^d Enzu, 72.
 BA-ša-ili, 73.
 Bašamama, 62, App. Tab. I.
 BA-ša^d Muš, 72.
 Bazi (dyn.), 49, App. Tab. IV.
 Bau-aḫi-iddin, 60.
 Bel-ibni, 25, 28, 44, 48, 58, App. Tab. IV.
 Bel-kabi, 55, 58.
 Bel ku-dur-ušur, 58, 60, App. Tab. V.
 Bêl-nadin-šum, 44, App. Tab. IV.
 Bel-nirari, 58, 60, App. Tab. V.
 Ben-adad, 107.
 Berossus, 55, 56, 80, 93.
 Bezold, 19.
 Botta, 94.
 Burna-Buriaš, 43, 53 sq., 60, App. Tab. III.
 Bur-Sin, 63, 66 sq., App. Tab. II.
 Bu-zur-Ašur, 58, 60, App. Tab. V.
 Cainan, 81, 89.
 Calendarium Babyloniorum, 33 sqq.
 Calvisius (Sethius), 27.
 Cambyzes, 25, 36, 40, App. Tab. VI.
 Catalogus patesi Lagaš, 62, 68.
 Catalogus regum Babylonis, 28, 41 sqq.,
 App. Tab. II-IV.
 Catalogus regum Isin, 63, 68.
 Catalogus regum Ur, 63, 68.
 Chisuthros, 81, 93.
 Chomasbelus, 92 sq.
 Chronica Babylonia, 28.
 Chusa, 97.
 « Citatio implicita », 116 sq.
 Claudius, 26.
 Curtis, 95.
 Cyrus, 25, 30, 39 sq., App. Tab. VI.
 Damki-ilišu, 43, 46 sq. 63, 68, App. Tab. III.
 Daonos, 81.
 Da-ra-vuš cf. Darius.
 Darius, 25, 30, 36, 40, App. Tab. VI.
 David, 97.
 Debbora, 97.
 Delitzsch, 18, 19, 51.
 Demetrius, App. Tab. VII.
 Dhorme, 113 sq.
 Diluvium, 85 sq.
 Dionysius, 26.
 Domitianus, 26.
 Du-du, 73.
 Dungi, 63, App. Tab. II.
 Ea-gamil, 43, 45, 47, 49, App. Tab. III.
 Ea mukin-zer, 44, App. Tab. IV.
 E-an-na-tum, 62, App. Tab. I.
 Ebišum, 43, 45, 47, 49, App. Tab. III.
 Edumaš-šakin-šum, 44, App. Tab. IV.
 Eglon, 97.
 Ela, 102 sqq.
 Elam (dyn.) 50.
 Ellil-bani, 63, App. Tab. II.
 E-malga(?)·uru-na, 49.
 En-an-na-tum I, 62, App. Tab. I.
 En-an-na-tum II, 62, 64, App. Tab. I.
 En-e-tar-zi, 62, App. Tab. I.
 En-gil-sa, 62, 65; App. Tab. I.
 En-li-tar-zi, 62, App. Tab. I.
 Enos, 81.
 En-te-me-na, 62, App. Tab. I.
 Eponymorum canon, 4-24, 32.
 Erech (Unug^{ki}), 72, 75.
 Erišu, 55.
 Eusebius, 55, 56.
 Evedorachus, 81.
 Evexius, 91 sqq.
 Exodus, 95.
 Ezechias, 105, 106, 112 sq.
 Flavius Iosephus, 82.
 Fuye, Allotte de la, 64, 91.
 Gandaš, 43, 47, App. Tab. III.
 Gedeon, 97.
 Genouillac, 33, 35.
 Gilgames, 91.
 Gimil-ilišu, 63, App. Tab. II.
 Gimil-Sin (rex Opis) 72.

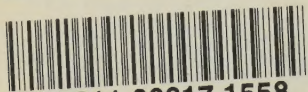
- Gimil-Sin (rex Ur), 63, 71, App. Tab. II.
 Gu-de-a, 62, 65, 68, App. Tab. II.
 Gulkišar, 43, 47, 54, App. Tab. III.
 Gutium, 73, 75.
 Gutschmid, 56.
 Hadrianus, 26.
 Heber, 89.
 Henoah, 81, 99, 101.
 Herodotus, 93.
 Hieronymus, 118.
 Hilprecht, 45, 53, 65, 74.
 Historia synchronistica, 52, 60.
 Holzinger, 86 sq.
 Hommel, 51.
 Hontheim, 84.
 Huber, 33.
 Hammurabi, 43, 48, 50-57, 63, 68, App. Tab. III.
 Iabin, 97.
 Iacob, 82, 89, 90, 99 sqq.
 Iair, 97.
 Iared, 81.
 Ibi-Sin, 63, 68, App. Tab. II.
 Idin-Dagan, 63, App. Tab. II.
 Iehu, 21, 23, 102, 104, 106, 107 sq.
 Iephte, 97.
 Ieroboam, 104.
 Ieroboam II, 105.
 Ierusalem (destructio) 105, 106, 112, 115.
 Ikunum, 58.
 Ilumailu, 45 sqq. 48, 49, App. Tab. III.
 Ilušuma, 55, 58, App. Tab. V.
 Intercalatio, 36 sq.
 I-numun^d Babbar, 72.
 Ioachaz (rex Israel), 105.
 Ioachaz (rex Iuda) 105.
 Ioachin, 103, 105.
 Ioakim, 105.
 Ioas, (rex Iuda), 105.
 Ioas (rex Israel), 105.
 Ioatham, 105.
 Ioram, 103 sq.
 Iosaphat, 103 sq.
 Ioseph, 89.
 Iosias, 105.
 Iosue, 97.
 Irišum, 58, App. Tab. V.
 Isaac, 89.
 Isin, 63, 68, 75.
 Išbi-Ura, 63, App. Tab. II.
 Iš-ki-bal, 43, 47, App. Tab. III.
 Išme-Dagan (rex Isin), 63, App. Tab. II.
 Išme-Dagan I, 58, App. Tab. II, V.
 Išme-Dagan II, 58, App. Tab. II, V.
 I-šu-il, 72.
 Iter-ka-ša, 63.
 Itti-ili-nibi, 47.
 Ka-azag, 62, App. Tab. II.
 Kadašman-Bêl, 44, App. Tab. III.
 Kadašman-ḫar-be, 44, App. Tab. III.
 Kadašman-urgu, 44, App. Tab. III.
 Kalam-da-lu-lu, 72.
 Kandalanu, 25, 28, 29, 44, App. Tab. IV.
 Ka-ra-ḫar-da-aš, 60.
 Ka-ra-in-da-aš, 60.
 Karkar, 106.
 Kašši (dyn.) 49, App. Tab. IV.
 Kaššû-nadin-aḫ, 44, Tab. IV.
 Kaštiliaši, 43, 44, 45, 47, 49, App. Tab. III, IV.
 Kašudu, 73.
 Ki-an-ni-bi, 43.
 Kikia, 58.
 King, 33, 45, 48, 50 sq., 52, 55, 56.
 Kir-gal-dara-maš, 43, 47, App. Tab. III.
 Kiš, 65, 72, 73.
 Kleopatras, 26.
 Kudda, 73.
 Kudur-Bêl, 44, 53, App. Tab. III.
 Kudur-mabuk, 63.
 Kugler, 36 sqq.
 Kurigalzu, 43, 60, App. Tab. III.
 Labaši-Marduk, 39, App. Tab. VI.
 Lagaš (urbs), 33, 61, 64 sq.
 Lamech, 81.
 Libit-Ištar, App. Tab. II.
 Lu dingir-Ba-ù, 62, App. Tab. II.
 Lu Gu-la, 62, App. Tab. II.
 Lu-ka-zal(ni?), 63, App. Tab. II.
 Lugal-an-da, 62, App. Tab. I.

- Lugal-ša(g)-engur, 62, 64, 68, App. Tab. I
 Lugal-ušumgal, 62, 65, 68, App. Tab. I.
 Lugal-zag-gi-si, 62, 64, 65, App. Tab. I.
 Malaleel, 81.
 Manahem, 21, 23, 105, 106, 109.
 Manasse, 105, 106, 114 sq.
 Maništusu, 62, App. Tab. I.
 Marduk-apil-iddina, 25, 28, 44, App. Tab. IV.
 Marduk-balaṭ-su-iḫ-bi, 60.
 Marduk-bel-u-sa-a-te, 60.
 Marduk-nadin-aḫi, 52, 60.
 Marduk-nadin-šum, 60.
 Marduk-ša-pi-ik-kul-lat, 60.
 Marduk-šum..., 44, App. Tab. IV.
 Marduk-zakir-šum, 44, App. Tab. IV.
 Marduk-zer..., 44, App. Tab. IV.
 Marquart, 51.
 Maspero, 51.
 Mathusala, 81, 82.
 Megalaros, 81.
 Melam-kurkura, 43, 47, App. Tab. III.
 Melišipak, 44, App. Tab. IV.
 Menses (nomina) 33 sq.
 Merodach-Baladan (Marduk-aplu-iddin) 106, App. Tab. IV.
 Me-silim, 62, 64, App. Tab. I.
 Meyer, Ed., 54.
 Mušeziḫ-Marduk, 25, 28, 44, App. Tab. IV.
 Mutakkil-Nabû, 58, App. Tab. V.
 Myhrman, 46.
 Na'id, cf. Nadinu.
 Nabonassar, 25, 28, 29, 44, App. Tab. IV.
 Nabonid (= Nabû-na'id), 25, 30, 39, 53, 69, App. Tab. VI.
 Nabopolassar, 25, App. Tab. VI.
 Nabû-aplu-iddin-na, 60.
 Nabuchodonosor cf. Nabû-kudurri-ušur.
 Nabû-ku-dur-ušur I, 60.
 Nabû-kudurri-ušur, 25, 39, 54, 79, 105, 115, App. Tab. VI.
 Nabû-na'id cf. Nabonid.
 Nabû-nadin-zer, cf. Nadinu.
 Nabû-nâsir cf. Nabonassar.
 Nabû-šum-iškun, 44, 60, App. Tab. IV.
 Nabû-šum-ukin, 28, 44.
 Nachor, 89.
 Nadab, 104.
 Na di-nu, 25, 28, 29, 44, App. Tab. IV.
 Nam-maḫ-ni, 62, App. Tab. I.
 Na-ni a.ah, 72.
 Na-nu-um, 73.
 Nazi-bu-ga-aš, 60.
 Nazi-Maruttaš, 44, 60, App. Tab. III.
 Naram-Sin, 62, 69, App. Tab. I.
 Nergal-šar-ušur, 25, 39, App. Tab. VI.
 Nergal-ušeziḫ, 25, 28, 44, App. Tab. IV.
 Nero, 26.
 Nerva, 26.
 Noe, 81.
 Niebuhr, 51.
 Nikolski, 33.
 Nimrod, 91.
 Ninib apil-é-kur, 52, 58, App. Tab. V.
 Ninib kudur-ušur, 44, App. Tab. IV.
 Obeliscus Nimrud, 23.
 Ochozias, 102 sq.; 104.
 Ochus, 25, 30, 40, App. Tab. VI.
 Opis (Upiki), 72, 74 sq.
 Oppert, 19, 20 sqq., 31, 32, 51, 84, 91 sqq.
 Ose, 105, 106, 110 sq.
 Othoniel, 97.
 Otiartes, 81.
 Paše, 49.
 Peiser, 51.
 Phacee, 105.
 Phaceia, 105.
 Phaleg, 89, 100.
 Philippus, 26.
 Phul, 20, 22, 25, 28, 44, 56, 109, App. Tab. IV.
 Periodus lunaris, 91 sq.
 Periodus Phoenicis, 91 sq.
 Periodus Sothis, 91 sq.
 Place, 64, 106, 110 sq.
 Pinches, 41 sq.
 Poebel, 45, 51.
 Πῶρος cf. Phul.
 Pudi-ilu, 58, App. Tab. V.
 Pulus cf. Phul.

- Pur-ilu-sa-gale, 9, 20 sq.
 Ptolemaeus (canon), 4, 20, 25-31, 32.
 Ptolemaei, 26.
 Radau, 33, 69 sq.
 Rammân, cf. Adad.
 Resen, 109 sq.
 Reu, 89.
 Rim-Sin, 48, 63.
 Roboam, 104.
 Rogers, 51.
 Rost, 51.
 Šagaraktiburiaš, 53.
 Šagaraktišuriaš, 44, 53, App. Tab. III.
 Sale, 89.
 Salmanassar cf. Šulmanu-ašaridu.
 Salomon, 97, 99 sq.
 Samaria, 105, 106, sq., 111 sq.
 Samson, 97.
 Šamši-Adad I, 55, 58, App. Tab. V.
 Šamši-Adad II, 58, App. Tab. V.
 Šamši-Adad III, 59, App. Tab. V.
 Šamši-Adad (= Rammân) IV, 7, 59, App. Tab. V.
 Samsu-ditana, 43, 47, 49, App. Tab. III.
 Samsu-iluna, 43, 45, 47, 48 sq. 63, App. Tab. III.
 Šamaš-šum-ukin, 25, 28, 44, App. Tab. IV.
 Samuel, 97.
 Sargon antiquus, 62, 69, 72, 74.
 Šarru-GI, 62, App. Tab. I.
 Šar-gani-šar-ali(ri?), 62, App. Tab. I.
 Sargon cf. Šarru u kin.
 Šarru-ukin (= Sargon) (rex Assy.) 11, 19, 25, 27, 28, 44, 59, 106, 111 sq. App. Tab. IV, V.
 Sardanapallus,, 29 (cf. Kandalanu).
 Šar-kenkate-Ašir, 58, App. Tab. V.
 Saros (canon) 27, 30, 31.
 Sarug, 89.
 de Sarzec, 61.
 Saul, 97, 102 sq.
 Sayce, 51.
 Scheil, 33, 71, 73 sq.
 Schnabel, 59.
 Schrader, 19, 20, 21, 108.
 Schubert, 84.
 Sedečias, 105, 106.
 Sellum, 105.
 Seleucus, 30, 37 sq., 40, App. Tab. VII.
 Sem, 90.
 Sennacherib cf. Sin ahi-erba.
 Šeš-azagki, 43, 49, App. Tab. III.
 Seth, 81.
 Šilanimšukamuna, 44, App. Tab. IV.
 Sin-ahi-erba (= Sennacherib), 11, 19, 28, 44, 52, 55, 59, 106, 112 sq. App. Tab. IV, V.
 Sin-magir, 63, App. Tab. II.
 Sin-mašši, 44, App. Tab. IV.
 Sin-muballiṭ, 43, 47, 63, App. Tab. II.
 Sin-šar-iškun, 59, App. Tab. VI.
 Strassmaier, 31, 32, 39.
 Šulmanu ašaridu I, 54, 58, App. Tab. V.
 Šulmanu-ašaridu II, 59, 106 sq., 111, App. Tab. V.
 Šulmanu-ašaridu III, 6, 7, 13, 23 sq. 59 App. Tab. V.
 Šulmanu-ašaridu IV, 9, 59 App., Tab. V.
 Šulmanu-ašaridu V, 10, 17, 19, 59, App. Tab. V.
 Šu-ḫar-kib, 73.
 Sumu-abi, 43, 47, 55, 63, App. Tab. II.
 Sumulailu, 43, 47, 67, App. Tab. II.
 Šu-uš-ši, 43, 47, App. Tab. III.
 Taš zi-gur-maš, 43, App. Tab. III.
 Thare, 89.
 Thureau-Dangin, 33, 36, 45 sqq. 51, 65 sqq., 74, 94.
 Tiberius, 26.
 Tiglath-Pileser cf. Tukulti-apil-ešara.
 Titus, 26.
 Toffteen, 54.
 Traian, 26.
 Tukulti-apil-ešara I, 58, App. Tab. V.
 Tukulti-apil-ešara II, 59, App. Tab. V.
 Tukulti-apil-ešara III, 10, 17, 19, 28, 29, 52, 54, 59, 106 sqq. App. Tab. V.
 Tukulti-Ninib I, 55, 58, App. Tab. V.
 Tukulti-Ninib II, 5, 59, App. Tab. V.
 Ug-me, 62, App. Tab. I.

- Ukin-zer, 25, 28, 44, App. Tab. IV.
 Ulam-Buraš, 49.
 Ululai, 25, 28, 44, App. Tab. IV.
 Umma (Djokha), 74.
 Ur, 67.
 Ur-Ab-ba, 63, Tab. I.
 Ur I abbar, 73.
 Ur dingir Ba-ú, 62, App. Tab. I.
 Ur-Ē, 62, App. Tab. I.
 Ur-engur, 63, App. Tab. II.
 Ur-gar, 62, App. Tab. I.
 Ur giš ginar, 73.
 Uru-ka-gi-na, 33, 62, 64, 65, 68, App. Tab. I.
 Ur-kal, 63, App. Tab. II.
 Ur-ma-ma, 62, App. Tab. I.
 Ur dingir Nīna, 62, 64, App. Tab. I.
 Ur dingir Nin-gir-su, 63, App. Tab. II.
 Ur Ninib, 63, App. Tab. II.
 Ur dingir Nin sūn, 62, App. Tab. II.
 Ur-sag, 72.
 Ur^d Zamama, 72.
 Ura-imitti, 48, 58.
 Uru mu-uš, 62, App. Tab. I.
 Ušpia, 55, 58.
 Ušši, 43, 47, App. Tab. III.
 U-zi-pi-dar, 72.
 Vespasianus, 26.
 Weissbach, 32, 35, 37, 39.
 Winckler, 51, 108.
 Xerxes, 25, 30, 40, App. Tab. VI.
 Za-bu-u, 43, 47, 63, App. Tab. II.
 Zacharias, 105.
 Zamama-šum-iddin, 44, 52, 60, App. Tab. IV.
 Zambri, 102, 104.
 Zi-mu-dar, 72.

CATHOLIC THEOLOGICAL UNION
BS637.D44 C001
... VETERIS TESTAMENTI CHRONOLOGIA MONUM

3 0311 00017 1558

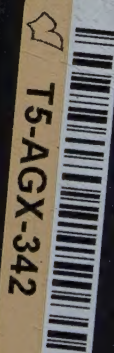
WITHDRAWN

蘇州府志卷之四

[illegible]

Deimel, Antonio

Veteris testamenti chronologia
monumentis Babylónico-
Assyriis.

T5-AGX-342